

आर्थिक वर्ष २०६५/६६ को मौद्रिक नीतिको
मध्यावधि समीक्षा

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
बालुवाटार, काठमाडौं
२०६५

आर्थिक वर्ष २०६५।६६ को मौद्रिक नीतिको
मध्यावधि समीक्षा

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
बालुवाटार, काठमाडौं
चैत ९, २०६५

विषय सूची

विवरण	पृष्ठ
पृष्ठभूमि	१
समग्र आर्थिक स्थितिको समीक्षा	१
मौद्रिक व्यवस्थापन	९
बैंकिङ्ग तरलताको स्थिति	१०
आर्थिक वर्ष २०६५।६६ को मौद्रिक नीतिका कार्यक्रमहरुको कार्यान्वयन स्थिति	११
आर्थिक तथा मौद्रिक परिदृश्य	१३
आर्थिक वर्ष २०६५।६६ को बाँकी अवधिका लागि मौद्रिक नीतिको अडान	१५
अन्तर्राष्ट्रिय वित्तीय तथा आर्थिक स्थिति	१७
उपसंहार	१८
अनुसूची १ आर्थिक वर्ष २०६५।६६ को मौद्रिक नीतिमा उल्लेख भएका नीतिगत व्यवस्थाहरुको प्रगति तालिका	१९
अनुसूची २ परिवर्त्य विदेशी मुद्रा भुक्तानी गरी भारतबाट आयात गर्न पाइने वस्तुहरुको सूची	३५
तथ्याङ्क तालिका सूची	

आर्थिक वर्ष २०६५/६६ को मौद्रिक नीतिको मध्यावधि समीक्षा

पृष्ठभूमि

१. आर्थिक वर्ष २०६५/६६ को मौद्रिक नीति २०६५ असोज १३ गते सार्वजनिक गरिएको थियो । विश्वको आर्थिक परिस्थिति र मुलुकभित्र विकसित हुन सक्ने आर्थिक परिदृष्यलाई दृष्टिगत गरी अग्रदृष्टिकोणको आधारमा सो मौद्रिक नीतिको तर्जुमा भई कार्यान्वयनमा आएको थियो । मौद्रिक नीति सार्वजनिक भएपछि विश्व आर्थिक गतिविधिमा नाटकीय र द्रुत गतिमा परिवर्तन आयो । अमेरिकाको कमसल कर्जा संकटबाट सिर्जित वित्तीय संकटको प्रभाव अमेरिकामा मात्र सीमित नभएर क्रमशः विकसित तथा विकासोन्मुख मुलुकहरुमा समेत पऱ्यो । यसले विश्वलाई आर्थिक मन्दीतर्फ धकेलेको छ । विश्व वित्तीय संस्थाहरु र जी-२० समूह लगायतले अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा गरेको सामूहिक प्रयास र संकटबाट प्रभावित मुलुकमा सरकारबाट उत्प्रेरणात्मक कार्यक्रम (Stimulus Package) ल्याइएको भएतापनि विश्व आर्थिक मन्दिमा सुधारको कुनै संकेत देखापरेको छैन । विश्वको वित्तीय तथा आर्थिक स्थिति अझै विग्रदै गएको स्थितिमा नेपालको आर्थिक तथा वित्तीय स्थिति, मौद्रिक एवं तरलता स्थितिको पछिल्लो सूचना र तथ्याङ्कको आधारमा मौद्रिक नीति २०६५/६६ मा उल्लेखित नीतिगत व्यवस्थाहरुको पुस मसान्तसम्मको कार्यान्वयनको स्थिति समावेश गरी आर्थिक वर्ष २०६५/६६ को मौद्रिक नीतिको मध्यावधि समीक्षा सार्वजनिक जानकारीका लागि प्रस्तुत गरिएको छ ।

समग्र आर्थिक स्थितिको समीक्षा

२. विश्व अर्थव्यवस्थासँग नेपाली अर्थतन्त्र एकिकृत नभइसकेको भएतापनि वित्तीय संकट लम्बिँदै जाँदा त्यसको असर नेपालमा पनि देखिन लागेको छ । संविधानसभाको चुनाव पछि मुलुकमा दिगो शान्ति स्थापना भई चुनाव पश्चात् बनेको सरकारले उर्लदो जनचाहनालाई सम्बोधन गर्ने र मुलुक आर्थिक क्रान्तितर्फ उन्मुख हुने विश्वास लिइएको थियो । तर राजनीतिक संक्रमणको कारण हडताल, बन्द र चक्काजामको संस्कृति नटुटेबाट अपेक्षित आर्थिक वृद्धिदरका आधार तयार हुन सकेन । मुलुकमा देखिएको विद्युत संकट तत्काल समाधान हुने संकेत पनि देखिँदैन । जसले गर्दा तिब्र आर्थिक वृद्धिको परिकल्पनालाई शान्तिसुरक्षा र विद्युत अभावले चुनौति दिएको महशुस भएको छ ।
३. यस वर्षको वर्षे मनसुन राम्रो रह्यो । जल तथा मौसम विज्ञान विभागका अनुसार जुन, जुलाई, अगष्ट र सेप्टेम्बर महिनामा औषत वर्षाको क्रमशः १३०.९ प्रतिशत, ८७.६ प्रतिशत, १०१.३ प्रतिशत र ९३.६ प्रतिशत वर्षा भयो । वर्षाको वितरण पनि मुलुकभरी नै राम्रो भएकोले धान बालीको उत्पादनमा अनुकूल प्रभाव परेको छ । नेपाल सरकार, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालयले २०६५ पुस महिनामा सार्वजनिक गरेको प्रमुख खाद्यान्न बालीहरुको प्रारम्भिक उत्पादन अनुमान अनुसार आर्थिक वर्ष २०६५/६६ मा धानको उत्पादन अघिल्लो वर्ष भन्दा ५.२ प्रतिशतले वृद्धि भई करीब ४५ लाख २४ हजार मे.टन हुने अनुमान छ । यो

2 नेपाल राष्ट्र बैंक

उत्पादन नेपालमा धानबालीको उत्पादन अभिलेख राख्न थालेको सन् १९५० देखिकै उच्च हो। यस वर्ष धानबालीको उत्पादकत्वमा पनि ८.५ प्रतिशतले वृद्धि भई १७७५ के.जी./हेक्टर पुग्ने अनुमान छ।

४. आर्थिक वर्ष २०६५/६६ मा अन्य खाद्यान्न बाली मकै र कोदोको उत्पादन क्रमशः २.८ प्रतिशत र ०.५ प्रतिशतले बढ्ने अनुमान छ। तर हिउँदे वर्षा नभएका कारण गहुँ लगायत हिउँदे बाली, तरकारी र फलफूलको उत्पादन वृद्धिदर अधिल्लो वर्षभन्दा कम हुने अनुमान छ। चालू आर्थिक वर्ष नेपाल सरकारबाट १ लाख मे.टन रासायनिक मलमा अनुदान प्रदान गर्ने निर्णय भएकाले यसबाट कृषि उत्पादनमा सकारात्मक प्रभाव पर्ने देखिन्छ। यस वर्ष पूर्वाञ्चलको झापा जिल्लामा बर्ड फ्लूको जवाणु भेटिएकोले उक्त जिल्लाका हाँस, कुखुरा नष्ट गरिएको र बर्ड फ्लूको प्रभाव मासुको मागमा देशभर परेकोले कुखुराको मासु उत्पादन घट्ने अनुमान छ। तर राँगा, खसीको मासुको उत्पादन वृद्धिदर अधिल्लो वर्षभन्दा सीमान्त रूपले बढ्ने अनुमान छ।
५. गैर-कृषि क्षेत्रतर्फ, कोशी नदीको कटानका कारण पूर्व क्षेत्रसँग भएको सडक सम्बन्ध विच्छेद, लोडसेडिङ्ग, व्यवस्थापन र मजदूरबीच उत्पन्न विवादका कारण उत्पादनमूलक उद्योग क्षेत्रको उत्पादनमा प्रतिकूल प्रभाव पर्ने गएको छ। कोशी नदीमा आएको बाढीले भारतबाट हुने विद्युत आपूर्तिमा आएको कमी, हिउँदमा नदीमा पानीको बहाव कम भएका कारण विद्युत उत्पादन घटेकोले यस आर्थिक वर्षको प्रारम्भमा दैनिक २/३ घण्टा रहेको लोडसेडिङ्ग क्रमशः वृद्धि हुँदै २०६५ पुस २७ गतेदेखि दैनिक १६ घण्टासम्मको लोडसेडिङ्गको समस्या सिर्जना हुन गयो। यी विभिन्न कारणले उत्पादनमूलक उद्योग क्षेत्रको वृद्धिदर यस वर्ष ऋणात्मक रहने अनुमान छ।
६. केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागका अनुसार चालू आर्थिक वर्ष २०६५/६६ को पहिलो त्रयमासमा औद्योगिक उत्पादन सूचकाङ्क १.१ प्रतिशतले घटेको छ। अधिल्लो वर्ष यसै अवधिमा यस्तो सूचकाङ्क ०.४ प्रतिशत बढेको थियो। यस वर्षको पहिलो त्रयमासमा वनस्पति घ्यू, सोयाबिन तेल, गहुँको पिठो, सुतिका कपडा, उनी गलैँचा, सिमेन्ट, घरेलु धातुका सामानको उत्पादन दोहोरो अंकले घटेको छ भने चामल, चाउचाउ, पेय पदार्थ, सूतिजन्य वस्तु, पस्मिना, प्रशोधित छाला, काठका सामान, कागज, पत्रपत्रिका, प्लाष्टिकका वस्तु र फलामे छड तथा पत्तीको उत्पादन बढेको छ।
७. देशमा विद्युतको माग र जडित क्षमताका बीच ठूलो अन्तर रहेको छ। विद्युत संकट विकराल बन्दै गएको सन्दर्भमा नेपाल सरकारले २०६५ पुस ९ गते देशमा राष्ट्रिय विद्युत संकटको अवस्था घोषणा गरेको छ। विद्युत संकट निराकरणका लागि “राष्ट्रिय विद्युत निरूपण कार्ययोजना-२०६५” स्वीकृत भई तत्कालिन, अल्पकालिन र दीर्घकालिन कार्ययोजना ल्याएको छ। यसै सन्दर्भमा सरकारले विद्युत खरीद दरमा पनि संशोधन गरेको, ५० मेगावाट सम्मका आयोजना निर्माणमा स्वीकृति र सहमति प्रक्रिया सरल बनाइएको छ। सरकारबाट ल्याइएको यस कार्ययोजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनबाट आगामी दिनमा भने विद्युतको समस्या कम गर्दै जानमा उल्लेख्य सहयोग पुग्ने देखिन्छ। यसले गर्दा विद्युत उप-क्षेत्रको उत्पादन वृद्धि एवम् समग्र आर्थिक गतिविधि विस्तारमा सहयोग पुग्ने देखिन्छ।
८. सेवा क्षेत्रतर्फ, आर्थिक वर्ष २०६५/६६ को पहिलो ६ महिनासम्ममा हवाई मार्गबाट नेपाल आउने पर्यटक संख्या सीमान्त २.२ प्रतिशतले मात्र बढी १ लाख ९७ हजार ८६९ पुगेको छ।

सोमथ्ये भारतीय पर्यटक आगमन १.७ प्रतिशत र तेस्रो मुलुकको पर्यटक आगमन २.४ प्रतिशतले बढेको छ। विश्व आर्थिक संकट, भारतको मुम्बई आतङ्कवादी हमला, थाइलैण्डमा भएको आन्दोलनबाट एअरपोर्टमा अवरोध तथा देशभित्रै पनि लगातारको बन्द हडताल जस्ता कारणहरूले गर्दा हवाई मार्गबाट नेपाल आउने पर्यटक संख्याको वृद्धिदरमा कमी आएको छ। समीक्षा अवधिमा पर्यटन क्षेत्रबाट प्राप्त आय समावेश भएको शोधनान्तर स्थिति अन्तर्गतको भ्रमण आय ६२.० प्रतिशतले बढेको छ। अघिल्लो वर्षको सोही अवधिमा यस्तो आय ६५.३ प्रतिशतले बढेको थियो।

९. संचारतर्फ, समीक्षा अवधिमा नेपाल टेलिकमको टेलिफोन लाइन वितरणमा विस्तार भएको छ। टेलिकमले वितरण गरेको टेलिफोन लाइन संख्या अघिल्लो वर्षको ३७.६ प्रतिशत वृद्धिको तुलनामा २४.७ प्रतिशतले बढेको छ। यसका अतिरिक्त ग्रामीण क्षेत्रमा टेलिफोन सेवा उपलब्ध गराउने कम्पनीहरू, स्पाइस नेपाल तथा यूटीएलले समेत संचार क्षेत्रमा थप सेवा विस्तार गरेका छन्। त्यसैगरी वित्तीय मध्यस्थ सेवातर्फ समीक्षा अवधिमा थप एक विकास बैंकको स्थापना भएको छ भने वाणिज्य बैंकका शाखा संख्यामा २०६५ असार मसान्तको तुलनामा १५ प्रतिशतले वृद्धि भएको छ। समीक्षा अवधिमा बैंकहरूले कर्जा प्रवाह, निक्षेप परिचालन एवं मुनाफामा समेत वृद्धि गरेका कारण वित्तीय मध्यस्थता उप-क्षेत्रको आर्थिक वृद्धिदर सन्तोषजनक रहने अनुमान छ।
१०. आर्थिक वर्ष २०६५/६६ को पहिलो ६ महिनामा वैदेशिक रोजगारीमा जाने नेपालीहरूको संख्यामा अघिल्लो वर्षको तुलनामा १०.५ प्रतिशतले बढेको छ। यस अवधिमा वैदेशिक रोजगारीका लागि प्रमुख चार गन्तव्य मुलुकहरूमा कतार (३४.७ प्रतिशत), मलेशिया (१९.७ प्रतिशत), साउदी अरेबिया (१७.० प्रतिशत) र यू.ए.ई. (१६.३ प्रतिशत) रहेका छन् भने इजरायल नयाँ रोजगारदाता मुलुकको रूपमा देखिएको छ।
११. विद्युत संकट, बन्द हडताल, सरकारको पूँजीगत खर्चमा आएको कमी, सुख्खा लामो हिउँद आदि कारणले कृषि तथा गैर-कृषि क्षेत्रको गार्हस्थ्य उत्पादनको वृद्धिदरमा गत वर्ष भन्दा कमी आउने देखिएकोले गार्हस्थ्य उत्पादनको वृद्धिदर अपेक्षा भन्दा कम रहने अनुमान गरिएको छ।
१२. उपभोक्ता मूल्य सूचकाङ्कमा आधारित मुद्रास्फीतिदर आर्थिक वर्ष २०६५/६६ को पुस मसान्तमा वार्षिक विन्दुगत आधारमा (year-on-year basis) १४.४ प्रतिशतले बढेको छ। यस्तो मुद्रास्फीति दर वार्षिक विन्दुगत आधारमा २०६५ असार मसान्तमा १२.१ प्रतिशत र अघिल्लो वर्षको यसै अवधिमा ५.८ प्रतिशत रहेको थियो। समग्र सूचकाङ्कमध्ये खाद्य तथा पेय पदार्थ समूह र गैर-खाद्य तथा सेवा समूहको मूल्य सूचकाङ्क क्रमशः १८.३ प्रतिशत र १०.३ प्रतिशतले बढेको छ। अघिल्लो वर्ष यी समूहहरूको मूल्य वृद्धि क्रमशः ७.३ प्रतिशत र ४.२ प्रतिशत रहेको थियो। हालको मूल्य सूचकाङ्कमा खाद्य तथा पेय समूहको भार ५३.२ प्रतिशत र गैर-खाद्य तथा सेवा समूहको भार ४६.८ प्रतिशत रहेको छ।
१३. खाद्य तथा पेय समूहको मूल्य वृद्धिमा यस समूह अन्तर्गत बढी भार भएका अन्न तथा अन्नजन्य उप-समूह, तरकारी तथा फलफूल उप-समूह, रेष्टुरेण्टको खाना उप-समूह, माछा मासु उप-समूह र दुध तथा दूग्धजन्य पदार्थ उप-समूहको भूमिका प्रमुख रह्यो। २०६५ पुसमा यी उप-समूहको वार्षिक विन्दुगत मूल्य वृद्धिदर क्रमशः १६.५ प्रतिशत, १३.३ प्रतिशत, २१.५ प्रतिशत, २२.५ प्रतिशत र १६.३ प्रतिशत रहेको छ। २०६४ पुसमा उपरोक्त उप-समूहको वार्षिक विन्दुगत मूल्य वृद्धिदर क्रमशः ११.३ प्रतिशत, १.३ प्रतिशत, ५.७ प्रतिशत,

4 नेपाल राष्ट्र बैंक

६.१ प्रतिशत र ६.६ प्रतिशत रहेको थियो। गैर-खाद्य तथा सेवा समूहका वस्तुहरूमध्ये घरायसी सामान र सेवा र यातायात तथा संचार उप-समूहको वार्षिक विन्दुगत मूल्य वृद्धि क्रमशः ११.० प्रतिशत र २०.७ प्रतिशत रहेको छ। अधिल्लो वर्ष यस्तो वृद्धिदर क्रमशः ५.५ प्रतिशत र ०.५ प्रतिशत रहेको थियो।

१४. २०६५ पुसमा वार्षिक विन्दुगत अन्तर्निहित मुद्रास्फीति (core inflation) १३.२ प्रतिशत रहेको छ। अधिल्लो वर्षको सोही अवधिमा उक्त मुद्रास्फीति ४.७ प्रतिशत रहेको थियो। मुद्रास्फीतिकारी अपेक्षा (inflationary expectation) ले समेत अन्तर्निहित मूल्य वृद्धिमा सहयोग पुऱ्याएको छ।
१५. राष्ट्रिय थोक मूल्य सूचकाङ्कको वार्षिक विन्दुगत वृद्धिदर २०६४ पुसमा ५.५ प्रतिशत रहेकोमा २०६५ पुसमा १४.७ प्रतिशत रहेको छ। समीक्षा अवधिमा थोक मूल्य अन्तर्गतका कृषिजन्य वस्तु, आयातीत वस्तु र स्वदेशी उत्पादित वस्तुहरूको मूल्य क्रमशः १७.० प्रतिशत, १३.० प्रतिशत र ११.८ प्रतिशतले वृद्धि भएको छ। अधिल्लो वर्षको सोही अवधिमा यी वस्तु समूहहरूको मूल्य क्रमशः ४.० प्रतिशत, ७.२ प्रतिशत र ५.९ प्रतिशतले वृद्धि भएको थियो।
१६. २०६५ पुस महिनामा वार्षिक विन्दुगत राष्ट्रिय तलब तथा ज्यालादर सूचकाङ्क १५.४ प्रतिशतले बढेको छ। अधिल्लो वर्ष सो सूचकाङ्क ९.१ प्रतिशतले बढेको थियो। तलब तथा ज्यालादरमध्ये ज्यालादर सूचकाङ्क १६.४ प्रतिशत र तलब सूचकाङ्क १२.६ प्रतिशतले वृद्धि भएको छ। अधिल्लो वर्ष ज्यालादर र तलब सूचकाङ्कको वृद्धिदर क्रमशः ८.५ प्रतिशत र १०.९ प्रतिशत रहेको थियो। यस अवधिमा सरकारी कर्मचारी तथा सुरक्षाकर्मी, संस्थानका कर्मचारी आदिको तलबमा वृद्धि भएकोले पनि तलब सूचकाङ्कमा बढी चाप परेको हो। समीक्षा अवधिमा कृषि र निर्माण मजदूरको ज्यालादर सूचकाङ्कको वृद्धिदर उच्च अर्थात् क्रमशः २२.७ प्रतिशत र १५.५ प्रतिशत रह्यो।
१७. विश्व आर्थिक मन्दीको सकारात्मक प्रभावस्वरूप अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा इन्धन, चामल, गहुँ, तेल, फलाम, तामा आदि वस्तुहरूको मूल्यमा उल्लेखनीय गिरावट आएको छ। अर्कोतिर समग्र माग घटेकोले विश्वका अधिकांश मुलुकहरूमा मुद्रास्फीति दर कम रहेको माथि उल्लेख भइसकेको छ। विगतमा सधैं छिमेकी मुलुक भारतको थोकमूल्यवाट बढी प्रभावित हुने नेपालको उपभोक्ता मुद्रास्फीति हाल भारतमा मूल्य वृद्धि ४.० प्रतिशतभन्दा कम रहेको अवस्थामा पनि नेपालमा मूल्यवृद्धि दर नघट्नु निश्चय नै चिन्ताको विषय हो। उच्च मूल्य वृद्धि दर कायम रहनुमा आन्तरिक कारणहरू नै जिम्मेवार रहेका छन्। आयातमा आधारित आपूर्ति प्रणाली भएकोले अमेरिकी डलरको तुलनामा नेपाली रुपैयाँको न्यूनमूल्यन भएकोले पनि यसको मूल्यमा प्रभाव पर्न गएको छ। चालू आर्थिक वर्षको पहिलो ६ महिनासम्मको व्यापार तथ्याङ्कको विश्लेषण गर्दा करीब ५५ प्रतिशत आयात अमेरिकी डलर भुक्तानी गरी भएको छ। २०६४ पुसमा एक अमेरिकी डलर बराबर रु. ६३.२० रहेकोमा २०६५ पुसमा १९.० प्रतिशतले न्यूनमूल्यन भई रु. ७८.०५ पुगेको छ। उच्च मूल्य वृद्धिका अन्य कारणहरूमा बढ्दो विद्युत लोडसेडिङ्ग, ज्यालादरमा भएको वृद्धि, हडताल, यातायात अवरुद्ध जस्ता कारणहरूबाट लागतमा भएको वृद्धिका साथै राजनैतिक अस्थिरता र संक्रमणकालिन अवस्थामा व्यवसायीहरूबाट हुने प्रतिस्पर्धा विपरितका कार्यबाट बढी नाफा लिने प्रवृत्ति पनि मूल्य वृद्धिका लागि उत्तिकै जिम्मेवार देखिन्छ। यस्तो स्थितिमा मौद्रिक क्षेत्र अर्थात् माग पक्षबाट मूल्यमा थप दबाव पर्न नदिन सजगता साथ मौद्रिक व्यवस्थापन गर्नु वाञ्छनीय छ।

१८. सरकारी वित्ततर्फ, आर्थिक वर्ष २०६५/६६ को पहिलो ६ महिनाको अवधिमा नगद प्रवाहमा आधारित सरकारी बजेट रु. ७ अर्ब ४२ करोडले बचतमा रहेको छ। अघिल्लो वर्षको यसै अवधिमा सरकारी बजेट रु. ३ अर्ब २६ करोडले घाटामा थियो। सरकारको उच्च राजस्व परिचालनको तुलनामा खर्च कम रहेको, वैदेशिक सहायता परिचालन अघिल्लो वर्षको तुलनामा उच्च रहेको र यस अवधिमा थप रु. ८ अर्ब ७० करोड आन्तरिक ऋण परिचालन गरेकोले नेपाल सरकारको नेपाल राष्ट्र बैंकसँग चालू आर्थिक वर्षको पहिलो ६ महिनाको अवधिमा मात्रै रु. १८ अर्ब ६५ करोड नगद मौज्जात कायम हुन गएको हो।
१९. आर्थिक वर्ष २०६५/६६ को पहिलो ६ महिनासम्ममा नगद प्रवाहमा आधारित कुल सरकारी खर्च अघिल्लो वर्षको सोही अवधिको ३०.२ प्रतिशत वृद्धिको तुलनामा १२.३ प्रतिशतले वृद्धि भई रु. ६५ अर्ब ४६ करोड पुगेको छ। समीक्षा अवधिमा भएको कुल खर्च यस वर्षको बजेट अनुमानको २७.७ प्रतिशत हो भने अघिल्लो वर्ष यसै अवधिमा बजेट अनुमानको ४४.२ प्रतिशत खर्च भएको थियो। समीक्षा अवधिमा चालू खर्च १३.१ प्रतिशतले बढेको छ। अघिल्लो वर्ष चालू खर्च २१.८ प्रतिशतले बढेको थियो। पूँजीगत खर्च भने अघिल्लो वर्ष ६६.३ प्रतिशतले बढेकोमा समीक्षा अवधिमा २३.४ प्रतिशतले घटी रु. ७ अर्ब ८८ करोड भएको छ। समीक्षा अवधिमा भएको चालू खर्च र पूँजीगत खर्च बजेट अनुमानको क्रमशः ३३.६ प्रतिशत र ८.६ प्रतिशत रहेको छ भने अघिल्लो वर्ष उपरोक्त शिर्षकहरूमा बजेट अनुमानको क्रमशः ४७.६ प्रतिशत र २८.३ प्रतिशत खर्च भएको थियो।
२०. समीक्षा अवधिमा नेपाल सरकारको राजस्व परिचालन अघिल्लो वर्ष सोही अवधिमा भएको २५.४ प्रतिशत वृद्धिको तुलनामा २५.५ प्रतिशतले वृद्धि भई रु. ५९ अर्ब ४८ करोड पुगेको छ। समीक्षा अवधिमा राजस्व परिचालन बजेट अनुमानको ४२.० प्रतिशत रह्यो भने अघिल्लो वर्ष यस्तो अनुपात ४५.७ प्रतिशत रहेको थियो। समीक्षा अवधिमा कर र गैर-कर राजस्व क्रमशः २४.५ प्रतिशत र ३१.२ प्रतिशतले बढेको छ। समीक्षा अवधिमा भएको कर र गैर-कर राजस्वको बजेट अनुमानसँगको अनुपात क्रमशः ४२.९ प्रतिशत र ३९.७ प्रतिशत रहेको छ। अघिल्लो वर्ष यस्तो अनुपात क्रमशः ४९.६ प्रतिशत र ३३.९ प्रतिशत रहेको थियो।
२१. आर्थिक वर्ष २०६५/६६ को पहिलो ६ महिनासम्ममा नेपाल सरकारलाई वैदेशिक नगद ऋण बापत रु. २ अर्ब ७९ करोड (बजेट अनुमानको १४.९ प्रतिशत) र वैदेशिक नगद अनुदान बापत रु. १० अर्ब ९६ करोड (बजेट अनुमानको २३.३ प्रतिशत) प्राप्त भएको छ। अघिल्लो वर्षको यसै अवधिमा ती शिर्षकहरूमा क्रमशः रु. २ अर्ब ३६ करोड (बजेट अनुमानको १३.६ प्रतिशत) र रु. ५ अर्ब २२ करोड (बजेट अनुमानको १९.० प्रतिशत) प्राप्त भएको थियो। समीक्षा अवधिमा नेपाल सरकारले कुल रु. ८ अर्ब ७० करोड आन्तरिक ऋण परिचालन गरेको छ।
२२. बाह्य क्षेत्रतर्फ, आर्थिक वर्ष २०६५/६६ को पहिलो ६ महिनाको अवधिमा नेपालको शोधनान्तर स्थिति रु. २८ अर्ब ५३ करोडले बचतमा रहेको छ। अघिल्लो वर्षको सोही अवधिमा शोधनान्तर स्थिति रु. १ अर्ब ९५ करोडले घाटामा रहेको थियो। समीक्षा अवधिमा चालू खाता रु. १६ अर्ब ७३ करोडले बचतमा रहेको छ। अघिल्लो वर्ष यसै अवधिमा चालू खाता रु. १० अर्ब ९१ करोडले घाटामा रहेको थियो। खुद ट्रान्सफर आय अघिल्लो आर्थिक वर्षको ६ महिनामा भन्दा ५९.९ प्रतिशतले बढेर रु. ११४ अर्ब पुगेको छ। ट्रान्सफर आयमध्ये रेमिट्यान्स आप्रवाह समीक्षा अवधिमा ६५.३ प्रतिशतले वृद्धि भई रु. ९४ अर्ब पुगेको छ।

6 नेपाल राष्ट्र बैंक

अमेरिकी डलरमा समीक्षा अवधिमा रेमिट्यान्स आप्रवाह अघिल्लो आर्थिक वर्षको पहिलो ६ महिनाको ८८ करोड ७४ लाख अमेरिकी डलरको तुलनामा ४२ प्रतिशतले वृद्धि भई १ अर्ब २६ करोड अमेरिकी डलर पुगेको छ। रेमिट्यान्स आप्रवाहका कारण समग्र शोधनान्तर बचत कायम भई बाह्य क्षेत्र स्थायित्व रहेपनि व्यापार घाटाको उच्च विस्तार भने चिन्ताको विषय भएको छ। समीक्षा अवधिमा उच्च व्यापार घाटा भएपनि समग्र शोधनान्तर रु. २८ अर्ब भन्दा बढीले बचत हुनुले नेपालको बाह्य क्षेत्र स्थिरताका लागि रेमिट्यान्सको योगदान महत्वपूर्ण रहेको प्रष्ट हुन्छ।

२३. समीक्षा अवधिमा शोधनान्तर स्थिति अन्तर्गत नेपालमा भएको प्रत्यक्ष वैदेशिक लगानी (Foreign Direct Investment) घटन गएको छ। अघिल्लो आर्थिक वर्षको पहिलो ६ महिनामा रु. २ करोड ९० लाख प्रत्यक्ष वैदेशिक लगानी प्राप्त भएकोमा समीक्षा अवधिमा खुद रु. १९ करोड ४५ लाख लगानी फिर्ता गएको छ।
२४. आर्थिक वर्ष २०६५/६६ को पहिलो ६ महिनामा भन्सार तथ्याङ्कमा आधारित व्यापार घाटा अघिल्लो वर्षको यसै अवधिमा भन्दा २५.५ प्रतिशत (रु. ९९ अर्ब ५ करोड) ले बढेको छ। अघिल्लो वर्ष व्यापार घाटा २२.५ प्रतिशत (रु. ७८ अर्ब ९२ करोड) ले बढेको थियो। समीक्षा अवधिमा भारतसँग १५.१ प्रतिशत र अन्य मुलुकसँग ४०.८ प्रतिशतले व्यापार घाटा बढेको छ। समीक्षा अवधिमा निर्यात र आयात दुवैको वृद्धिदर अघिल्लो वर्षभन्दा बढेको छ। समीक्षा अवधिमा निर्यात १८.६ प्रतिशतले बढेको छ जसमध्ये भारततर्फ ०.९ प्रतिशत र अन्य मुलुकतर्फ ५५.९ प्रतिशतले बढेको छ। समीक्षा अवधिमा कुल आयात २३.६ प्रतिशतले बढेकोमा भारतबाट हुने आयात १०.९ प्रतिशत र अन्य मुलुकबाट हुने आयात ४०.८ प्रतिशतले बढेको छ। अघिल्लो वर्षभन्दा समीक्षा अवधिमा भारतबाट हुने आयातको वृद्धिदर घटेको छ। विश्वव्यापी रूपमा प्रमुख वस्तुहरूमा मूल्य घटेको प्रभाव भारतबाट हुने आयातमा परेको देखिन्छ भने नेपाली मुद्राको अमेरिकी डलरसँग भएको न्यूनमूल्यनले अन्य मुलुकबाट हुने आयात बढेको देखिन्छ।
२५. अमेरिकी डलरमा व्यक्त गर्दा समीक्षा अवधिमा कुल निर्यात १.९ प्रतिशत (४६ करोड ८१ लाख अमेरिकी डलर) ले बढेको छ भने आयात ६.२ प्रतिशत (१ अर्ब ७९ करोड १६ लाख अमेरिकी डलर) ले बढेको छ। अमेरिकी डलरमा भारततर्फको निर्यात र भारतबाट भएको आयात क्रमशः १३.३ प्रतिशत र ४.७ प्रतिशतले घटेको छ भने अन्य मुलुकतर्फको निर्यात र त्यहाँबाट भएको आयात क्रमशः ३३.९ प्रतिशत र २३.९ प्रतिशतले बढेको छ। फलस्वरूप व्यापार घाटा ७.८ प्रतिशतले बढेको छ।
२६. समीक्षा अवधिमा नेपालबाट निर्यात हुने प्रमुख वस्तुमध्ये तयारी पोशाक, पस्मिना, दाल, उनी गलैचा, प्रशोधित छाला जस्ता वस्तुहरूको निर्यात उल्लेखनीय रूपमा बढेको छ भने आयाततर्फ कोल्ड रोल सिट, पेट्रोलियम पदार्थ, चिनी, कम्प्युटर, विजुलीका सामान, सुनको आयात उल्लेख्य रहेको छ। पेट्रोलियम पदार्थको आयात मात्रै भारतबाट भएको आयातको ३०.२ प्रतिशत (कुल आयातको १६.७ प्रतिशत) र सुन अन्य मुलुकबाट हुने आयातको १४.७ प्रतिशत (कुल आयातको ६.५ प्रतिशत) रहेको छ। तर विश्व मन्दीको प्रभावले विश्वभरमै माग घटेको सन्दर्भमा नेपालको निर्यात बढ्नु सकारात्मक पक्ष हो।
२७. चालू खाता बचत र सरकारलाई प्राप्त वैदेशिक सहयोगको फलस्वरूप २०६५ पुस मसान्तमा कुल विदेशी विनिमय संचिति २०६५ असार मसान्तको तुलनामा १९.७ प्रतिशतले बढेर रु.

२५४ अर्ब ४९ करोड पुगेको छ। अघिल्लो वर्ष सोहि अवधिमा यस्तो संचित ०.२ प्रतिशतले घटेको थियो। अमेरिकी डलरमा भने समीक्षा अवधिमा कुल संचित ५.५ प्रतिशतले बढी अमेरिकी डलर ३ अर्ब २७ करोड पुगेको छ। आर्थिक वर्ष २०६५/६६ को पहिलो ६ महिनाको आयातलाई आधार मान्दा विदेशी विनिमय संचितिको विद्यमान स्तरले ११.४ महिनाको वस्तु आयात वा ९.१ महिनाको वस्तु तथा सेवा आयात धान्न पर्याप्त रहेको छ।

२८. वित्तीय बजार अन्तर्गत शेयर बजारमा मिश्रित प्रवृत्ति देखापऱ्यो। वार्षिक विन्दुगत आधारमा २०६५ पुस मसान्तमा नेप्से सूचकाङ्क ३१.२ प्रतिशतले घटेर ६५९.८१ विन्दुमा भरेको छ। २०६४ पुस मसान्तमा यो सूचकाङ्क ९५८.९१ विन्दुमा थियो। २०६५ पुस मसान्तमा बजार पूँजीकरण वार्षिक विन्दुगत आधारमा १९.९ प्रतिशतले वृद्धि भई रु. ३६१ अर्ब ९२ करोड पुगेको छ। बजार पूँजीकरण २०६४ पुसमा कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको ३६.८ प्रतिशत रहेकोमा २०६५ पुसमा ३८.५ प्रतिशत पुगेको छ। आर्थिक वर्ष २०६५/६६ को पहिलो ६ महिनाको अवधिमा भदौ १५, २०६५ मा नेप्से सूचकाङ्क सबैभन्दा उच्च १ हजार १ सय ७५ मा पुग्यो भने पुस २९, २०६५ मा ६ सय ५९ मा भरेर समीक्षा अवधिको सबभन्दा कम विन्दुमा पुग्यो।
२९. शेयरको प्राथमिक निष्काशनतर्फ आर्थिक वर्ष २०६५/६६ को पहिलो ६ महिनामा नेपाल धितोपत्र बोर्डले १४ वटा कम्पनीहरूलाई रु. ३ अर्ब २३ करोड बराबरको हकप्रद शेयर, २ वटा कम्पनीहरूलाई रु. ७५ करोडको डिभेन्चर र एउटा कम्पनीलाई रु. ३० करोडको साधारण शेयर निष्काशनको लागि स्वीकृति प्रदान गरेको छ। त्यस्तै समीक्षा अवधिमा रु. १५ अर्ब ७० करोड बराबरको साधारण शेयर, रु. ५ अर्ब ५१ करोड बराबरको हकप्रद शेयर, रु. ५६ करोड १६ लाख बराबरको बोनस शेयर र रु. ३ अर्ब ३० करोड बराबरको ऋणपत्र धितोपत्र विनिमय बजारमा सूचीकृत भएका छन्।
३०. आर्थिक वर्ष २०६५/६६ को पुस महिनामा ८ प्रतिशत कुपन रेट रहेको, रु. २ अर्बको नेपाल सरकारको ६ वर्षे विकास ऋणपत्र बोलकबोल प्रक्रियाबाट बिक्री भयो। प्रतिस्पर्धी र अप्रतिस्पर्धीलाई ५०/५० प्रतिशत रकम छुट्टयाइएको यस ऋणपत्रको प्रतिस्पर्धीबाट रु. ५ अर्ब २१ करोड र अप्रतिस्पर्धीमा रु. १ अर्ब ८६ करोडको माग भएको थियो। सो ऋणपत्रको अधिकतम बोलमूल्य रु. १०४.१२८२, न्यूनतम रु. १०१.४८७९ र भारित औषत बोलमूल्य रु. १०२.४०३१ कायम भई सम्पूर्ण रकम प्रिमियममा बिक्री भयो। त्यसैगरी समीक्षा अवधिमा नेपाल सरकारको ८ प्रतिशत वार्षिक व्याजदर भएको रु. ७० करोडको ५ वर्षे नागरिक बचतपत्र निष्काशन भयो।
३१. आर्थिक वर्ष २०६५/६६ को पहिलो ६ महिनामा थप एक विकास बैंक स्थापना भई बैंक तथा वित्तीय संस्थाको संख्या (क देखि घ वर्गको संस्था) कुल १७३ पुगेको छ। वाणिज्य बैंकहरूको शाखा संख्या २०६५ असार मसान्तको ५५५ बाट थप ६२ वटा विस्तार भई ६१७ वटा पुगेको छ। यसरी २०६५ पुस मसान्तसम्म वाणिज्य बैंक शाखाको संख्या पूर्वाञ्चलमा ११९, मध्यमाञ्चलमा ३०२, पश्चिमाञ्चलमा १२०, मध्य-पश्चिमाञ्चलमा ४८ र सुदूर-पश्चिमाञ्चलमा २८ पुगेको छ।
३२. आर्थिक वर्ष २०६५/६६ को पहिलो ६ महिनामा विस्तृत मुद्रा प्रदाय (M₂) ११.० प्रतिशतले बढेको छ। अघिल्लो आर्थिक वर्षको यसै अवधिमा विस्तृत मुद्रा प्रदाय १०.३ प्रतिशतले बढेको

थियो । समीक्षा अवधिमा मौद्रिक क्षेत्रको खुद वैदेशिक सम्पत्ति उल्लेख्य रूपमा बढेकाले विस्तृत मुद्रा प्रदायको वृद्धि उच्च रहन गएको हो ।

३३. विस्तृत मुद्रा प्रदाय विस्तारको कारकहरु मध्ये खुद वैदेशिक सम्पत्तिको योगदान बढी (५२.५ प्रतिशत) रह्यो । यस आर्थिक वर्षको पहिलो ६ महिनासम्म खुद वैदेशिक सम्पत्ति रु. २८ अर्ब ५३ करोड (१६.६ प्रतिशत) ले बढेको छ । अघिल्लो वर्षको यसै अवधिमा खुद वैदेशिक सम्पत्ति रु. १ अर्ब ९५ करोड (१.५ प्रतिशत) ले घटेको थियो । समीक्षा अवधिमा खुद ट्रान्सफर आय, सरकारलाई प्राप्त हुने वैदेशिक सहयोगमा वृद्धि भएकाले खुद वैदेशिक सम्पत्ति बढेको हो ।
३४. मौद्रिक विस्तारको अर्को कारकको रूपमा रहेको खुद आन्तरिक सम्पत्ति अघिल्लो वर्षको १६.२ प्रतिशत वृद्धिको तुलनामा समीक्षा अवधिमा ८.० प्रतिशत मात्रले बढ्यो । खुद आन्तरिक सम्पत्तिको प्रमुख अंश आन्तरिक कर्जा समीक्षा अवधिमा ५.७ प्रतिशतले बढ्यो । अघिल्लो वर्षको यसै अवधिमा मौद्रिक क्षेत्रको कुल आन्तरिक कर्जा १०.२ प्रतिशतले बढेको थियो । समीक्षा अवधिमा सरकारमाथिको खुद ढाँचो १८.८ प्रतिशतले घटेको साथै निजी क्षेत्रतर्फ प्रवाहित बैंक कर्जा अघिल्लो वर्ष १४.० प्रतिशत वृद्धिको तुलनामा समीक्षा अवधिमा ११.४ प्रतिशतले मात्र वृद्धि भएकोले कुल आन्तरिक कर्जाको वृद्धिदरमा कमी आएको हो ।
३५. संकुचित मुद्रा प्रदाय (M₁) को वृद्धिदर अघिल्लो वर्षको ६.२ प्रतिशतको तुलनामा समीक्षा अवधिमा ९.२ प्रतिशत रहेको छ । चलनचल्तीमा रहेको मुद्राको वृद्धिदर उल्लेख्य १२.७ प्रतिशत (रु. १२ अर्ब ७५ करोड) रहेकाले संकुचित मुद्रा प्रदायको वृद्धिदर बढेको हो । उच्च रेमिट्यान्स आप्रवाहका कारण यसको प्रवाह ग्रामीण क्षेत्रसम्म पुगेको, उच्च मूल्य वृद्धिका कारण कारोवारका लागि बढी रकम राख्ने गरेको तथा सरकारले कर असूलीमा गरेको कडाई एवम् सम्पत्ति खरीदमा स्रोत खुलाउनु पर्ने व्यवस्था, व्याजदरमा सुधार नहुनु जस्ता कारणले पनि चलनचल्तीको मुद्रा बढेको हो । तर संकुचित मुद्रा प्रदायको अर्को अंश चल्ती निक्षेपको वृद्धिदर भने २.६ प्रतिशत कायम भएको छ । विस्तृत मुद्रा प्रदायको अंश मध्येको आवधिक निक्षेप अघिल्लो वर्षकै हाराहारीमा अर्थात् ११.८ प्रतिशतले बढेको छ ।
३६. आर्थिक वर्ष २०६५/६६ को पहिलो ६ महिनामा संचित मुद्रा ६.३ प्रतिशत (रु. ९ अर्ब १८ करोड) ले बढेको छ । संचित मुद्राको स्रोतमध्ये नेपाल राष्ट्र बैंकको खुद वैदेशिक सम्पत्ति १६.४ प्रतिशत (रु. २७ अर्ब १ करोड) ले बढेको छ भने खुद आन्तरिक सम्पत्ति ८८.९ प्रतिशत (रु. १७ अर्ब ८३ करोड) ले घटेको छ । नेपाल राष्ट्र बैंकसँग नेपाल सरकारको अघिल्लो वर्षको रु. ३ अर्ब ९४ करोड र समीक्षा अवधिमा थप भएको रु. १८ अर्ब ६५ करोड गरी २०६५ पुस मसान्तमा कुल रु. २२ अर्ब ५९ करोड बचत रहेको हुँदा सरकारमाथिको खुद ढाँचो घटन गएकोले राष्ट्र बैंकको खुद आन्तरिक सम्पत्ति घटेको हो । समीक्षा अवधिमा संचित मुद्राको मागतर्फका अंशहरुमध्ये चलनचल्तीको मुद्राको विस्तार उच्च रहेको छ भने उक्त मुद्राका अन्य अंशहरु यस अवधिमा घटेका छन् ।
३७. आर्थिक वर्ष २०६५/६६ को पहिलो ६ महिनासम्ममा वाणिज्य बैंकहरूसँग रहेको कुल निक्षेप १२.९ प्रतिशत (रु. ५४ अर्ब ३१ करोड) ले बढी २०६५ पुस मसान्तमा रु. ४७५ अर्ब ८३ करोड पुगेको छ । अघिल्लो वर्षको यसै अवधिमा कुल निक्षेप ११.३ प्रतिशत (३७ अर्ब ९६ करोड) ले बढेको थियो । समीक्षा अवधिमा रेमिट्यान्स आप्रवाह बढ्नुको अतिरिक्त नयाँ बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुको स्थापना र शाखा विस्तार पनि बढ्दै गएकोले बैंकहरुको निक्षेप परिचालन बढेको हो । कुल निक्षेपमध्ये बचत निक्षेपको अंश ५०.७ प्रतिशत रहेको छ भने

मुदती निक्षेप र चल्ती निक्षेपको अंश क्रमशः ३६.० प्रतिशत र १२.५ प्रतिशत र मार्जिन निक्षेपको अंश ०.८ प्रतिशत रहेको छ। कुल निक्षेपमा भएको वृद्धिले बैकिङ्ग क्षेत्रको तरलतालाई सहज बनाइदिएको छ।

३८. समीक्षा अवधिमा निजी क्षेत्रतर्फ गएको बैक कर्जा ११.५ प्रतिशतले बढी रु. ३७५ अर्ब ५४ करोड पुगेको छ। अघिल्लो वर्षको यसै अवधिमा उक्त कर्जा १६.० प्रतिशतले बढेको थियो। समीक्षा अवधिमा उत्खनन, उत्पादन, निर्माण, धातु उत्पादन, थोक तथा खुद्रा व्यवसाय, वित्त, बीमा तथा सेवा उद्योगको कर्जा प्रवाह वृद्धिदरमा कमी आई क्रमशः १.७ प्रतिशत, ७.१ प्रतिशत, १३.२ प्रतिशत, ९.५ प्रतिशत, ६.५ प्रतिशत, १८.४ प्रतिशत र ७.६ प्रतिशत रहेको छ। समीक्षा अवधिमा उपभोग कर्जा वृद्धिदर भने बढेको छ। निक्षेप वृद्धिको तुलनामा कर्जा प्रवाहको वृद्धिदर कम रहेकाले २०६५ पुस मसान्तमा कर्जा-निक्षेप अनुपात २०६५ आषाढको ८२.६ प्रतिशतबाट घटेर ८१.९ प्रतिशतमा भरेको छ।
३९. वाणिज्य बैकहरूको तरल सम्पत्ति अघिल्लो वर्षको ०.८ प्रतिशत वृद्धिको तुलनामा समीक्षा अवधिमा १४.९ प्रतिशतले बढेको छ। तरल सम्पत्तिमध्ये वाणिज्य बैकहरूले विदेशमा राखेको मौज्जात २९.३ प्रतिशत (रु. १२ अर्ब ३ करोड) ले बढेको छ भने बैकहरूको नेपाल राष्ट्र बैकमा राखेको मौज्जात र आफूसँग रहेको नगद मौज्जात भने घटेको छ। वाणिज्य बैकहरूको सरकारी ऋणपत्रमा गरेको लगानी २ प्रतिशतले वृद्धि भई रु. ७३ अर्ब ५६ करोड पुगेको छ।

मौद्रिक व्यवस्थापन

४०. आर्थिक वर्ष २०६५/६६ को पहिलो ६ महिनासम्ममा नेपाल राष्ट्र बैकले वाणिज्य बैकहरूबाट अमेरिकी डलर ९६ करोड ३६ लाख खुद खरीद गरी रु. ७३ अर्ब १९ करोड बराबरको तरलता प्रवाह भएको छ। अघिल्लो वर्षको यसै अवधिमा वाणिज्य बैकहरूबाट अमेरिकी डलर ५५ करोड ८२ लाख खुद खरीद गरी रु. ३५ अर्ब ६७ करोड बराबरको तरलता प्रवाह भएको थियो। समीक्षा अवधिमा रेमिट्यान्स आप्रवाह उच्च रहेकाले विदेशी विनिमय बजारमा खरीद हस्तक्षेप बढेको हो।
४१. समीक्षा अवधिमा अमेरिकी डलर ७२ करोड बिक्री गरी भा.रु. ३३ अर्ब ८६ करोड खरीद भएको छ। अघिल्लो वर्ष यसै अवधिमा अमेरिकी डलर ६६ करोड बिक्री गरी भा.रु. २६ अर्ब २७ करोड खरीद भएको थियो।
४२. मौद्रिक व्यवस्थापन अन्तर्गत आर्थिक वर्ष २०६५/६६ को पहिलो ६ महिनासम्ममा खुला बजार उपकरणहरू मार्फत् कारोवारका आधारमा खुद रु. २० अर्ब ७२ करोड तरलता प्रशोचन भएको छ। अघिल्लो वर्ष यसै अवधिमा कूल रु. ६ अर्ब ८१ करोड तरलता प्रशोचन र रु. २ अर्ब बराबरको तरलता प्रवाह भएको थियो। समीक्षा अवधिमा वाणिज्य बैकहरूसँग अधिक तरलताको स्थिति रहन नदिन खुल्ला बजार कारोवारबाट अघिल्लो वर्षभन्दा बढी तरलता प्रशोचन गरिएको हो।
४३. समीक्षा अवधिमा वाणिज्य बैकहरूले रु. ३८ अर्ब २२ करोड स्थायी तरलता सुविधा उपयोग गरेका छन्। अघिल्लो वर्ष वाणिज्य बैकहरूले रु. ४६ अर्ब ९७ करोड स्थायी तरलता सुविधा उपयोग गरेका थिए। चालू आर्थिक वर्षको मौद्रिक नीतिमा समकक्षीको दायरा फराकिलो पारी विकास बैक र वित्त कम्पनीहरूलाई समावेश गरिएको भएपनि यी वित्तीय संस्थाहरूबाट स्थायी तरलता सुविधा उपयोग गरिएको छैन। समीक्षा अवधिमा वाणिज्य बैकहरू बीच रु.

१४६ अर्ब ७६ करोड अन्तरबैंक कारोवार भएको छ। अधिल्लो वर्षको यसै अवधिमा रु. १६८ अर्ब १४ करोड अन्तरबैंक कारोवार भएको थियो।

४४. आर्थिक वर्ष २०६५/६६ को पुस महिनामा ९१-दिने ट्रेजरी बिल्सको मासिक भारित औषत व्याजदर ४.३२ प्रतिशत रह्यो। समीक्षा अवधिमा असोज महिनामा उच्च ६.०८ प्रतिशत रह्यो र सबभन्दा कम भदौ महिनामा ३.७३ प्रतिशत रह्यो। अन्तरबैंक व्याजदर पनि २०६५ असोज २९ गते ७.४५ सम्म पुगेको र पुस मसान्तमा ६.७१ प्रतिशत पुगेको थियो। समीक्षा अवधिमा वाणिज्य बैंकहरूले प्रदान गर्ने बचत निक्षेपको व्याजदर न्यूनतम २.० देखि अधिकतम ७.० प्रतिशत रह्यो। नयाँ वाणिज्य बैंकहरूले साधन परिचालनको लागि पुराना बैंकले भन्दा बढी व्याजदर दिने गरेको पाइएको छ।

४५. आर्थिक वर्ष २०६५/६६ को मौद्रिक नीतिको मध्यावधि समीक्षा तयार पार्दा प्रयोग गरिएका तथ्याङ्क तालिका सूचीमा प्रस्तुत गरिएको छ।

बैंकिङ्ग तरलताको स्थिति

४६. आर्थिक वर्ष २०६५/६६ को मौद्रिक नीति जारी गर्दा नै अर्थतन्त्रमा अधिल्लो वर्षको liquidity overhang रहेको उल्लेख भएको हो। आर्थिक वर्ष २०६४/६५ को पछिल्लो समयमा खुद वैदेशिक सम्पत्तिमा भएको उल्लेख्य विस्तारका कारण बैंकिङ्ग क्षेत्रमा अधिक तरलताको स्थिति देखिन गएको हो। चालू आर्थिक वर्षको पहिलो ६ महिनामा पनि मौद्रिक क्षेत्रको खुद वैदेशिक सम्पत्ति रु. २८ अर्ब ५३ करोडले बढेको माथि उल्लेख भइसकेको छ। नेपाल राष्ट्र बैंकको विदेशी विनिमय बजारमाथिको खरीद हस्तक्षेप मार्फत् अधिल्लो वर्ष रु. ३५ अर्ब ६७ करोडको तुलनामा चालू वर्षको समीक्षा अवधिमा रु. ७३ अर्ब १८ करोड बराबरको तरलता प्रवाह भएको छ।

४७. अमेरिकी कर्जा संकटबाट अमेरिका, यूरोप लगायतका मुलुकमा देखिएको तरलता संकट तथा भारतमा अमेरिकी वित्तीय संकटको प्रत्यक्ष असरले नभई संस्थागत लगानीकर्ताबाट भारतीय शेयर बजारमा गरेको लगानी फिर्ता लग्ने क्रम बढेकाले तरलतामा कमी आएको हो। यसैको प्रभावस्वरूप ती मुलुकका केन्द्रीय बैंकहरूले व्याजदरमा कटौति लगायतका अत्यन्त लचिलो मौद्रिक अडान अवलम्बन गरे। तर भारतमा जस्तो विदेशी संस्थागत लगानीकर्ताहरूलाई नेपालमा पोर्टफोलियो इन्भेष्टमेण्ट गर्ने व्यवस्था नभएको र अमेरिकी आवास कर्जासँग सम्बन्धित उपकरणहरूमा नेपाली बैंकहरूको लगानी नरहेकाले विश्व वित्तीय संकटका कारणले नेपालको बैंकिङ्ग क्षेत्रमा तरलता समस्या भएन। तर यस बीचमा तरलतामा कमी भएको र नेपाल राष्ट्र बैंकले मौद्रिक नीतिमा लचकता अपनाउनु पर्छ भन्ने चर्चा भए, तर समीक्षा अवधिमा तरलतामा कमी भएको तथ्याङ्कबाट देखिदैन। अर्थतन्त्रको समग्र मौद्रिक तरलता मापन गर्ने सूचक विस्तृत मुद्रा प्रदायको वृद्धिदर अधिल्लो वर्षको तुलनामा बढी रहेको आधारमा पनि तरलतामा कमी नआएको पुष्टि हुन्छ। नेपाल राष्ट्र बैंकबाट साप्ताहिक तरलता अनुगमन तथा प्रक्षेपण संरचना मार्फत् तरलताको नियमित अनुगमन गर्दै आएकोले बैंकिङ्ग क्षेत्रमा तरलताको कमी आउनासाथ मौद्रिक नीतिको उपकरण मार्फत् तरलता प्रवाह गर्दै आएको छ।

४८. विगत वर्षको प्रवृत्तिलाई हेर्दा बैंकिङ्ग क्षेत्रको तरलता स्थितिमा उतारचढाव हुनुमा केही seasonal प्रवृत्ति पनि देखिँदै आएको छ। उदाहरणका लागि दशैं तिहार चाडवाडको समयमा सर्वसाधारणबाट बैंकबाट रकम निकालिने र पुस-माघमा सरकारी राजस्व असूली बढी हुने

भएकोले सो समयमा तरलतामा केही कमी हुने प्रवृत्ति छ। चालू आर्थिक वर्षमा पनि उपरोक्त समयमा अन्तरबैंक व्याजदर र सरकारी ऋणपत्रको व्याजदरमा केही चाप पत्थो। सो समयमा अधिक तरलतामा केही कमी आएको मात्र हो तर तरलता संकट भने होइन। हाल नेपाल सरकारको राजस्व परिचालन उत्साहप्रद रूपले बढेको र सोको तुलनामा सरकारको खर्च कम भएकाले २०६५ पुस मसान्तमा रु. २२ अर्ब ५९ करोड नेपाल राष्ट्र बैंकमा नगद बचत रहेको माथि उल्लेख भइसकेको छ। यो कारणले पनि अधिक तरलतामा केही कमी आएको भएपनि अझैपनि बैंकिङ्ग क्षेत्रमा तरलता स्थिति सुविधाजनक रहेको छ। यस बैंकले छोटो अवधिको लागि तरलतामा कमी आएमा रिपो मार्फत् तत्काल तरलता प्रवाह गर्दै आएको छ।

४९. समीक्षा अवधिमा बैंकहरूको तरल सम्पत्ति २०६५ असार मसान्तको तुलनामा रु. ११ अर्ब ८१ करोडले बढेर रु. ९० अर्ब ८२ करोड पुगेको छ। तरल सम्पत्तिमध्ये वाणिज्य बैंकले आफ्नो साथमा राखेको नगद र राष्ट्र बैंकमा रहेको मौज्जात घटेपनि विदेशमा राखेको विदेशी मुद्रा मौज्जात भने रु. १२ अर्बले बढेकाले बैंकहरू तरलता आवश्यक परेमा उपयोग गर्न सक्ने अवस्थामा रहेका छन्। समीक्षा अवधिमा वाणिज्य बैंकहरूको नेपाल सरकारको ऋणपत्रमा गरिएको लगानी रु. ७३ अर्ब ५६ करोडलाई समेत दृष्टिगत गर्दा तरलता स्थिति सहज रहेको संकेत मिल्छ।

आर्थिक वर्ष २०६५/६६ को मौद्रिक नीतिका कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयन स्थिति

५०. देशमा विकास बैंक (ख वर्ग) र वित्त कम्पनीहरू (ग वर्ग) को संख्या बढ्दै गएको, यिनीहरूको कारोवारमा विस्तार हुँदै आएकोले आर्थिक वर्ष २०६५/६६ देखि मौद्रिक नीति संचालनका निम्ति समकक्षीको दायरा फराकिलो पारी वाणिज्य बैंक लगायत विकास बैंक र वित्त कम्पनीहरूलाई पनि समकक्षीको रूपमा लिइएको र मौद्रिक नीतिको दोश्रो खुला बजार कारोवार र स्थायी तरलता सुविधा पनि उपरोक्त बैंक तथा वित्तीय संस्थालाई प्रदान गरिने व्यवस्था गरिएकोमा एउटा विकास बैंक ट्रेजरी बिलको प्रतिस्पर्धी बोलकबोलमा सहभागी भएको छ भने स्थायी तरलता सुविधा हालसम्म कुनै पनि विकास बैंक र वित्त कम्पनीहरूले उपयोग गरेका छैनन्।
५१. नेपाली निर्यातको प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता अभिवृद्धिका लागि नेपाली मुद्रामा हुने पुनर्कर्जा दर २.५ प्रतिशतबाट २.० प्रतिशत कायम गरी सोमा बैंकहरूले सम्बन्धित ऋणीबाट ५.० प्रतिशत भन्दा बढी व्याज असूल गर्न नपाउने र विदेशी मुद्रामा हुने पुनर्कर्जा व्याजदर प्रचलित लाइवोर (libor) मा ०.२५ प्रतिशत विन्दु थप्ने भन्ने चालू आर्थिक वर्षको मौद्रिक नीतिको व्यवस्था कार्यान्वयन भइसकेको छ। यस अन्तर्गत समीक्षा अवधिमा एउटा होटललाई पश्चिमाञ्चल विकास बैंक मार्फत् रु. ७० लाखको पुनर्कर्जा प्रवाह भएको छ।
५२. गरीब विपन्न वर्गको कर्जामा पहुँच बढाउन वाणिज्य बैंकका अतिरिक्त विकास बैंकहरूले साविकको १ प्रतिशतबाट वृद्धि गरी १.५ प्रतिशत र वित्त कम्पनीहरूले समेत कुल बाँकी कर्जाको १ प्रतिशत अनिवार्य रूपले विपन्न वर्गमा कर्जा प्रवाह गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिसकिएको छ। प्राप्त विवरण अनुसार २०६५ पुस मसान्तमा विकास बैंकहरूको विपन्न वर्गमा लगानी रु. ३९ करोड ४३ लाख रहेको छ भने वित्त कम्पनीहरूले विपन्न वर्गमा गरेको लगानीको गणना चैत मसान्तको तथ्याङ्कको आधारमा गरिनेछ।
५३. यस बैंकबाट इजाजतपत्रप्राप्त वाणिज्य बैंक ("क" वर्ग), विकास बैंक ("ख" वर्ग) र वित्त कम्पनी - "ग" वर्ग) बाट प्रत्यक्ष रूपमा आफ्नो कूल शैया क्षमताको न्यूनतम १० प्रतिशत

शैया निःशुल्क रूपमा विपन्न वर्गका जनताहरूलाई उपलब्ध गराउने र मुनाफा वितरण नगर्ने कम्पनीको रूपमा स्थापित अस्पताललाई प्रवाह हुने कर्जालाई विपन्न वर्ग कर्जामा गणना गर्ने व्यवस्था कायम गरिएको छ ।

५४. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूबाट विपन्न वर्गमा गणना हुन योग्य व्यक्तिहरूका लागि मात्र सुरक्षित धितो लिई सामूहिक वा व्यक्तिगत आधारमा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा प्रदान हुने रु. ४ लाखसम्मको घरजग्गा खरिद तथा घर निर्माण कर्जाको आवश्यकता पूरा गर्ने उद्देश्यले प्रवाह भएको न्यून लागत आवास कर्जालाई विपन्न वर्गको कर्जामा गणना गरिने व्यवस्था गरिएको छ ।
५५. यस बैंकबाट इजाजतपत्रप्राप्त (“क” “ख” र “ग” वर्गका) बैंक तथा वित्तीय संस्थाले “घ” वर्गको वित्तीय संस्थामा गरेको संस्थापक शेयर पूँजी लगानीलाई समेत अप्रत्यक्ष रूपमा विपन्न वर्गमा प्रवाह गरिएको कर्जा सरह गणना गरिने व्यवस्था गरिएको छ ।
५६. आर्थिक वर्ष २०६५/६६ को मौद्रिक नीतिमा सम्पत्ति शुद्धिकरण निवारण ऐन, २०६४ लागू भइसकेको र यस ऐनको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि सम्पत्ति शुद्धिकरण निवारण नियम तयार गरी नेपाल सरकार समक्ष पेश गरिने व्यवस्था रहेकोमा यस सम्बन्धी नियमको मस्यौदा तयार गरी नेपाल सरकार समक्ष पेश गरिसकिएको छ । त्यसैगरी सम्पत्ति शुद्धिकरण तथा आतङ्ककारी कार्यमा हुने लगानी विरुद्ध सामूहिक अन्तर्राष्ट्रिय प्रयास स्वरूप स्थापना भएको अन्तर्राष्ट्रिय संगठन इगमोण्ट ग्रुपमा नेपालको वित्तीय जानकारी एकाईलाई सामेल गर्न आपसी सहयोग ऐनको मस्यौदा तयार हुँदै गरेको छ ।
५७. वित्तीय संस्थाहरूले अतिरिक्त निक्षेप परिचालन गर्न प्रयास गर्नुको बदला सापटी मार्फत् साधन परिचालनमा जोड दिएकोले निक्षेप संकलन मार्फत् वित्तीय स्रोत परिचालनलाई महत्व दिन क, ख र ग वर्गका बैंक तथा वित्तीय संस्थाको आफ्नो कुल निक्षेप दायित्वको एक तिहाईभन्दा बढी सापटी हुन नहुने व्यवस्था गरिएको छ ।
५८. बैंक तथा वित्तीय संस्थाका संस्थापक/संस्थापक समूहअन्तर्गत शेयर खरिद गर्दा संस्थापक शेयरधनीहरूले तोकिएको ढाँचामा लगानी रकमको आयस्रोतसम्बन्धी विवरण अनिवार्य रूपमा यस बैंकमा पेश गर्नुपर्ने र सोको अभिलेख सम्बन्धित बैंक तथा वित्तीय संस्थाले अद्यावधिक गरी सोसम्बन्धी सम्पूर्ण अभिलेखको प्रतिलिपी यस बैंकमा पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिसकिएको छ ।
५९. तोकिएको पूँजी कोष अनुपात कायम गरेका बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले हकप्रद शेयर जारी गर्दा कुनै शेयरधनीले खरिद नगरेमा वा शेयर खरिद गर्ने हक अरूलाई विक्री वा हस्तान्तरण नगरेमा त्यसरी विक्री हुन नसकेको हकप्रद शेयरको अंश स्वतः खारेज गर्नुपर्ने र त्यस्तो खारेज गरिएको शेयर पछि चुक्ता पूँजी वृद्धि गर्दा समायोजन गर्न पाइने व्यवस्था गरिसकिएको छ ।
६०. तोकिएको न्यूनतम पूँजीकोष कायम राख्न नसक्ने बैंक तथा वित्तीय संस्थाको लागि आर्थिक वर्ष २०६५/६६ देखि नयाँ उपकरणको रूपमा शीघ्र सुधारात्मक कारवाही (Prompt Corrective Action, PCA) लागू गरिएको र बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूमा देखिएका कमजोरीहरूलाई समयमै निराकरण गर्न तथा सुधारात्मक कारवाहीहरूलाई पनि कमजोरीको स्तरअनुरूप मेल खाने गरी वर्गीकरण गर्दै सुधारका कारवाहीहरू अवलम्बन गर्नुपर्ने

अन्तर्राष्ट्रिय प्रचलन रहेको परिप्रेक्ष्यमा यस बैंकद्वारा शीघ्र सुधारात्मक कारवाही विनियमावली तयार गरी लागू गरिसकिएको छ ।

६१. नेपालमा कार्य गर्ने अन्तर्राष्ट्रिय वायुसेवा, त्यस्ता वायुसेवाका जि.एस.ए./पि.एस.ए, तथा ट्राभल टुर एजेन्सीहरूले विदेशी मुद्रामा बिक्री गरेको हवाई टिकटको मूल्य सम्बन्धित वायुसेवालाई भुक्तानी गर्दा यस बैंकले तोकेको विवरणको आधारमा “क” वर्गका बैंकहरूबाट रिप्याट्रिएशन (Repatriation) को सुविधा उपलब्ध हुने व्यवस्था गरिसकिएको छ । साथै परिवर्त्य विदेशी मुद्रा भुक्तानी हुने गरी भारतबाहेक तेस्रो मुलुकहरूबाट ड्राफ्ट/टि.टि. का माध्यमबाट सामान आयात गर्दा एक पटकमा बढीमा अमेरिकी डलर ३०,०००/- बाट बढाई अमेरिकी डलर ५०,०००/- पुऱ्याइसकिएको छ । यस व्यवस्थाबाट आयात प्रक्रिया छिटोछरितो एवम् सरल भई साना आयातकर्ताहरू लाभान्वित भएका छन् ।
६२. रेमिट्यान्स कम्पनीहरूले रेमिट्यान्सबापत भित्र्याएको परिवर्त्य विदेशी मुद्रा पन्ध्र दिनसम्म आफ्नै खातामा राख्न सक्ने व्यवस्था मिलाइसकिएको छ । विभिन्न प्रयोजनको लागि व्यक्ति तथा संघ/संस्थाहरू कागजातका आधारमा सोभै “क” वर्गका बैंक तथा राष्ट्रिय स्तरका “ख” वर्गका वित्तीय संस्थाहरूबाट दिइने सटही सुविधाको सीमा वृद्धि गरी अमेरिकी डलर रु ४,०००/- पुऱ्याइसकिएको छ । प्रतितपत्रलगायत विभिन्न माध्यमबाट विदेशी पक्षलाई अग्रिम परिवर्त्य विदेशी मुद्रामा भुक्तानी पठाउँदा राख्ने गरिएको १० प्रतिशत धरौटी रकम काम सम्पन्न भएको प्रमाणको आधारमा सम्बन्धित “क” वर्गका बैंक तथा राष्ट्रिय स्तरका “ख” वर्गका वित्तीय संस्थाबाटै यस्तो धरौटी रकम फुकुवा गर्न सकिने व्यवस्था गरिसकिएको छ । नेपाल विद्युत् प्राधिकरणसँग विद्युत् खरिद सम्झौता (Power Purchase Agreement) गरी विदेशी मुद्रामा विद्युत् बिक्री गर्ने, जलविद्युत् कम्पनी/आयोजनाहरूले विद्युत् बिक्रीबापतको सटही सुविधा विद्युत् खरिद सम्झौता र नेपाल विद्युत् प्राधिकरणको सिफारिशको आधारमा “क” वर्गका बैंकहरूबाट यस्तो सटही सुविधा उपलब्ध हुने व्यवस्था गरिसकिएको छ । नेपालस्थित विदेशी दुतावासहरूले भिषा दस्तुरबापत सङ्कलन गरेको नेपाली रुपैयाँ आफ्नो राष्ट्रमा पठाउनु पर्दा “क” वर्गका बैंक तथा राष्ट्रिय स्तरका “ख” वर्गका वित्तीय संस्थामार्फत् उपलब्ध हुने व्यवस्था गरिसकिएको छ । उपरोक्त सबै व्यवस्थाहरू आर्थिक वर्ष २०६५/६६ को मौद्रिक नीतिमा उल्लेखित कार्यक्रमहरू थिए ।
६३. यस बैंकले २०६५/७२९ गते ट्रष्ट रिसिप्ट वा यस्तै प्रकृतिका आयात कर्जा प्रदान गर्दा अधिकतम ९० दिनसम्मको अवधिको लागि मात्र प्रवाह गर्न पाउने व्यवस्थामा संशोधन गरी त्यस्ता कर्जाहरू अधिकतम १८० दिनसम्मको अवधिको लागि प्रवाह गर्न सकिने व्यवस्था कायम गरेको छ । यसबाट विश्व वित्तीय संकटबाट उत्पन्न प्रभावलाई कम गर्न तथा अन्तर्राष्ट्रिय वस्तुहरूको तिब्र गिरावटबाट आयातकर्ताहरूलाई पर्न जान सक्ने नोक्सानीलाई कम गर्न मद्दत पुग्ने विश्वास लिइएको छ ।
६४. आर्थिक वर्ष २०६५/६६ को मौद्रिक नीतिमा उल्लेख भएका नीतिगत व्यवस्थाहरूको मध्यावधि कार्यान्वयन समीक्षा म्याट्रिक्स अनुसूचीमा दिइएको छ ।

आर्थिक तथा मौद्रिक परिदृश्य

६५. आर्थिक वर्ष २०६५/६६ मा अपेक्षा गरे अनुसार आर्थिक गतिविधिमा सुधार आउन सकेन । राजनैतिक संक्रमणको अवस्था आर्थिक क्षेत्रमा परेकोले सरकारी तथा निजी क्षेत्रको लगानीमा शिथिलता आएको छ भने विकराल बन्दै गएको उर्जा समस्याका कारण गैर-कृषि क्षेत्रको

उत्पादन वृद्धि नराम्रोसँग प्रभावित भएको छ। बन्द, हडताल, राजमार्ग अवरोध, श्रम सम्बन्धमा आएको समस्याका कारणले आर्थिक गतिविधि सुधारमा थप अनिश्चितता थपियो। त्यसमाथि विश्वव्यापी आर्थिक मन्दीको प्रभाव चालू आर्थिक वर्षको दोस्रो अर्धवर्षमा देखापर्न थालेकोले यस आर्थिक वर्षको आर्थिक वृद्धिदर अघिल्लो वर्षभन्दा केही कम हुने अनुमान छ।

६६. आर्थिक वर्ष २०६५/६६ मा वर्षे मनसुन राम्रो रहेको हुँदा धान बालीको उत्पादन ५.२ प्रतिशतले बढ्ने अनुमान नेपाल सरकार, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालयले गरेको छ। अन्य बालीको उत्पादन वृद्धि सामान्य रहने अनुमान रहेकोले समग्र कृषि क्षेत्रको उत्पादन वृद्धिदर अघिल्लो वर्ष भन्दा कम रहने अनुमान छ।
६७. गैर-कृषि क्षेत्रतर्फ विद्युत लोडसेडिङ्ग, आन्दोलन, बन्द, हडताल, श्रमिक-व्यवस्थापन बीचको विवाद, विश्व आर्थिक मन्दीको प्रभाव आदि कारणले यस क्षेत्रको वृद्धिदरमा सन्तोषजनक सुधार नहुने देखिएको छ। उत्पादनमूलक उद्योगको उत्पादन सूचकाङ्क, चालू आर्थिक वर्षको पहिलो त्रयमासमा १.१ प्रतिशतले घटेको छ। यस कारणले गर्दा पनि यस वर्ष उत्पादनमूलक उद्योग क्षेत्रको वृद्धिदर ऋणात्मक रहने अनुमान छ। चालू आर्थिक वर्षमा होटल तथा रेष्टुरेण्ट, शिक्षा, स्वास्थ्य तथा सामाजिक सेवा, वित्तीय मध्यस्थता र अन्य सामुदायिक सेवा उप-क्षेत्रहरूको उत्पादन वृद्धिदर सन्तोषजनक हुने अनुमान छ।
६८. विश्व आर्थिक मन्दीको असर विश्वव्यापी रोजगारीमा समेत परेको र अधिकांश मुलुकहरूले रोजगारी कटौति गरिरहेका छन्। यसको प्रभाव नेपालको वैदेशिक रोजगारमा जानेहरूमा परेको देखिएको छ। आर्थिक वर्ष २०६५/६६ को पहिलो ७ महिनामा वैदेशिक रोजगारमा जानेहरू ७ प्रतिशतले बढेपनि संस्थागत प्रयासमा जानेहरूको संख्या ११.८ प्रतिशतले घटेको र पुस र माघ महिना लगातार कामका लागि बाहिर जानेको संख्या अघिल्लो वर्षको सोही महिनाको तुलनामा घटेको छ। चालू आर्थिक वर्षको पहिलो ६ महिनामा रेमिट्यान्स आप्रवाह ६५.३ प्रतिशत बढेकोले चालू खाता बचतमा सघाउ पुऱ्याएको छ, तापनि विश्व आर्थिक मन्दीको कारणले चालू आर्थिक वर्षको बाँकी अवधिमा यसको नकारात्मक प्रभाव पर्ने देखिन्छ।
६९. प्राप्त पछिल्लो तथ्याङ्क अनुसार २०६५ माघ महिनामा पर्यटक आगमन संख्यामा २०६४ माघको तुलनामा १६.० प्रतिशतले कमी आएको छ। फलस्वरूप हवाई मार्गबाट नेपाल आउने पर्यटक संख्या २०६५/६६ को पहिलो सात महिनामा अघिल्लो वर्षको यसै अवधिको तुलनामा सिमान्त दरले घटेको छ। यस कारणले समेत पर्यटन क्षेत्रमा विश्व आर्थिक मन्दीको प्रभाव पर्न थालेको देखिन्छ।
७०. चालू आर्थिक वर्षको मौद्रिक नीतिमा उपभोक्ता मूल्यमा आधारित मुद्रास्फीति ७.५ प्रतिशत रहने प्रक्षेपण गरिएको थियो। आर्थिक वर्ष २०६५/६६ को पहिलो ६ महिनामा वार्षिक विन्दुगत उपभोक्ता मुद्रास्फीति १४.४ प्रतिशत रहेको र चालू आर्थिक वर्षको ६ महिनाको औषत मुद्रास्फीति दर १४.० प्रतिशत रहेको छ। गत सेप्टेम्बर महिनादेखि विश्वव्यापी रूपमा खाद्य, पामआयल तथा धातुजन्य वस्तुहरूको मूल्यमा गिरावट आएको छ। अधिकांश मुलुकमा मुद्रास्फीति घटिरहेको स्थितिमा नेपालमा उर्जा संकट, बन्द, हडताल जस्ता कारणहरूले उत्पादन र आपूर्ति लागत बढाएको छ, तर मूल्य सूचकाङ्कको आधार प्रभाव नरहने हुँदा वार्षिक

विन्दुगत मुद्रास्फीति एकल अंकमा भने देखिन्छ। समग्र स्थितिलाई मध्यनजर गर्दा चालू आर्थिक वर्षको औषत मुद्रास्फीति ११.० प्रतिशतको हाराहारीमा रहने संशोधित अनुमान छ।

७१. नेपाल सरकारले २०६५ कात्तिकदेखि पेट्रोलियम पदार्थको आन्तरिक मूल्य निर्धारण प्रणालीमा सुधार ल्याई नियमित रूपमा अन्तर्राष्ट्रिय बजार मूल्य अनुरूप समायोजन गर्दै जाने नीति लिएको छ। यसबाट इन्धन आपूर्ति व्यवस्थामा सुधार हुने र मुद्रास्फीतिमा ठूलो उतारचढावको अवस्था न्यून हुँदै जानेछ।
७२. आर्थिक वर्ष २०६५/६६ मा देशको शोधनान्तर बचत रु. १२ अर्ब रहने प्रक्षेपण गरिएको थियो। चालू आर्थिक वर्षको पहिलो ६ महिनासम्म शोधनान्तर स्थिति रु. २८ अर्ब ५३ करोडले बचतमा रहेको छ। विदेशमा जाने कामदारको संख्यामा अघिल्लो वर्षको तुलनामा पुस र माघ महिनामा घटेको र विश्व आर्थिक मन्दीको प्रभावस्वरूप थप कामदार कटौति हुने सम्भावना रहेको र वस्तु तथा सेवा खाता घाटा पनि फराकिलो हुँदै गएकोले प्रक्षेपण गरिएको रु. १२ अर्बको शोधनान्तर बचत हासिल गर्न सहज भएपनि विगत ६ महिनाको प्रवृत्ति भने यथावत नरहने अनुमान छ।
७३. आर्थिक वर्ष २०६५/६६ मा खुद वैदेशिक सम्पत्तिको वृद्धिदर अनुमान गरिएको भन्दा बढी हुने, तर सरकारमाथिको दावि घटेको र निजी क्षेत्रतर्फको कर्जाको वृद्धिदरमा पनि कमी रहने देखिएकोले विस्तृत मुद्रा प्रदायको वृद्धिदर मौद्रिक नीति २०६५/६६ मा लक्ष्य राखिएको १८.५ प्रतिशत भन्दा केही कम रहने अनुमान छ।

आर्थिक वर्ष २०६५/६६ को बाँकी अवधिका लागि मौद्रिक नीतिको अडान

७४. आर्थिक वर्ष २०६५/६६ को मौद्रिक नीति जारी गर्दाको समयमा विद्यमान रहेको आर्थिक तथा वित्तीय परिसूचकहरूमा उल्लेख्य परिवर्तन देखिएको छैन। मुद्रास्फीति दर उच्च स्तरमै रहेको, ऋणात्मक रहेको वास्तविक व्याजदर स्थितिमा समेत सुधार हुन नसकेको एवं बैंकहरूमा तरलताको स्थिति पनि सुविधाजनक स्थितिमै रहेकोले चालू आर्थिक वर्षको बाँकी अवधिका लागि पनि मौद्रिक नीतिको कडा र सजग अडान कायमै राखिएको छ।
७५. उच्च स्तरको मूल्य वृद्धि नेपाल राष्ट्र बैंकका लागि अत्यन्त चिन्ताको विषय हो। विश्वव्यापी रूपमा मूल्यमा वस्तुहरूको गिरावट आइरहेको अवस्थामा सोको प्रभाव नपर्नु वा बजार संयन्त्र मार्फत् स्वतः मूल्यमा गिरावट आउनुपर्नेमा सो हुन सकेको छैन। यस्तो स्थिति रहेमा भविष्यमा समेत समष्टिगत आर्थिक नीतिको कार्यान्वयन प्रभावकारिता जोखिममा पर्न सक्दछ। अहिलेको मुद्रास्फीति उच्च रहनुमा माग पक्ष भन्दा आपूर्ति पक्ष बढी जिम्मेवार रहेको यस बैंकको निष्कर्ष छ। तथापि उच्च मुद्रा प्रदायको विस्तारबाट सिर्जना हुनसक्ने गैर-व्यापारिक वस्तुको मूल्यवृद्धि, शेयर तथा घरजग्गाको मूल्य मार्फत् समग्र मूल्यस्तरमा पर्नसक्ने प्रभावप्रति यस बैंक सजग छ। उच्च तहको मूल्यस्तर कायम रहेमा नेपाल राष्ट्र बैंकको मूल्य स्थिरता कायम गर्ने प्राथमिक उद्देश्य प्राप्ति समेत जोखिममा पर्दछ। तसर्थ, मौद्रिक विस्तारका कारणबाट मूल्यमा थप चापको स्थिति पैदा हुन नदिन यस बैंकको साप्ताहिक वासलातमा आधारित तरलता अनुगमन तथा प्रक्षेपण संरचनाको आधार र वाणिज्य बैंकहरूको निक्षेप परिचालन, कर्जा प्रवाह र नगद मौज्जात सम्बन्धी विवरणको आधारमा तरलता मापन गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिई खुला बजार कारोवार मार्फत् मुद्रा प्रदायलाई वाञ्छित सीमामा राख्न तरलता प्रशोचन गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ।

७६. नेपाल राष्ट्र बैंकले वाणिज्य बैंकहरूलाई आर्थिक वर्ष २०६१/६२ देखि आन्तरिक भुक्तानी व्यवस्थाको सेफ्टी भल्भको रूपमा धितो कर्जाको रूपमा वाणिज्य बैंकहरूको पहलमा स्थायी तरलता सुविधा उपलब्ध गराउंदै आएको छ। तसर्थ बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले यस सुविधाको प्रयोग भुक्तानी प्रणालीमा आउने जोखिम व्यवस्थापन गर्न अन्तिम सुरक्षा कवचको रूपमा मात्र प्रयोग गरिनुपर्छ भन्नेमा राष्ट्र बैंक स्पष्ट छ। यस भन्दा भिन्न प्रयोजनमा स्थायी तरलता सुविधा प्रयोग हुन गएमा खुला बजार उपकरणको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा अवरोध सिर्जना गर्नुका साथै यसको अत्यधिक प्रयोगले अर्थतन्त्रमा दुष्परिणाम समेत ल्याउन सक्छ। लगानीका लागि वित्तीय स्रोत जुटाउँदा सापटीलाई भन्दा निक्षेप परिचालनमा जोड दिन र व्याजदरमा सुधार ल्याई बैंक बचतलाई पनि आकर्षक बनाउने प्रयास गर्न नेपाल राष्ट्र बैंक समकक्षी बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूलाई प्रोत्साहन गर्दछ। साथै समकक्षीहरूलाई स्थायी तरलता सुविधाको उपयोग जिम्मेवार ढंगले होस् भन्ने समेत आग्रह गर्दछ। राष्ट्र बैंकले यस सुविधा उपयोगको निरन्तर अनुगमन गर्ने र प्राप्त निष्कर्षका आधारमा स्थायी तरलता सुविधाको कार्यविधिमा आगामी दिनमा सुधार गर्दै जानेछ। हाल स्थायी तरलता सुविधाको विद्यमान ९० प्रतिशतको सीमा र ९१ दिने ट्रेजरी बिल्सको अन्तिम बोलकबोल दर वा ३० दिन भित्रको रिपो दरमध्ये जुन बढी हुन्छ त्यसमा ३ प्रतिशत पेनाल व्याजदर जोडी स्थायी तरलता सुविधा व्याजदर निर्धारण गर्ने प्रक्रियालाई यथावत कायम राखिएको छ। जसले गर्दा बैंकिङ क्षेत्रमा तरलता सहज हुने छ।
७७. विश्वव्यापी आर्थिक मन्दीको असर वास्तविक क्षेत्रमा पर्न थालेको संकेत देखिइसकेको छ। मन्दीबाट क्षेत्रगत रूपमा पर्नसक्ने प्रभावको निरन्तर अनुगमन र मूल्याङ्कन गरिनेछ। मौद्रिक नीति मार्फत् सम्बोधन गर्नुपर्ने आवश्यकता र माग भएमा सोही अनुरूप मौद्रिक नीतिमा समायोजन वा थप नीतिगत व्यवस्था गरिनेछ।
७८. आर्थिक मन्दीको प्रभाव वास्तविक क्षेत्र मार्फत् नेपालको वित्तीय क्षेत्रमा पनि पर्न सक्ने प्रभावलाई नकार्न सकिन्न। वित्तीय क्षेत्रमा पर्न सक्ने प्रभावका सम्बन्धमा पनि राष्ट्र बैंकले निरन्तर अनुगमन गरिरहेको छ। यस सन्दर्भमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूलाई पनि आफ्नो कर्जाको निरन्तर अनुगमन गर्ने र सम्पत्तिको गुणस्तर विग्रनबाट रोक्न समयमै आवश्यक कदम चाल्न आग्रह गर्दछ। वित्तीय क्षेत्र सुधार कार्यक्रमबाट हासिल हुन सकेको सम्पत्तिको गुणस्तर कायम राखी यसमा अझ सुधार गर्दै जानुपर्नेमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरू पनि सचेत हुन जरुरी छ।
७९. वित्तीय बजार, खुला बजार कारोवार तथा स्थायी तरलता सुविधाबाट पनि आवश्यक तरलता आपूर्ति हुन सकेन भने यस बैंकले अन्तिम ऋणदाताको सुविधा यस बैंकबाट प्राप्त गर्न सकिने विद्यमान बैंकदर ६.५ प्रतिशत यथावत कायम गरिएको छ। समीक्षा अवधिमा भने कुनै पनि बैंक तथा वित्तीय संस्थाले यस सुविधाको उपयोग गरेका छैनन्।
८०. वाणिज्य बैंकहरूले नेपाल राष्ट्र बैंकमा राख्नुपर्ने निक्षेप दायित्वको ५.५ प्रतिशतको अनिवार्य नगद अनुपातलाई यथावत कायम राखिएको छ।
८१. नेपाली निर्यातलाई प्रोत्साहन गर्न स्वदेशी मुद्रा, विदेशी मुद्रामा दिइने पुनर्कर्जा तथा रुग्ण उद्योग पुनर्कर्जा दर सम्बन्धी मौद्रिक नीति २०६५/६६ मा भएको व्यवस्थालाई यथावत कायम राखिएको छ।

अन्तर्राष्ट्रिय वित्तीय तथा आर्थिक स्थिति

८२. सन् २००७ को तेस्रो त्रयमासदेखि अमेरिकी वित्तीय संकटको प्रभाव अधिकांश विकसित मुलुकहरूको वित्तीय बजारमा पऱ्यो । जापान, चीन, भारत र दक्षिण-पूर्वी एशियाली मुलुकहरू पनि यस वित्तीय संकटबाट प्रभावित भएका छन् । वित्तीय क्षेत्रमा तरलताको अभाव र पूँजी बजारको भारी गिरावटले लगानीकर्ता र उपभोक्ताको आत्मविश्वासमा कमी आई समष्टिगत मागमा भारी ह्रास आएको छ । विश्वव्यापी मागमा आएको संकुचनका कारण वास्तविक क्षेत्र (Real Sector) शिथिलतातर्फ लागेको तथा इन्धन, खाद्यान्न लगायत अन्य वस्तुहरूको मूल्यमा आएको व्यापक उतारचढावका कारण विश्वको आर्थिक वृद्धि गम्भीर रूपले प्रभावित भएको छ । अन्तर्राष्ट्रिय मुद्राकोषले गत जनवरी २८, २००९ मा अद्यावधिक गरी जारी गरेको वर्ल्ड इकोनोमिक आउटलुक अनुसार सन् २००७ मा ५.२ प्रतिशत रहेको विश्व उत्पादन वृद्धिदर सन् २००८ मा ३.४ प्रतिशत रहेको अनुमान छ । त्यसैगरी सन् २००९ मा विश्वको आर्थिक वृद्धि ०.५ प्रतिशत मात्र रहने कोषको प्रक्षेपण रहेको छ ।
८३. सन् २००८ मा विश्वको सबभन्दा ठूलो अमेरिकी अर्थतन्त्र सन् २००७ को तुलनामा करीब १ प्रतिशत विन्दुले कमी आई १.१ प्रतिशतले विस्तार भएको अनुमान छ र सन् २००९ मा अमेरिकाको आर्थिक वृद्धिदर १.६ प्रतिशतले ऋणात्मक रहने अन्तर्राष्ट्रिय मुद्राकोषको प्रक्षेपण छ । अमेरिकामा सन् २००८ को जुलाईमा ५.८ प्रतिशत रहेको बेरोजगारी दर जनवरी २००९ मा ७.६ प्रतिशत (विगत दश वर्षको उच्च) पुगेको छ । युरो क्षेत्र र संयुक्त अधिराज्यको आर्थिक वृद्धिदर सन् २००८ मा क्रमशः १ प्रतिशत र ०.७ प्रतिशत रहेको अनुमान छ भने सन् २००९ मा वृद्धिदर क्रमशः २.० प्रतिशत र २.८ प्रतिशतले ऋणात्मक रहने प्रक्षेपण छ । सन् २००८ जुलाईमा २.७ प्रतिशत रहेको बेलायतको बेरोजगारी दर जनवरी २००९ मा ३.८ प्रतिशत पुगेको छ । जापानमा भने सन् २००८ मा ०.३ प्रतिशतले उत्पादनमा संकुचन आएको र सन् २००९ मा अझ बढेर २.६ प्रतिशतले संकुचन आउने अनुमान छ । जापानको निर्यात जनवरी २००९ मा गत वर्षको भन्दा ४५.७ प्रतिशतले कमी आएको छ । सन् २००७ मा भारत र चीनको उत्पादन वृद्धि क्रमशः ९.३ प्रतिशत र १३.० प्रतिशत रहेकोमा सन् २००८ मा क्रमशः ७.३ प्रतिशत र ९.० प्रतिशत मात्र रहने अनुमान छ । भारतको औद्योगिक उत्पादन, आन्तरिक माग तथा निर्यातको वृद्धिदरमा कमी र चीनमा औद्योगिक उत्पादन र निर्यातमा कमी आएकोले ती देशहरूको आर्थिक वृद्धिदरमा कमी आएको हो । चीनको बाह्य निर्यात जनवरी २००९ मा गत वर्षको भन्दा १७.५ प्रतिशतले घटेको र आयात ४३.१ प्रतिशतले घटेको छ । सन् २००९ मा भारत र चीनको उत्पादन वृद्धिदर क्रमशः ५.१ प्रतिशत र ६.७ प्रतिशत रहने कोषको प्रक्षेपण छ ।
८४. इन्धनको मूल्यमा आएको भारी गिरावट तथा आर्थिक मन्दीले उपभोग र लगानी मागमा कमी आएका कारण खाद्यान्न, गैर-खाद्य वस्तुको मूल्य घटेको छ । अमेरिकामा सन् २००८ जुलाईमा ५.६ प्रतिशत रहेको उपभोक्ता मूल्य सूचकाङ्कको वृद्धि डिसेम्बर २००८ मा ०.१ प्रतिशतमा झरेको र जनवरी २००९ मा बढेर ०.३ प्रतिशत पुगेको छ । त्यस्तै संयुक्त अधिराज्य र चीनको मुद्रास्फीति जनवरी २००९ मा क्रमशः ३.० प्रतिशत र १.० प्रतिशतमा झरेको छ । युरो एरिया र जापानको मुद्रास्फीति २००८ डिसेम्बरमा क्रमशः १.६ प्रतिशत र ०.४ प्रतिशत रहेको छ भने भारतमा अगष्ट २, २००८ मा १२.९ प्रतिशत रहेको थोकमूल्य सूचकाङ्कको वृद्धिदर जनवरी १०, २००९ मा ५.६ प्रतिशतमा झरेको छ । यस आर्थिक वर्षको ६ महिनाको अवधिमा जुलाई ११, २००८ मा १४७ डलर प्रति व्यारेल पुगेको कच्चा तेलको

मूल्य जनवरी २००९ मा ४१ डलर प्रति व्यारेलमा भरेको छ। अन्तर्राष्ट्रिय मुद्राकोषको तथ्याङ्क अनुसार वार्षिक विन्दुगत आधारमा २००९ जनवरीमा खाद्यान्न, कृषिजन्य कच्चापदार्थ, धातु, पेट्रोलियम समूहको मूल्य सूचकाङ्क क्रमशः १५.० प्रतिशत, २४.५ प्रतिशत, ४१.४ प्रतिशत र ५१.६ प्रतिशतले घटेको छ।

८५. विश्व वित्तीय संकटबाट उत्पन्न तरलता संकट तथा उपभोग र लगानी मागमा आएको कमीबाट उत्पन्न आर्थिक मन्दीको अवस्थाबाट अर्थतन्त्रलाई सुधारतर्फ लैजान विश्वभर नै केन्द्रीय बैंकहरूले नीतिगत दरहरू (Policy Rates) मा उल्लेखनीय तथा ऐतिहासिक रूपमा कटौति गरेका छन्। अमेरिकी फेडरल रिजर्भले सन् २००८ मा मात्रै ८ पटक लक्षित फण्डस् रेटमा कटौति गरी ४.२५ प्रतिशतबाट हाल शून्य देखि ०.२५ प्रतिशत राखेको छ। बैंक अफ इङ्ग्लैण्डले सेप्टेम्बर २००८ मा ५.० प्रतिशत रहेको बैंकदर ५ पटक संशोधन गरी फेब्रुअरी २००९ मा १.० प्रतिशतमा भारेको छ। फेडरल रिजर्भ बैंक र बैंक अफ इङ्ग्लैण्डको स्थापनादेखिकै इतिहासमा यी दरहरू हालसम्मकै कम हो। त्यसैगरी, ३ महिने अमेरिकी ट्रेजरी बिलको दर डिसेम्बर २००८ मा शून्य प्रतिशतसम्म भरेको थियो। विश्वभर नै अन्य क्षेत्रमा गरिएको लगानी जोखिमपूर्ण बन्दै गएकोले अमेरिकी ट्रेजरी बिलको मागमा अधिक चाप पर्न गएको हो। उपभोक्ता र लगानीकर्ताबाट हुने मागलाई प्रोत्साहित गर्न भारत र चीनका केन्द्रीय बैंकहरूले पनि नीतिगत दरहरूमा कटौति गरेका छन्। भारतीय रिजर्भ बैंकले अक्टोबर २० २००८ अघि ९ प्रतिशत रहेको रिपो दर जनवरी २, २००९ सम्म चार पटक कम गरी ५.५ प्रतिशतमा भारेको छ। यससँगै रिजर्भ बैंकले अनिवार्य नगद मौज्जात दर ९.० प्रतिशतबाट घटाएर ५.० प्रतिशत कायम गरेको छ। त्यस्तै चीनको पिपुल्स बैंक अफ चाइनाले पनि बेन्चमार्क एक वर्षे कर्जा दरमा सेप्टेम्बर २००८ देखि डिसेम्बर १२, २००८ मा ५ पटक गरी १.८९ प्रतिशत विन्दुले कम गरी ५.३१ प्रतिशतमा राखेको छ।

उपसंहार

८६. आर्थिक वर्ष २०६५।६६ को पहिलो ६ महिनाको अवधिसम्म प्राप्त तथ्याङ्क आधारमा विश्लेषण गर्दा आर्थिक गतिविधिमा अपेक्षा गरे अनुरूप सुधार हुन सकेन। यस अवधिमा शोधनान्तर बचत उत्साहजनक भई बाह्य क्षेत्र स्थायित्व कायम भएपनि मूल्यमा चापको स्थिति यथावत रहेको छ। मूल्य स्तरमा परेको चाप कम गर्नुपर्ने चुनौति एकातिर छ भने विश्व आर्थिक मन्दीको प्रभावस्वरूप वैदेशिक रोजगारमा जाने नेपाली कामदारको संख्या घट्न थालेकोले त्यसको प्रभाव चालू खातामा पर्न सक्ने देखिन्छ। यसले गर्दा चालू आर्थिक वर्ष २०६५।६६ मा बाह्य क्षेत्र समग्रमा कमजोर नरहेपनि हालको उत्साहजनक उपलब्धी कायम नहुन सक्छ। यथार्थ व्याजदर ऋणात्मक रहिरहेको, उपभोक्ता मुद्रास्फीति उच्च रहेको, चालू वर्षको बाँकी अवधिमा बाह्य क्षेत्रमा अनिश्चितता देखिएको परिस्थितिमा मौद्रिक व्यवस्थापन कार्य चुनौतिपूर्ण रहेको छ।
८७. आर्थिक वर्ष २०६५।६६ को मौद्रिक नीति कार्यान्वयनमा यस वर्षको बाँकी अवधिमा पनि सहयोगको अपेक्षा राख्दै हालसम्म प्रत्यक्ष वा परोक्ष रूपमा सहयोग पुऱ्याउनु हुने सबैलाई बैंक धन्यवाद दिन चाहन्छ।

अनुसूची १
आर्थिक वर्ष २०६५/६६ को मौद्रिक नीतिमा उल्लेख भएका नीतिगत व्यवस्थाहरुको प्रगति तालिका

क्र. सं.	बुँदा नं.	लक्ष्य/कार्यक्रमहरू	कार्य विवरण	जिम्मेवार विभाग	कार्यान्वयन स्थिति
१	५१	आर्थिक वर्ष २०६५/६६ मा वार्षिक औसत मुद्रास्फीति ७.५ प्रतिशतमा राख्ने ।	अनुगमन गर्ने र नीतिगत व्यवस्थाबारे विश्लेषण गर्ने ।	अनुसन्धान विभाग	खाद्यान्न समूहको मूल्य उच्च रहेको तथा आपूर्तिजन्य कारणहरुले मुद्रास्फीतिमा चाप पारिरहेको सन्दर्भमा मूल्य वृद्धिदर ११.० प्रतिशतसम्म कायम रहने संशोधित अनुमान ।
२	५२	आर्थिक वर्ष २०६५/६६ मा शोधनान्तर बचत रू १२ अर्ब कायम गर्ने ।	अनुगमन गर्ने र नीतिगत व्यवस्थाबारे विश्लेषण गर्ने ।	अनुसन्धान विभाग	समीक्षा अवधिसम्मको प्रवृत्तिको आधारमा लक्ष्य अनुरूपको शोधनान्तर बचत कायम हुने ।
३	५३	आर्थिक वर्ष २०६५/६६ को बजेट वक्तव्यमा उल्लेखित ७.० प्रतिशत आर्थिक वृद्धि हासिल गर्न सहजता प्रदान गर्न आवश्यक पर्ने मौद्रिक तरलताको व्यवस्थापन गरिने ।	अनुगमन गर्ने र नीतिगत व्यवस्थाबारे विश्लेषण गर्ने ।	अनुसन्धान विभाग	आवश्यकता अनुरूप तरलता व्यवस्था भएको ।
४	५४	आर्थिक वर्ष २०६५/६६ मा विस्तृत मुद्रा प्रदायको वृद्धिदर १८.५ प्रतिशत कायम गर्ने ।	अनुगमन गर्ने र नीतिगत व्यवस्थाबारे विश्लेषण गर्ने ।	अनुसन्धान विभाग	विस्तृत मुद्राप्रदायको वृद्धिदर १७.५ प्रतिशत रहने संशोधित अनुमान ।
५	५५	आर्थिक वर्ष २०६५/६६ मा निजी क्षेत्रमा प्रवाह हुने कर्जाको वृद्धिदर २५.० प्रतिशत कायम गर्ने ।	अनुगमन गर्ने र नीतिगत व्यवस्थाबारे विश्लेषण गर्ने ।	अनुसन्धान विभाग	निजी क्षेत्रतर्फको कर्जा १८.६ प्रतिशतले विस्तार हुने संशोधित अनुमान ।
६	५६	आर्थिक वर्ष २०६५/६६ देखि मौद्रिक नीति सञ्चालनका निमित्त समकक्षीको रूपमा वाणिज्य बैंक सहित विकास बैंक र वित्त कम्पनीहरुलाई पनि लिइने । समकक्षीको रूपमा लिइएका बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुलाई दिइँदै आएको दुई किसिमको विशेष सुविधामध्ये यस बैंकले मौद्रिक उपकरणको रूपमा दोस्रो खुला बजार कारोबार वाणिज्य बैंक, विकास बैंक र वित्त कम्पनीसँग	नीतिगत व्यवस्थाको अनुगमन सहित कार्यान्वयन गर्ने र यस सम्बन्धी विवरणहरु उपलब्ध गराउने ।	अनुसन्धान विभाग, राष्ट्र ऋण व्यवस्था विभाग	दोस्रो खुला बजार कारोबारमा विकास बैंक र वित्त कम्पनीहरुलाई समेत सहभागी गराउने व्यवस्था भएको । साथै विकास बैंक र वित्त कम्पनीहरुले समेत स्थायी तरलता सुविधा उपयोग गर्न पाउने व्यवस्था गरिएको ।

		मात्र सञ्चालन गर्ने र दोस्रो सुविधा, नेपाल सरकारको ट्रेजरी बिल्स र विकास ऋणपत्रको धितोमा अल्पकालीन स्थायी तरलता सुविधा पनि वाणिज्य बैंक, विकास बैंक र वित्त कम्पनीलाई मात्र उपलब्ध गराउने ।			
७	५७	वाणिज्य बैंकहरूसँगको अधिक तरलतालाई मौद्रिक सञ्चालन लक्ष्यको रूपमा लिइने व्यवस्थालाई यथावत् कायम गरिएको । तरलता अनुगमन तथा प्रक्षेपण संरचनाको आधारमा र उनीहरूसँग रहेको निक्षेप, कर्जा तथा नगद मौज्जातसम्बन्धी विवरणको आधारमा तरलता स्थितिको अनुगमन गर्ने व्यवस्थालाई समेत चालू आर्थिक वर्षमा निरन्तरता दिइने ।	साविक बमोजिम तरलता अनुगमन तथा प्रक्षेपण संरचनाले निर्यात गर्ने अधिक तरलताको स्थितिको आधारमा मौद्रिक उपायको रूपमा खुला बजार कारोबार सञ्चालन गर्ने ।	अनुसन्धान विभाग, राष्ट्र ऋण व्यवस्थापन विभाग	यथावत राखिएको । तरलता अनुगमन तथा प्रक्षेपण संरचनाले इङ्कित गरेको तरलताको आधारमा समीक्षा वर्षको पहिलो ६ महिनामा खुला बजार कारोवारबाट खुद रु २० अर्ब ७२ करोडको तरलता प्रशोधन भएको ।
८	५८	सोभै खरिद बोलकबोल (Outright purchase auction) तथा रिपो बोलकबोल र सोभै विक्री बोलकबोल (Outright sale auction) तथा रिभर्स रिपो बोलकबोल जस्ता खुला बजार उपकरणहरूको माध्यमबाट तरलता प्रवाह र प्रशोधन गरी मौद्रिक व्यवस्थापन गरिने ।	साविक बमोजिम तरलता अनुगमन तथा प्रक्षेपण संरचनाले निर्यात गर्ने अधिक तरलताको स्थितिको आधारमा मौद्रिक उपायको रूपमा खुला बजार कारोबार सञ्चालन गर्ने ।	अनुसन्धान विभाग, राष्ट्र ऋण व्यवस्थापन विभाग	यथावत राखिएको । समीक्षा अवधिमा सोभै विक्री बोलकबोलबाट रु. ७ अर्ब ४६ करोड र रिभर्स रिपो बोलकबोलबाट रु. १३ अर्ब २६ करोड तरलता प्रशोधन भएको छ ।
९	५९	खुला बजार कारोबार उपकरणहरूमध्ये सोभै विक्री तथा सोभै खरिद बोलकबोल बहु मूल्यमा गरिने र रिपो तथा रिभर्स रिपो बोलकबोल बहु ब्याजदर बोलकबोलमा सञ्चालन गरिने व्यवस्थालाई पनि निरन्तरता दिएको । आवश्यकताअनुसार खुला बजार कारोबार कुनै पनि कार्यालय दिनमा गरिने ।	नीतिगत व्यवस्थाको कार्यान्वयन गर्ने र यस सम्बन्धी विवरणहरू उपलब्ध गराउने ।	अनुसन्धान विभाग, राष्ट्र ऋण व्यवस्थापन विभाग	सो सम्बन्धी कार्यलाई निरन्तरता दिइएको ।
१०	६१	कुल स्वदेशी निक्षेपमा लगाउँदै आएको अनिवार्य नगद अनुपात विद्यमान ५.० प्रतिशतबाट ५.५ प्रतिशत कायम गरिएको ।	नीतिगत व्यवस्थाको अनुगमन सहित कार्यान्वयनको लागि परिपत्र जारी गर्ने ।	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग, बैंक सुपरिवेक्षण विभाग	मिति २०६५।६।१७ मा जारी परिपत्र अनुसार उक्त व्यवस्था कार्यान्वयन भइसकेको ।

११	६२	बैंकदरलाई ६.२५ प्रतिशतबाट बढाई ६.५ प्रतिशत कायम गरिएको ।	नीतिगत व्यवस्थाको विप्लेषण सहित आवश्यक कार्यान्वयन गर्ने ।	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग	मिति २०६५।६।१७ मा जारी परिपत्र अनुसार उक्त व्यवस्था कार्यान्वयन भइसकेको ।
१२	६३	नेपाली मुद्रामा प्रवाह हुने निर्यात पुनर्कर्जादरलाई साविकको २.५ प्रतिशतबाट घटाई २.० प्रतिशत कायम गरिएको । वाणिज्य बैंकहरूले त्यस सुविधा अन्तर्गत सम्बन्धित ऋणीलाई ऋण प्रवाह गर्दा ५ प्रतिशतभन्दा बढी लिन नपाउने । वाणिज्य बैंकहरूलाई विदेशी मुद्रामा उपलब्ध गराइने निर्यात पुनर्कर्जाको ब्याजदर प्रचलित लाइवोरमा (libor rate) ०.२५ बिन्दु प्रतिशत थपेर कायम गरिने ।	नीतिगत व्यवस्थाको अनुगमन तथा कार्यान्वयन गर्ने ।	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग, बैंकिङ्ग कार्यालय	मिति २०६५।६।१७ मा जारी परिपत्र अनुसार उक्त व्यवस्था कार्यान्वयन भइसकेको ।
१३	६४	आर्थिक वर्ष २०६५/६६ को लागि साविकको शर्तअनुसार रूग्ण उद्योग पुनर्कर्जा सुविधा रू २ अर्ब प्रदान गर्न सकिने व्यवस्था यथावत् कायम गरी पुनर्कर्जादर १.५ प्रतिशत यथावत् राखिएको ।	नीतिगत व्यवस्थाको आवश्यक कार्यान्वयन गर्ने ।	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग, बैंकिङ्ग कार्यालय	मिति २०६५।६।१७ मा जारी परिपत्र अनुसार उक्त व्यवस्था कार्यान्वयन भइसकेको । समीक्षा अवधिमा पश्चिमाञ्चल विकास बैंक मार्फत् रु. ७० लाख एक होटललाई रूग्ण उद्योग पुनर्कर्जा प्रदान गरिएको ।
१४	६५	मौद्रिक नीतिको उद्देश्य प्राप्तिका लागि नभई आन्तरिक भुक्तानी प्रणालीमा आउने जोखिमलाई सम्बोधन गर्ने उद्देश्यले व्यवस्था गरिएको स्थायी तरलता सुविधालाई वाणिज्य बैंकहरूको पहलमा उपलब्ध गराइने र यो सुविधाको समयावधि अधिकतम पाँच दिन यथावत् कायम गरिएको ।	नीतिगत व्यवस्थाको अनुगमन सहित आवश्यक कार्यान्वयन गर्ने ।	राष्ट्र ऋण व्यवस्थापन विभाग, बैंकिङ्ग कार्यालय	उपरोक्त व्यवस्था यथावत् कायम गरिएको । स्थायी तरलता सुविधा उपयोगको विवरण तालिका १२ मा समावेश गरिएको ।
१५	६६	स्थायी तरलता सुविधाको अत्यधिक उपयोगले अर्थतन्त्रमा पर्नसक्ने दुष्परिमाणलाई रोक्न र अन्तरबैंक मुद्रा बजारलाई प्रोत्साहन गर्न स्थायी तरलता सुविधामा लगाउँदै आएको पेनाल ब्याजदर साविकको २.० प्रतिशतबाट ३.० प्रतिशत कायम गरिएको ।	नीतिगत व्यवस्थाहरूको अनुगमन सहित आवश्यक कार्यान्वयनको लागि परिपत्र जारी गर्ने ।	राष्ट्र ऋण व्यवस्थापन विभाग	कार्यान्वयन भइसकेको ।

22 नेपाल राष्ट्र बैंक

१६	६७	नयाँ सञ्चालनमा आएका वाणिज्य बैंकहरूसँग नेपाल सरकारको ट्रेजरी बिल्स र विकास ऋणपत्र आवश्यक मात्रामा हुन नसक्ने स्थितिलाई दृष्टिगत गरी स्थायी तरलता सुविधा सीमा विद्यमान ७५ प्रतिशतबाट ९० प्रतिशत कायम गरिएको ।	नीतिगत व्यवस्थाहरूको परिपत्र सहित आवश्यक कार्यान्वयन गर्ने ।	राष्ट्र ऋण व्यवस्थापन विभाग	व्यवस्था भएअनुरूप कार्यान्वयन गरिएको । (तालिका १२)
१७	७०	बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूबाट जलविद्युत जस्तो परियोजनाहरूमा लगानी गर्न सहज होस् भन्ने उद्देश्यले आर्थिक वर्ष २०६४/६५ मा एकल कर्जा सीमा २५ प्रतिशतबाट ५० प्रतिशत पुऱ्याइएको व्यवस्थालाई आर्थिक वर्ष २०६५/६६ मा पनि निरन्तरता दिइने । लघु जलविद्युत परियोजनामा लगानी गर्ने बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको कर्जालाई विपन्न वर्ग कर्जामा समावेश गरिने ।	नीतिगत व्यवस्थाको कार्यान्वयन गर्ने ।	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग, बैंक सुपरिवेक्षण विभाग	उक्त व्यवस्था अनुसारको कर्जा सीमालाई थयावत कायम गरिएको । नवीकरणीय उर्जा प्रविधि अन्तर्गत पचास किलोवाटसम्मको लघु जलविद्युत परियोजना, घरेलु सौर्य विद्युत प्रणाली, सौर्य चुलो, सौर्य ड्रायर, सौर्य विद्युत पम्प, बायोग्याँस, सुधारिएको पानी घट्टट, सुधारिएको चुलो र वायु उर्जा प्रयोजनमा प्रतिपरिवार साठीहजार रुपैयाँमा नवहने गरी प्रवाह गरेको कर्जालाई विपन्न वर्ग कर्जामा गणना गर्ने व्यवस्था भइसकेको । साथै, मुनाफा वितरण नगर्ने कम्पनीको रुपमा स्थापित अस्पताललाई प्रदान हुने र रु चार लाख सम्मको न्यून लागत आवास कर्जालाई समेत विपन्न वर्ग कर्जामा गणना गरिने व्यवस्था गरिएको ।
१८	७१	पूर्वाधार विकास बैंकको स्थापनाका लागि नेपाल सरकारले आर्थिक वर्ष २०६५/६६ को बजेटमा रु २५ करोड छुट्याएको र यस्तो प्रकृतिको बैंक स्थापनाका लागि निजी क्षेत्रलाई प्रोत्साहन गर्न यस बैंकले पूँजी, लगानी, खराब कर्जा जगोडा जस्ता नियमन मापदण्डहरूको छुट्टै व्यवस्था गर्ने ।	नीतिगत व्यवस्थाको कार्यान्वयनको लागि आवश्यक कामकारवाही अगाडि बढाउने ।	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग	प्रस्तावित बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐनको मस्यौदामा प्रस्ताव गरिएको ।

१९	७३	ग्रामीण विकास बैंकहरूलाई दिइने पुनर्कर्जा सुविधाको पुनर्कर्जादर आर्थिक वर्ष २०६५/६६ मा पनि ३.५ प्रतिशतमा यथावत् राखिएको ।	नीतिगत व्यवस्थाको कार्यान्वयन गर्ने	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग, लघुवित्त विभाग ।	यथावत राखिएको ।
२०	७४	साना तथा घरेलु उद्योगहरूलाई प्रवाह गरेको कर्जा धितोमा वाणिज्य बैंक तथा विकास बैंकहरूलाई २.५ प्रतिशत ब्याजदरमा पुनर्कर्जा उपलब्ध गराउने व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइएको र वाणिज्य बैंक तथा विकास बैंकले यो सुविधाको उपयोग गर्दा सम्बन्धित ऋणीहरूबाट ५.५ प्रतिशतभन्दा बढी ब्याज लिन नपाउने ।	नीतिगत व्यवस्थाको अनुगमन सहित कार्यान्वयन गर्ने ।	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग ।	यस सम्बन्धी कार्यलाई निरन्तरता दिइएको ।
२१	७५	वित्तीय समावेशी मुद्दालाई सम्बोधन गर्न र लघुकर्जामा विस्तार ल्याउन आर्थिक वर्ष २०६५/६६ देखि वाणिज्य बैंकहरूको लागि विपन्न क्षेत्रमा जाने कर्जा साविककै ३ प्रतिशत, विकास बैंकहरूले १.५ प्रतिशत र वित्त कम्पनीहरूले समेत आफ्नो कुल कर्जाको १ प्रतिशत विपन्न वर्गमा अनिवार्य रूपले कर्जा प्रवाह गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिएको ।	नीतिगत व्यवस्थाको कार्यान्वयनको लागि परिपत्र जारी गर्ने र अनुगमन गर्ने	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग, वित्तीय संस्था सुपरिवेक्षण विभाग ।	मिति २०६५/६/१७ मा जारी परिपत्र अनुसार उक्त व्यवस्था कार्यान्वयन भइसकेको । साथै सो को नियमित रूपमा अनुगमन भइरहेको । २०६५ पौषमासमा विकास बैंकहरूले रु ३९ करोड ४३ लाख विपन्न वर्गमा कर्जा प्रवाह गरेका ।
	७६	वाणिज्य बैंकहरूबाट आफ्नो स्वामित्वमा एउटा छुट्टै सहायक कम्पनीको रूपमा लघुवित्त संस्था खोली सो मार्फत विपन्न वर्गमा कर्जा प्रवाह गर्ने प्रस्ताव आएमा लघुवित्त कारोबार गर्ने "घ" वर्गको वित्तीय संस्थाको लागि एकाघर परिवार, फर्म, कम्पनी वा सङ्गठित संस्था वा एकै समूहका कम्पनीको शेयर लगानीको अधिकतम हद चूक्ता पूँजीको २५.० प्रतिशतसम्म हुनसक्ने हालको व्यवस्थामा छुट्टै दिन आवश्यक व्यवस्था मिलाइने ।	नीतिगत व्यवस्थाको कार्यान्वयनको लागि आवश्यक प्रक्रिया अगाडि बढाउने ।	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग, वित्तीय संस्था सुपरिवेक्षण विभाग ।	उक्त विषयमा प्रस्ताव प्राप्त हुनासाथ छुट्टै प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाइने ।

२३	७७	नेपाल सरकारबाट राष्ट्रिय लघुवित्त नीति, २०६४ जारी भइसकेकोले उक्त नीतिको कार्यान्वयनका लागि आर्थिक वर्ष २०६५/६६ भित्रै लघुवित्त ऐन मस्यौदा तयार गरी नेपाल सरकार समक्ष पेश गरिने ।	यस सम्बन्धमा आवश्यक कामकारवाही अगाडि बढाउने ।	लघु वित्त विभाग	उक्त ऐनको मस्यौदा तयार गर्न एक कार्यदलको गठन भई सो सम्बन्धी कार्य जारी रहेको ।
२४	७८	राष्ट्रिय लघुवित्त नीति, २०६४ मा लघुवित्त विकास बैंक, वित्तीय सहकारी र वित्तीय गैरसरकारी संस्थाहरूको निरीक्षण तथा सुपरिवेक्षण गर्न एक छुट्टै दोस्रो तहको निकाय (Second Tier Institution) गठन गरिने उल्लेख भए बमोजिम सो संस्थाको स्थापनाको लागि बैंक प्रयत्नरत रहने र उक्त प्रस्तावित दोस्रो तहको निकायको नियमन तथा सुपरिवेक्षण यस बैंकले गर्ने ।	यस सम्बन्धमा आवश्यक कामकारवाही अगाडि बढाउने ।	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग, लघु वित्त विभाग	ऐनसंग सम्बन्धित विषय भएकाले यस्तो निकाय गठन सम्बन्धी ऐनमा व्यवस्था भए बमोजिम हुने ।
२५	७९	आर्थिक वर्ष २०६५/६६ को बजेट वक्तव्यमा विद्यमान थोक लघुवित्त प्रदायक संस्थाहरूलाई एकीकृत गरी राष्ट्रिय स्तरको लघुवित्त कोष स्थापना गर्ने उल्लेख छ । यस बैंकले सो प्रस्तावित कोषको स्थापनाका लागि आवश्यक सहयोग पुऱ्याउने ।	यस सम्बन्धमा आवश्यक कामकारवाही अगाडि बढाउने ।	लघु वित्त विभाग	लघुवित्त ऐनको मस्यौदामा सो सम्बन्धी व्यवस्था गरिएको ।
२६	८०	कफी खेतीको विकास र विस्तारको लागि ग्रामीण क्षेत्रमा कार्यरत वित्तीय संस्थाहरूलाई आर्थिक वर्ष २०६५/६६ देखि ग्रामीण स्वावलम्बन कोषबाट थोक कर्जा उपलब्ध गराइने ।	नीतिगत व्यवस्थाको कार्यान्वयनको लागि कारवाही अगाडि बढाउने ।	लघु वित्त विभाग	यस सम्बन्धी आवश्यक अध्ययन कार्य भइरहेको र यसबाट प्राप्त निष्कर्षका आधारमा कर्जा अवधि लगायतका विषयमा उपयुक्त नीति तर्जुमा गरिने ।

२७	८१	वैदेशिक रोजगारको लागि दलित, जनजाति, महिला, उत्पीडित, मधेशी अल्पसंख्यक तथा पिछडिएका वर्गका मानिसहरूले लिएको ऋणको धितोमा वाणिज्य बैंक तथा विकास बैंकहरूलाई रू ५० करोडसम्मको पुनर्कर्जा सुविधा उपलब्ध गराउने व्यवस्थालाई आर्थिक वर्ष २०६५/६६ मा पनि यथावत् कायम गरिएको। यो सुविधामा लगाइने पुनर्कर्जा दर १.५ प्रतिशत रहने र वाणिज्य बैंक तथा विकास बैंकहरूले सम्बन्धित ऋणीवाट ४.५ प्रतिशतभन्दा बढी व्याज लिन नपाउने।	नीतिगत व्यवस्थाको कार्यान्वयनको लागि कारवाही अगाडि बढाउने।	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग, लघु वित्त विभाग	सो सम्बन्धी कार्यलाई निरन्तरता दिइएको।
२८	८६	नेपाल बैंक लिमिटेडमा नेपाल सरकारको आंशिक र राष्ट्रिय वाणिज्य बैंकमा पूर्ण स्वामित्व रहेको विद्यमान स्थितिमा पूँजी थप गरी ऋणात्मक रहेको नेटवर्थलाई पूँजी पर्याप्तताको स्तरमा ल्याउन तत्काल सम्भव नभएकोले यी दुवै बैंकलाई वाह्य व्यवस्थापनमा राख्ने कार्यलाई आर्थिक वर्ष २०६५/६६ मा पनि निरन्तरता दिइने छ।	नीतिगत व्यवस्थाको अनुगमन तथा कार्यान्वयन गर्ने	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग।	सो सम्बन्धी कार्यलाई निरन्तरता दिइएको।
२९	८७	वित्तीय क्षेत्र सुधार कार्यक्रमको दोस्रो भाग अर्थात् नेपाल राष्ट्र बैंकको रि-ईञ्जिनियरिङ्गअन्तर्गत जनशक्तिको व्यवस्थापनमा सुधार, निरीक्षण तथा सुपरिवेक्षण क्षमतामा अभिवृद्धि, जनसम्पर्क कार्यमा सुधार र सूचना प्रविधि विकाससम्बन्धी कार्यक्रमहरूलाई आर्थिक वर्ष २०६५/६६ मा पनि निरन्तरता दिइने।	आवश्यक कारवाहि अगाडि बढाउने।	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग।	सो सम्बन्धी कार्यलाई निरन्तरता दिइएको।

26 नेपाल राष्ट्र बैंक

३०	८८	आर्थिक वर्ष २०६५/६६ को बजेट वक्तव्यमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुबाट ऋण लिई नियतवश ऋण नतिर्नेहरुका विरुद्ध गत वर्षभन्दा सख्त कारवाही गरिने तथा पाँच करोडभन्दा कमको निश्चित रकम साँवा ऋण भएकाहरु विरुद्धसमेत कारवाही गरिने र ऋण असुली न्यायाधिकरणमा रहेको मुद्दाको चापलाई दृष्टिगत गरी थप इजलास स्थापना गरिने उल्लेख भएवाट बैकिङ्ग क्षेत्रको निस्क्रिय कर्जाको अनुपात चालू वर्षमा थप घट्ने ।	यस सम्बन्धमा आवश्यक कामकारवाहि अगाडि बढाउने ।	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग, बैंक सुपरिवेक्षण विभाग	यस सम्बन्धमा २०६५।१२२ मा “क” वर्गका बैंकहरुबाट रु. १ करोड वा सो भन्दा बढीले भाखा नाघेका ऋणीहरु विरुद्ध नेपाल सरकारबाट कारवाहीको प्रकृया शुरु भइसकेको ।
३१	८९	साख मूल्याङ्कन संस्था स्थापना गर्न यस बैंकले निजी क्षेत्रलाई प्रोत्साहन गर्ने ।	नीतिगत व्यवस्थाको लागि आवश्यक प्रकृया अगाडि बढाउने ।	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग	सो सम्बन्धी यस बैंकको नीति कायमै रहेको ।
३२	९०	सम्पत्ति शुद्धिकरण निवारण ऐनलाई कार्यान्वयनमा ल्याउन सम्पत्ति शुद्धिकरण निवारण नियम तयार गरी नेपाल सरकारमा पेश गरिने ।	यस सम्बन्धमा आवश्यक कामकारवाहि अगाडि बढाउने ।	कानून महाशाखा, बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग	यस सम्बन्धी नियमको मस्यौदा नेपाल सरकार समक्ष पेश गरिसकिएको ।
३३	९१	सम्पत्ति शुद्धिकरण तथा आतङ्कवादी कार्यमा हुने लगानी विरुद्ध सामूहिक अन्तर्राष्ट्रिय प्रयास स्वरूप विभिन्न देशहरुका वित्तीय जानकारी एकाइहरुको अन्तर्राष्ट्रिय सङ्गठन “इरमोण्ट ग्रुप” स्थापना भई सोमा १०६ राष्ट्र सामेल भइसकेको सन्दर्भमा नेपालको वित्तीय जानकारी एकाइलाई पनि सोमा सामेल हुने प्रक्रिया थालिने र अन्य मुलुकहरूसँग समझदारीपत्र तयार गरी सहयोग तथा सूचना आदान प्रदान गर्न शुरुवात गरिने । विश्वका धेरै राष्ट्रहरुले आपसी सहयोग कानून निर्माण गरी लागू गरिसकेको हुँदा नेपालको लागि आपसी सहयोग ऐनको मस्यौदा तयार गरी नेपाल सरकार समक्ष पेश गरिने ।	यस सम्बन्धमा आवश्यक कामकारवाहि अगाडि बढाउने ।	कानून महाशाखा, बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग	यस सम्बन्धी ऐनको मस्यौदा तयार गर्ने कार्य जारी रहेको ।

३४	९२	<p>वित्तीय संस्थाहरूले निक्षेप परिचालनलाई विस्तारै कम महत्व दिदै सापटीमार्फत् वित्तीय स्रोत परिचालनमा जोड दिएकोले यसबाट आउन सक्ने जोखिमलाई न्यूनीकरण गर्ने, वित्तीय स्रोत परिचालनमा निक्षेप सङ्कलनलाई बढी जोड दिने र सम्बन्धित संस्थाको तरलता व्यवस्थापनमा सुधार ल्याउने हेतुले वित्तीय स्रोत परिचालनमा कुल निक्षेपको एक तिहाईभन्दा बढी सापटी रकम हुन नहुने व्यवस्था गरिने। तर “घ” वर्गको वित्तीय संस्थालाई भने यस बमोजिमको सीमा लागू नहुने।</p>	<p>नीतिगत व्यवस्थाको अनुगमन सहित कार्यान्वयनको लागि परिपत्र जारी गर्ने</p>	<p>बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग, बैंक सुपरिवेक्षण विभाग, वित्तीय संस्था सुपरिवेक्षण विभाग</p>	<p>मिति २०६१/१९/६ मा जारी परिपत्र अनुसार उक्त व्यवस्था कार्यान्वयन भइसकेको। साथै सो को नियमित अनुगमन भइरहेको।</p>
३५	९३	<p>जुनसुकै प्रयोजनको लागि पूँजी वृद्धि गर्ने सन्दर्भमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाका संस्थापक/संस्थापक समूहअन्तर्गत शेयर खरिद गर्दा संस्थापक शेयरधनीहरूले तोकिएको ढाँचामा लगानी रकमको आयस्रोतसम्बन्धी विवरण अनिवार्य रूपमा पेश गर्नुपर्ने। सोको अभिलेख सम्बन्धित बैंक तथा वित्तीय संस्थाले अद्यावधिक गरी राख्नुपर्ने तथा सोसम्बन्धी सम्पूर्ण अभिलेखको प्रतिलिपी यस बैंकमा समेत पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिएको।</p>	<p>नीतिगत व्यवस्थाको कार्यान्वयनको लागि परिपत्र जारी गर्ने र अनुगमन गर्ने।</p>	<p>बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग, बैंक सुपरिवेक्षण विभाग, वित्तीय संस्था सुपरिवेक्षण विभाग</p>	<p>मिति २०६१/६/१७ को परिपत्र अनुसार उक्त व्यवस्था कार्यान्वयन भइसकेको।</p>
३६	९४	<p>नेपाल सरकारको राजस्व सङ्कलनमा निश्चित सिद्धान्तको अधीनमा रही डेबिट/क्रेडिट कार्ड प्रयोग गर्ने र भुक्तानीलाई स्वीकार्य मान्ने सम्बन्धमा नेपाल सरकारले नीतिगत निर्णय गरिसकेकोमा चालू आर्थिक वर्षमा वाणिज्य बैंकहरू समेतको राय तथा सुझाव लिई यसलाई कार्यान्वयनमा ल्याइने व्यवस्था मिलाइने।</p>	<p>आवश्यक कामकारवाहि अगाडि बढाउने।</p>	<p>बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग, बैकिङ्ग कार्यालय</p>	<p>कार्यान्वयनको क्रममा रहेको।</p>

३७	९५	यस बैंकले तोके अनुसारको न्यूनतम चुक्ता पूँजी कायम गर्ने क्रममा हकप्रद शेयर जारी गर्दा कुनै शेयरधनीले खरिद नगरेमा वा शेयर खरिद गर्ने हक अरूलाई विक्री वा हस्तान्तरण नगरेमा सम्बन्धित बैंक तथा वित्तीय संस्थाको सञ्चालक समितिले स्वविवेकीय आधारमा हकप्रद शेयरको विक्री गर्न सक्ने अवस्था रहेकोमा यस बैंकबाट तोकिएको पूँजी कोष अनुपात कायम गरेका बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको हकमा त्यसरी विक्री हुन नसकेको हकप्रद शेयरको अंश स्वतः खारेज गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिएको । यसरी खारेज गर्नुपर्ने अवस्थामा प्रत्येक वर्ष समानुपातिक रूपमा चुक्ता पूँजी वृद्धि गर्दै लैजानु पर्ने यस बैंकको प्रावधान पालना गर्ने प्रयोजनका लागि त्यस्तो खारेजी गर्नु परेको शेयरको रकमको हदसम्मलाई समायोजन गर्न सकिने ।	नीतिगत व्यवस्थाको आवश्यक अनुगमन सहित कार्यान्वयनको लागि परिपत्र जारी गर्ने ।	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग ।	मिति २०६५।८।१६ मा जारी परिपत्र अनुसार उक्त व्यवस्था कार्यान्वयन भइसकेको ।
३८	९६	वासल टु लागू नभएसम्मका लागि विकास बैंक, वित्त कम्पनी र लघुवित्त कारोबार गर्ने विकास बैंकहरूको हकमा पूँजीकोष अनुपात सम्बन्धी विद्यमान व्यवस्थालाई यथावत् कायम राखिएको ।	नीतिगत व्यवस्थाको अनुगमन गर्ने	वित्तीय संस्था सुपरिवेक्षण विभाग ।	यथावत कायम राखिएको ।
३९	९७	यस बैंकले वासल कोर सिद्धान्तहरूको स्वःमूल्याङ्कन गर्ने कार्य र उक्त स्वःमूल्याङ्कनबाट देखिएका कमी कमजोरीलाई निर्दिष्ट समयमा पूरा गर्ने गरी लक्ष्य सहितको वासल कोर सिद्धान्तहरूको कार्यान्वयन योजना तयार गरिसकेकोले सोही योजनामा उल्लेखित कार्यहरू समय तालिकाअनुसार कार्यान्वयन गर्ने क्रममा यस वर्षदेखि “होम-होस्ट” सम्बन्ध, क्रस बोर्डर बैंकिङ तथा संस्थागत सुशासनसम्बन्धी कार्यहरूमा जोड दिइने ।	यस सम्बन्धमा आवश्यक कामकारवाहि अगाडि बढाउने ।	बैंक सुपरिवेक्षण विभाग ।	प्रारम्भिक प्रकृया भइरहेको ।

४०	९८	आर्थिक वर्ष २०६५/६६ देखि नयाँ उपकरणको रूपमा शीघ्र सुधारात्मक कारवाही (Prompt Corrective Action, PCA) कडाईका साथ लागू गरिने। बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूमा देखिएका कमजोरीहरूलाई समयमै निराकरण गर्न तथा सुधारात्मक कारवाहीहरूलाई पनि कमजोरीको स्तरअनुरूप मेल खाने गरी वर्गीकरण गर्दै सुधारका कारवाहीहरू अवलम्बन गर्न सुधारात्मक कारवाही विनियमावली तयार गरी २०६५ कार्तिक १ गतेदेखि लागू गर्ने।	नीतिगत व्यवस्थाको विप्लेषण सहित कार्यान्वयनको लागि आवश्यक कामकारवाहि अगाडि वढाउने।	बैंक सुपरिवेक्षण विभाग, वित्तीय संस्था सुपरिवेक्षण विभाग	सुधारात्मक कारवाही सम्बन्धी विनियमावली २०६५ कार्तिक १ गतेदेखि लागू भई सो को अनुगमन भइरहेको।
४१	९९	हरेक वर्ष बैंकहरूको कर्पोरेट तहमा स्थलगत निरीक्षण गरी आवश्यक निर्देशनका साथै प्राप्त विवरणको आधारमा केम्स रेटिङ (CAMELS Rating) गरेर सो बाट प्राप्त सूचकाङ्कको आधारमा बैंकहरूको मूल्याङ्कन गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइने।	नीतिगत व्यवस्थाको अनुगमन सहित कार्यान्वयन गर्ने।	बैंक सुपरिवेक्षण विभाग, वित्तीय संस्था सुपरिवेक्षण विभाग	सो सम्बन्धी कार्यलाई निरन्तरता दिइएको।
४२	१००	निश्चित वित्तीय परिसूचकहरूको आधारमा वित्तीय स्थिति नाजुक हुँदै गएका बैंक तथा वित्तीय संस्थालाई विशेष निगरानीमा राखी आवश्यकतानुसार विशेष स्थलगत निरीक्षणको व्यवस्था गरिने।	नीतिगत व्यवस्थाको अनुगमन सहित कार्यान्वयन गर्ने।	बैंक सुपरिवेक्षण विभाग, वित्तीय संस्था सुपरिवेक्षण विभाग	सो सम्बन्धी कार्यलाई निरन्तरता दिइएको।
४३	१०१	गैर-स्थलगत सुपरिवेक्षणबाट प्राप्त सूचनाको विश्लेषणको आधारमा केयल्स रेटिङ (CAELS rating) गरी पूर्व चेतावनी संकेतहरू (Early Warning Signal, EWS) तयार गरी सम्बन्धित बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले लागू गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइने।	नीतिगत व्यवस्थाको अनुगमन सहित कार्यान्वयन गर्ने।	बैंक सुपरिवेक्षण विभाग, वित्तीय संस्था सुपरिवेक्षण विभाग	सो सम्बन्धी कार्यलाई निरन्तरता दिइएको।

30 नेपाल राष्ट्र बैंक

४४	१०२	बैंकको सुपरिवेक्षण कार्यलाई अझ सान्दर्भिक बनाउँदै लैजाने नीति अनुरूप ठूला बैंकहरूको ठूला शाखाहरूको लागि छुट्टै बाह्य लेखापरीक्षकमार्फत् शाखाहरूको लेखापरीक्षण गराउँदै लैजाने कार्य आर्थिक वर्ष २०६५/६६ बाट शुरू गरिने र यस सम्बन्धी मापदण्डहरू तोक्ने ।	नीतिगत व्यवस्थाको अनुगमन सहित कार्यान्वयन गर्ने ।	बैंक सुपरिवेक्षण विभाग, वित्तीय संस्था सुपरिवेक्षण विभाग	यस सम्बन्धी मापदण्डहरूको मस्यौदा तयार भएको ।
४५	१०३	बाह्य लेखापरीक्षकहरूले लेखापरीक्षण पश्चात् नेपाल राष्ट्र बैंकमा पठाउने गरी तोकिएको ढाँचा अनुसारको लङ्ग फर्म अडिट रिपोर्ट (Long Form Audit Report) लाई समय अनुसार परिमार्जन गरी बैंक तथा वित्तीय संस्थाको निरीक्षणको रूपमा लिइने ।	नीतिगत व्यवस्थाको अनुगमन तथा विश्लेषण सहित कार्यान्वयन गर्ने ।	बैंक सुपरिवेक्षण विभाग, वित्तीय संस्था सुपरिवेक्षण विभाग	लङ्ग फर्म अडिट रिपोर्टलाई समय सापेक्ष बनाउँदै लिएको ।
४६	१०४	आर्थिक वर्ष २०६५/६६ देखि प्रत्येक बैंक तथा वित्तीय संस्थालाई जोखिमका आधारमा निरीक्षण गरिने विधि योजनाबद्ध रूपमा लागू गरिने । साथै, सो क्षेत्रमा देखा पर्नसक्ने जोखिमहरूलाई न्यूनीकरण गर्न समयमै मद्दत पुगोस् भन्ने हेतुले सम्बन्धित बैंकहरूले जोखिम व्यवस्थापन निर्देशिका तयार गरी लागू गर्नुपर्ने व्यवस्थागरिने ।	नीतिगत व्यवस्थाको कार्यान्वयनको लागि आवश्यक प्रकृया अगाडि बढाउने ।	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग, बैंक सुपरिवेक्षण विभाग, वित्तीय संस्था सुपरिवेक्षण विभाग ।	जोखिमका आधारमा निरीक्षण गरिने विधि/निर्देशिका तर्जुमाको क्रममा रहेको ।
४७	१०५	आर्थिक वर्ष २०६५/६६ को बजेट वक्तव्यमा कर्मचारी सञ्चय कोष, नागरिक लगानी कोषजस्ता सम्भौतामूलक बचत परिचालन गर्ने निकायहरूको वित्तीय स्वास्थ्यलाई निश्चित मापदण्डको आधारमा अर्को नियमनकारी निकाय स्थापना नभएसम्म नेपाल राष्ट्र बैंकबाट सुपरिवेक्षण गराउने व्यवस्था मिलाउने उल्लेख भएकोमा यस बैंकले उपरोक्त वित्तीय संस्थाहरूको सुपरिवेक्षण कार्यका लागि २०६५ कार्तिक मसान्तभित्र अन्तर्राष्ट्रिय स्तरका वित्तीय मापदण्डहरू जारी गरी सुपरिवेक्षण, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने कार्य यसै वर्षदेखि थाल्ने ।	नीतिगत व्यवस्थाको कार्यान्वयनको लागि आवश्यक प्रकृया अगाडि बढाउने ।	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग, बैंक सुपरिवेक्षण विभाग, वित्तीय संस्था सुपरिवेक्षण विभाग ।	यस सम्बन्धी प्रारम्भिक छलफल भई मस्यौदा तर्जुमा भइरहेको ।

४८	१०७	देशको विभिन्न क्षेत्रमा मुद्रा सहज रूपमा आपूर्ति गर्न तथा यस बैंक र वाणिज्य बैंकको फण्ड ट्रान्सफर लागत घटाउन निजी क्षेत्रका बैंकहरूलाई समेत नोट कोष सुविधा दिइने ।	यस सम्बन्धमा आवश्यक कारवाहि अगाडि बढाउने ।	मुद्रा व्यवस्थापन विभाग ।	यस सम्बन्धमा निजी क्षेत्रका बैंकहरूसंग छलफल तथा सहमती भई सो सम्बन्धी कार्यान्वयनको प्रकृत्यामा रहेको ।
४९	१०८	यस बैंक र बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको अधिकांश शेयर स्वामित्व रहने गरी स्वचालित समाशोधन गृहको काम गर्ने एउटा छुट्टै संस्था खडा गर्नेतर्फ आवश्यक कारवाही अगाडि बढाई सकिएको छ । सोसम्बन्धी सम्पूर्ण प्रशासनिक तथा कानुनी प्रक्रियाहरू पूरा गरी आर्थिक वर्ष २०६५/६६ भित्रमा नै सो संस्था सञ्चालनमा ल्याइने ।	नीतिगत व्यवस्थाको अनुगमन सहित आवश्यक कारवाहि अगाडि बढाउने ।	बैंकिङ्ग कार्यालय	यस सम्बन्धी कारोवार गर्ने कम्पनी दर्ता भई कार्यान्वयनको प्रकृत्यामा रहेको ।
५०	१०९	आर्थिक वर्ष २०६५/६६ देखि यस बैंकमा खाता खोल्न पाउने बैंक तथा वित्तीय संस्थाको हकमा विकास ऋणपत्रको लागि कम्प्युटर रसिद उपलब्ध गराउन थालिने । उक्त रसिदलाई अन्तरबैंक कारोवार, ऋणपत्रको खरिद/बिक्री, धितो लिने/दिने र भुक्तानी दिन समेत मान्यता दिइने ।	नीतिगत व्यवस्थाको कार्यान्वयनको लागि आवश्यक कारवाहि अगाडि बढाउने ।	राष्ट्र ऋण व्यवस्थापन विभाग	यस सम्बन्धी प्रकृत्या अघि वढेको ।
५१	११०	नेपालमा कार्य गर्ने अन्तर्राष्ट्रिय वायुसेवा, त्यस्ता वायुसेवाका जि.एस.ए./पि.एस.ए, तथा ट्राभल टुर एजेन्सीहरूले विदेशी मुद्रामा बिक्री गरेको हवाई टिकटको मूल्य सम्बन्धित वायुसेवालाई भुक्तानी गर्दा यस बैंकबाट रिप्याट्रिएशन (Repatriation) को स्वीकृति लिनुपर्ने व्यवस्था रहेकोमा अबदेखि यस्तो भुक्तानीको लागि यस बैंकले तोकेको विवरणको आधारमा “क” वर्गका बैंकहरूबाट रिप्याट्रिएशन (Repatriation) को सुविधा उपलब्ध हुने व्यवस्था गरिने ।	नीतिगत व्यवस्थाको अनुगमन सहित कार्यान्वयन गर्ने ।	विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभाग ।	मिति २०६५।२।२८ मा जारी परिपत्र अनुसार उक्त व्यवस्था कार्यान्वयन भइसकेको ।

५२	१११	कूटनैतिक नियोग वा अन्तर्राष्ट्रिय एजेन्सी तथा संघ संस्थाको आपूर्ति आदेश (Supply Order) र द्विपक्षीय वा बहुपक्षीय अन्तर्राष्ट्रिय सहयोगअन्तर्गत परिवर्त्य विदेशी मुद्रामै भुक्तानी पाउने भएमा सम्झौताअनुसार आवश्यक पर्ने निर्माण सामग्री, मेशिन तथा उपकरणहरू भारतबाट परिवर्त्य विदेशी मुद्रा भुक्तानी गरी आयात गर्न एफ.ओ.बी. (FOB) मूल्यको सटही सुविधा यस बैंकमार्फत उपलब्ध गराउने व्यवस्था गरिने ।	नीतिगत व्यवस्थाको अनुगमन सहित कार्यान्वयन गर्ने ।	विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभाग ।	माग भए अनुरूप सटही सुविधा उपलब्ध गराउने व्यवस्था गरिएको ।
५३	११२	परिवर्त्य विदेशी मुद्रा भुक्तानी हुने गरी भारतबाहेक तेस्रो मुलुकहरूबाट ड्राफ्ट/टि.टि. का माध्यमबाट सामान आयात गर्दा एक पटकमा बढीमा अमेरिकी डलर ३०,०००/- बराबरसम्मको रकम अग्रिम भुक्तानी पठाउन सकिने विद्यमान सीमा व्यवस्थालाई बढाई अमेरिकी डलर ५०,०००/- बराबर पुऱ्याइने ।	नीतिगत व्यवस्थाको अनुगमन सहित कार्यान्वयन गर्ने ।	विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभाग ।	मिति २०६५।५।११ मा जारी परिपत्र अनुसार उक्त व्यवस्था कार्यान्वयन भइसकेको ।
५४	११३	यस बैंकबाट इजाजत प्राप्त रेमिट्यान्स कम्पनीहरूको प्रयासबाट हालका वर्षहरूमा उल्लेख्य परिमाणमा रेमिट्यान्स भित्रने क्रम बढ्दै गएको र त्यस्ता कम्पनीहरूले यस बैंकबाट हुने बजार हस्तक्षेपमा सहभागी हुन अनुरोध भइआएको सन्दर्भमा यस बैंकबाट इजाजत प्राप्त रेमिट्यान्स कम्पनीहरू तथा राष्ट्रिय स्तरका “ख” वर्गका वित्तीय संस्थाहरूलाई समेत यस बैंकबाट हुने परिवर्त्य विदेशी मुद्राको बजार हस्तक्षेपमा सहभागी गराउन नीतिगत व्यवस्था मिलाइने ।	नीतिगत व्यवस्थाको अनुगमन सहित कार्यान्वयन गर्ने ।	विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभाग ।	नीतिगत व्यवस्था गरी सम्बन्धित पक्षलाई जानकारी गराइ सकिएको ।
५५	११४	रेमिट्यान्स कम्पनीहरूले रेमिट्यान्सबाट भित्र्याएको परिवर्त्य विदेशी मुद्रा सात दिनसम्म आफ्नै खातामा राख्न सक्ने व्यवस्थालाई बढाई १५ दिन कायम गरिने ।	नीतिगत व्यवस्थाको अनुगमन सहित कार्यान्वयन गर्ने ।	विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभाग ।	मिति २०६५।९।३ मा जारी परिपत्र अनुसार उक्त व्यवस्था कार्यान्वयन भइसकेको ।

५६	११५	विभिन्न प्रयोजनको लागि व्यक्ति तथा संघ/संस्थाहरु र बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुलाई अमेरिकी डलर २,५००।- सम्मको सटही सुविधा आवश्यक कागजातका आधारमा सोभै “क” वर्गका बैंक तथा राष्ट्रिय स्तरका “ख” वर्गका वित्तीय संस्थाहरुबाट प्राप्त गर्न सकिने व्यवस्था रहेकोमा यस्तो सटही सुविधाको सीमा वृद्धि गरी अमेरिकी डलर ४,०००।- सम्म पुऱ्याइने ।	नीतिगत व्यवस्थाको अनुगमन सहित कार्यान्वयन गर्ने ।	विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभाग ।	मिति २०६५।९।३ मा जारी परिपत्र अनुसार उक्त व्यवस्था कार्यान्वयन भइसकेको ।
५७	११६	प्रतिपत्र लगायत विभिन्न माध्यमबाट विदेशी पक्षलाई अग्रिम परिवर्त्य विदेशी मुद्रामा भुक्तानी पठाउँदा राख्ने गरिएको १० प्रतिशत धरौटी रकम यस बैंकको स्वीकृतबाट मात्र फुकुवा गर्न पाइने व्यवस्था रहेकोमा अबदेखि काम सम्पन्न भएको प्रमाणको आधारमा सम्बन्धित “क” वर्गका बैंक तथा राष्ट्रिय स्तरका “ख” वर्गका वित्तीय संस्थाबाटै यस्तो धरौटी रकम फुकुवा गर्न सकिने व्यवस्था गरिने ।	नीतिगत व्यवस्थाको अनुगमन सहित कार्यान्वयन गर्ने ।	विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभाग ।	मिति २०६५।९।३ मा जारी परिपत्र अनुसार उक्त व्यवस्था कार्यान्वयन भइसकेको ।
५८	११७	परिवर्त्य विदेशी मुद्रा भुक्तानी हुने गरी भारतबाट आयात गर्न सकिने वस्तुहरुको सूची हाल १२४ पुगेको छ । यस्ता वस्तुहरुको सूची थप गर्दै जाने साविकको नीतिलाई यथावत् राखिएको ।	नीतिगत व्यवस्थाको अनुगमन सहित कार्यान्वयन गर्ने ।	विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभाग ।	आवश्यकता अनुसार थप गर्ने गरिएको ।
५९	११८	नेपाल विद्युत् प्राधिकरणसँग विद्युत् खरिद सम्झौता (Power Purchase Agreement) गरी विदेशी मुद्रामा विद्युत् बिक्री गर्ने, जलविद्युत् कम्पनी/आयोजनाहरुले विद्युत् बिक्रीवापतको सटही सुविधा यस बैंकबाट प्राप्त गर्ने व्यवस्था रहेकोमा अबदेखि विद्युत् खरिद सम्झौता र नेपाल विद्युत् प्राधिकरणको सिफारिशको आधारमा “क” वर्गका बैंकहरुबाट यस्तो सटही सुविधा उपलब्ध हुने व्यवस्था गरिने ।	नीतिगत व्यवस्थाको अनुगमन सहित कार्यान्वयन गर्ने ।	देशी विनिमय स्थापन विभाग ।	मिति २०६५।९।३ मा जारी परिपत्र अनुसार उक्त व्यवस्था कार्यान्वयन भइसकेको ।

34 नेपाल राष्ट्र बैंक

५९	११९	नेपालस्थित विदेशी दुतावासहरूले भिषा दस्तुरबापत सङ्कलन गरेको नेपाली रुपैयाँ आफ्नो राष्ट्रमा पठाउनु पर्दा यस बैंकबाट सटही सुविधा प्रदान गर्ने गरिएकोमा अबदेखि सम्बन्धित दुतावासको अनुरोधमा यस्तो सटही सुविधा “क” वर्गका बैंक तथा राष्ट्रिय स्तरका “ख” वर्गका वित्तीय संस्थामार्फत् उपलब्ध हुने व्यवस्था गरिने ।	नीतिगत व्यवस्थाको अनुगमन सहित कार्यान्वयन गर्ने ।	विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभाग ।	मिति २०६५।९।३ मा जारी परिपत्र अनुसार उक्त व्यवस्था कार्यान्वयन भइसकेको ।
----	-----	---	---	----------------------------------	--

अनुसूची २
परिवर्त्य विदेशी मुद्रा भुक्तानी गरी भारतबाट
आयात गर्न पाइने वस्तुहरुको सूची

सि.नं.	हारमोनिक कोड नम्बर	सामानको नाम
१	भाग १३.०१.०२ मा उल्लेख भएको	Extracts
२	भाग २१.०६.९०.४० मा उल्लेख भएको	Soft Drink Concentrate
३	भाग २७.१०.१९.११ मा उल्लेख भएको	Furnace Oil
४	भाग २७.१३.२० मा उल्लेख भएको	Bitumen
५	भाग २८ मा उल्लेख भएको	यस भागमा उल्लेखित सबै औद्योगिक रसायनहरु (मानव औषधि बनाउने केमिकल बाहेक)
६	भाग २८.०३ मा उल्लेख भएको	कार्बन ब्ल्याक (Carbon Black)
७	भाग २९.०१.१० मा उल्लेख भएको	L.L.P. (Light Liquid Paraffin)
८	भाग २९.०२.२० मा उल्लेख भएको	Benzene र Toluene
९	भाग २९.०५.११ मा उल्लेख भएको	Methanol
१०	भाग २९.०५.१६.०० मा उल्लेख भएको	2-Ethyl Hexanol
११	भाग २९.०५.३१ मा उल्लेख भएको	Ethylene Glycol
१२	भाग २९.०५.४४.०० उल्लेख भएको	Sorbitol
१३	भाग २९.१५.०० मा उल्लेख भएको	Methylene Salicylate
१४	भाग २९.१५.२१.०० मा उल्लेख भएको	Acetic Acid
१५	भाग २९.१५.३२ मा उल्लेख भएको	Vinyl Acetate Monomer
१६	भाग २९.१६.१२ मा उल्लेख भएको	Buty Acrylate Monomer र 2 Etyl Hexyls Acrylate
१७	भाग २९.१७.३४ मा उल्लेख भएको	Dibutyl Phthalate
१८	भाग २९.१७.३५ मा उल्लेख भएको	Phthalic Anhydride
१९	भाग २९.१७.३६ मा उल्लेख भएको	Terephthalic Acid
२०	भाग २९.२२ मा उल्लेख भएको	Oxygen Function Amino-Compounds
२१	भाग २९.२४ मा उल्लेख भएको	Carboxamide-Function Compounds
२२	भाग २९.३३ मा उल्लेख भएको	Heterocyclic compound
२३	भाग २९.३४ मा उल्लेख भएको	Nucleic Acids
२४	भाग २९.४१ मा उल्लेख भएको	Antibiotics
२५	भाग ३२.१५ मा उल्लेख भएको	Printing Ink
२६	भाग ३३.०२.९० मा उल्लेख भएको	Flavour (टूथपेष्टमा प्रयोग हुने कच्चा पदार्थ), Odoriferous Substances र Perfume
२७	भाग ३४.०२.९०.१० मा उल्लेख भएको	LABSA (डिटरजेन्टमा प्रयोग हुने कच्चा पदार्थ)
२८	भाग ३८.१७.१० मा उल्लेख भएको	Mixed Alkyl benzenes
२९	भाग ३८.२३.११.०० मा उल्लेख भएको	Stearic Acid
३०	भाग ३८.२३.१९ मा उल्लेख भएको	Palm Stearin DFA / Palm Kernal DFA
३१	भाग ३९.०१. को १० र २० मा उल्लेख भएको	Polyethylene
३२	भाग ३९.०२.१० मा उल्लेख भएको	Polypropylene
३३	भाग ३९.०३.१९.०० मा उल्लेख भएको	Polysterence
३४	भाग ३९.०५.३० मा उल्लेख भएको	Polyvinyl Alcohol
३५	भाग ३९.०७.६०.०० मा उल्लेख भएको	Plastic Pet Chips / Pet Resin
३६	भाग ३९.११.९० मा उल्लेख भएको	PVC Resin

सि.नं.	हारमोनिक कोड नम्बर	सामानको नाम
३७	भाग ३९.२० मा उल्लेख भएको	Poethelyne
३८	भाग ३९.२०.२० मा उल्लेख भएको	Polypropylene Films/Noodle Strapper
३९	भाग ३९.२०.५९ मा उल्लेख भएको	Printed Laminated Web
४०	भाग ३९.२०.५९.०० मा उल्लेख भएको	Seasoning Wrapper
४१	भाग ४०.०१ मा उल्लेख भएको	प्राकृतिक रबर (Natural Rubber)
४२	भाग ४०.०२ मा उल्लेख भएको	सिन्थेटिक रबर (Synthetic Rubber)
४३	भाग ४८.०१.००.०० मा उल्लेख भएको	News Print Paper
४४	भाग ४८.०२.०० मा उल्लेख भएको	कागजहरू (Papers)
४५	भाग ४८.०६.०० मा उल्लेख भएको	कागजहरू (Papers)
४६	भाग ४८.१० मा उल्लेख भएको	Paper
४७	भाग ५०.०४ मा उल्लेख भएको	सिल्क यार्न (Silk Yarn)
४८	भाग ५०.०५ मा उल्लेख भएको	सिल्क यार्न (Silk Yarn)
४९	भाग ५१.०६ मा उल्लेख भएको	उनी यार्न Yarn of Carded wool (होजियारी बाहेक)
५०	भाग ५१.०७ मा उल्लेख भएको	उनी यार्न Yarn of Combed wool (होजियारी बाहेक)
५१	भाग ५१.०८ मा उल्लेख भएको	उनी यार्न Yarn of fine animal hair (होजियारी बाहेक)
५२	भाग ५२.०१ मा उल्लेख भएको	कपास
५३	भाग ५२.०५.११ देखि ५२.०५.१४ सम्म र ५२.०६.११ देखि ५२.०६.१४ सम्म उल्लेख भएको	कटन यार्न
५४	भाग ५४.०२.४२ मा उल्लेख भएको	पोलिष्टर पार्सियली ओरिन्टेड यार्न (५४.०२.४२.०० मा उल्लेखित Partially Oriented Polyester Yarn र ५४.०२.४९ मा उल्लेखित Synthetic Filament Yarn बाहेक)
५५	भाग ५४.०२.४९ मा उल्लेख भएको	Synthetic Filament Yarn
५६	भाग ५४.०३, ५५.९, ५५.१० मा उल्लेख भएको	कृत्रिम यार्न (होजियारी यार्न बाहेक)
५७	भाग ५५.०१, ५५.०२, ५५.०३, ५५.०४, ५५.०६, ५५.०७ मा उल्लेख भएको	मानव निर्मित कृत्रिम फाइबरहरू
५८	भाग ५५.०३.२० मा उल्लेख भएको	पोलिष्टर फाइबर
५९	भाग ५५.०४.१० मा उल्लेख भएको	भिस्कोज रेयन Viscose Rayon (फाइबर)
६०	भाग ५९.०२ मा उल्लेख भएको	टायर कर्ड फेब्रिक (Tyre Cord)
६१	भाग ७०.१०.९०.०० मा उल्लेख भएको	Carboys, Bottles, Plasks, Jar, Pots.
६२	भाग ७२.०३.९०.०० मा उल्लेख भएको	Sponge Iron
६३	भाग ७२.०४.४९ मा उल्लेख भएको	M. S. Scrap
६४	भाग ७२.०६ मा उल्लेख भएको	फलाम (इनगोट) Iron Ingots
६५	भाग ७२.०७ मा उल्लेख भएको	माइल्ड स्टील बिलेट
६६	भाग ७२.०८ को २७.००, ३६.००, ३७.००, ३८.००, ३९.००, ५१.००, ५२.०० मा उल्लेख भएको भाग ७२.०८.५१ र ७२.०८.५२ मा उल्लेख भएको	हटरोल सिट ईन क्वायल तथा हटरोल सिट नट ईन क्वायल
६७	भाग ७२.०९ को १५.००, १६.००, १७.०० र १८.०० मा उल्लेख भएको	कोल्डरोल सिट ईन क्वायल
६८	भाग ७२.१०.१२ मा उल्लेख भएको	टिन प्लेट

सि.नं.	हारमोनिक कोड नम्बर	सामानको नाम
६९	भाग ७२.११.१४.०० मा उल्लेख भएको	Hot Rolled Sheet in Coil
७०	भाग ७२.११.१९.०० मा उल्लेख भएको	Hot Rolled Sheet in Coil
७१	भाग ७२.१३.११.१० मा उल्लेख भएको	एम. एस. वायर रड ईन क्वायल
७२	भाग ७२ को ७२.१७.२०, ७२.१७.३०, ७२.१७.९० मा उल्लेख भएको	Bead Wire (कपर कोटेड)
७३	भाग ७२.१८.१९ मा उल्लेख भएको	स्टिल ब्युम
७४	भाग ७२.१९ मा उल्लेख भएको	स्टिल प्लेट
७५	भाग ७२.२६.११ मा उल्लेख भएको	Silicon Steel
७६	भाग ७४.०४ मा उल्लेख भएको	Aluminum Copper/Brass Scraps Re-Melted Ingots (वातावरण, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयको सूचना बमोजिम मात्र)
७७	भाग ७४.०७.१०.०० मा उल्लेख भएको	Copper Rods
७८	भाग ७४.०८.११.०० मा उल्लेख भएको	Copper Wire
७९	भाग ७६.०१ मा उल्लेख भएको	आल्मोनियम ईनगट बिलेट
८०	भाग ७६.०२.०० मा उल्लेख भएको	आल्मोनियम वेस्ट (वातावरण विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयको मिति २०६४ साउन २९ को सूचनाअनुसार)
८१	भाग ७६.०४ र ७६.०५ मा उल्लेख भएको	आल्मोनियम रड ईन क्वायल
८२	भाग ७६.१२.१०.०० मा उल्लेख भएको	Tubes
८३	भाग ७९.०१.११.०० मा उल्लेख भएको	Zinc
८४	भाग ७९.०१.२० मा उल्लेख भएको	Zinc Alloy
८५	भाग ८३.०९.१०.०० मा उल्लेख भएको	Metal Crown Corks
८६	भाग ८४ मा उल्लेख भएको	सम्पूर्ण मेसिनरी उपकरणहरू (पार्टपूर्जा बाहेक)
८७	भाग ८५.०१, ८५.०२ मा उल्लेख भएको	विद्युतीय मोटर, जेनेरेटिड सेट
८८	भाग ८५.०४.१० मा उल्लेख भएको	Amorphous Matalcores
८९	भाग ८५.०७.१०.०० मा उल्लेख भएको	PP Battery Container & Battery Separator
९०	भाग ८५.२९.१० मा उल्लेख भएको	TV PictureTube
९१	भाग ८५.४०.११ मा उल्लेख भएको	Spare Parts for TV Receiver
९२	भाग उल्लेख नभएको	तयारी पोशाक निर्यात उद्योगले आफ्नो परिवर्त्य विदेशी मुद्रा आर्जनको ५० प्रतिशतसम्मको आर्जनले खाम्ने गरी कच्चा पदार्थको रूपमा आयत गर्न पाउने कपडा (Fabrics)
	२०६४ बैशाख ४ गतेका मितिदेखि लागू हुने गरी थप भएका वस्तुहरूको सूची	
९३	भाग १७.०२.३० मा उल्लेख भएको	Dextrose Anhydrous I.P.
९४	भाग २५.२३.१०.०० मा उल्लेख भएको	क्लिकर
९५	भाग २७.१०.१९.१६ मा उल्लेख भएको	एम.टी.ओ. (मिनरल टरपेन्टाईन आयल)
९६	भाग २७.१०.१९.१० मा उल्लेख भएको	पेट्रोसोल
९७	भाग २९.१६ मा उल्लेख भएको	Unsaturated acyclin Monocarboxylic Acid
९८	भाग २९.३५ मा उल्लेख भएको	Sulphonamides: Sulphamethoxazole, Sulphafurazole, Sulphadiazine, Sulphadimidine, Sulphacetamide
९९	भाग २९.३५.११ मा उल्लेख भएको	Sulphamethoxazole
१००	भाग २९.३५.१२ मा उल्लेख भएको	Sulphafurazole
१०१	भाग २९.३५.१३ मा उल्लेख भएको	Sulphadiazine

सि.नं.	हारमोनिक कोड नम्बर	सामानको नाम
१०२	भाग २९.३५.१४ मा उल्लेख भएको	Sulphadimidine
१०३	भाग २९.३५.१५ मा उल्लेख भएको	Sulphacetamide Sulphamethoxy, Pyridarine, Sulphamethiazole, Sulphamoxole, Sulphamide
१०४	भाग २९.३५.२१ मा उल्लेख भएको	Sulphamethoxy, Pyridarine
१०५	भाग २९.३५.२२ मा उल्लेख भएको	Sulphamethiazole
१०६	भाग २९.३५.२३ मा उल्लेख भएको	Sulphamoxole
१०७	भाग २९.३५.२४ मा उल्लेख भएको	Sulphamide
१०८	भाग २९.४२ मा उल्लेख भएको	Other Organic Compounds
१०९	भाग ३२.१२.९०.०० मा उल्लेख भएको	जायलिन, लायट सोलभेन्ट नेप्था
११०	भाग ३३.०२.१० मा उल्लेख भएको	एसेन्स फ्लेवर
१११	भाग ३५.०३ मा उल्लेख भएको	Geltain Capsules
११२	भाग ३९.०५.४२.०० मा उल्लेख भएको	पेंटा एरीथ्रीटोल
११३	भाग ३९.२० मा उल्लेख भएको	Polyester, Polythelyne, BOPP, Pvc, OPP, CPP का Film
११४	भाग ३९.२१.१९ मा उल्लेख भएको	प्रिन्टेड र्यापर
११५	भाग ३९.२३.९० मा उल्लेख भएको	प्लाष्टिक ललिपप स्टीक
११६	भाग ४८.२३.९० (७६.०७.२०) मा उल्लेख भएको	चुइडङ्गम रैपर
११७	भाग ७०.१०.२० मा उल्लेख भएको	Stoppers, Lids and Other Closures
११८	भाग ७२.०१.१०.०० मा उल्लेख भएको	पिग आइरन
११९	भाग ७२.११.२३ मा उल्लेख भएको	CRCA Strips (76.20 MM)
१२०	भाग ७६.०७ मा उल्लेख भएको	Aluminum foils
१२१	भाग ७९.०१.१२.०० मा उल्लेख भएको	Zinc
१२२	भाग ८५.०४.२२.०० मा उल्लेख भएको	3000 KVA Transformer
	२०६४ कार्तिक २७ गतेका मितिदेखि लागू हुने गरी थप भएका वस्तुहरूको सूची	
१२३	भाग ७८.०१.१०.०० मा उल्लेख भएको	शुद्ध तथा प्रशोधित शिशा
१२४	भाग ७८.०१.११.०० मा उल्लेख भएको	Antimony Lead Alloy

अनुसूची १
आर्थिक वर्ष २०६५/६६ को मौद्रिक नीतिमा उल्लेख भएका नीतिगत व्यवस्थाहरुको प्रगति तालिका

क्र. सं.	बुँदा नं.	लक्ष्य/कार्यक्रमहरू	कार्य विवरण	जिम्मेवार विभाग	कार्यान्वयन स्थिति
१	५१	आर्थिक वर्ष २०६५/६६ मा वार्षिक औसत मुद्रास्फीति ७.५ प्रतिशतमा राख्ने ।	अनुगमन गर्ने र नीतिगत व्यवस्थाबारे विश्लेषण गर्ने ।	अनुसन्धान विभाग	खाद्यान्न समूहको मूल्य उच्च रहेको तथा आपूर्तिजन्य कारणहरुले मुद्रास्फीतिमा चाप पारिरहेको सन्दर्भमा मूल्य वृद्धिदर ११.० प्रतिशतसम्म कायम रहने संशोधित अनुमान ।
२	५२	आर्थिक वर्ष २०६५/६६ मा शोधनान्तर बचत रू १२ अर्ब कायम गर्ने ।	अनुगमन गर्ने र नीतिगत व्यवस्थाबारे विश्लेषण गर्ने ।	अनुसन्धान विभाग	समीक्षा अवधिसम्मको प्रवृत्तिको आधारमा लक्ष्य अनुरूपको शोधनान्तर बचत कायम हुने ।
३	५३	आर्थिक वर्ष २०६५/६६ को बजेट वक्तव्यमा उल्लेखित ७.० प्रतिशत आर्थिक वृद्धि हासिल गर्न सहजता प्रदान गर्न आवश्यक पर्ने मौद्रिक तरलताको व्यवस्थापन गरिने ।	अनुगमन गर्ने र नीतिगत व्यवस्थाबारे विश्लेषण गर्ने ।	अनुसन्धान विभाग	आवश्यकता अनुरूप तरलता व्यवस्था भएको ।
४	५४	आर्थिक वर्ष २०६५/६६ मा विस्तृत मुद्रा प्रदायको वृद्धिदर १८.५ प्रतिशत कायम गर्ने ।	अनुगमन गर्ने र नीतिगत व्यवस्थाबारे विश्लेषण गर्ने ।	अनुसन्धान विभाग	विस्तृत मुद्राप्रदायको वृद्धिदर १७.५ प्रतिशत रहने संशोधित अनुमान ।
५	५५	आर्थिक वर्ष २०६५/६६ मा निजी क्षेत्रमा प्रवाह हुने कर्जाको वृद्धिदर २५.० प्रतिशत कायम गर्ने ।	अनुगमन गर्ने र नीतिगत व्यवस्थाबारे विश्लेषण गर्ने ।	अनुसन्धान विभाग	निजी क्षेत्रतर्फको कर्जा १८.६ प्रतिशतले विस्तार हुने संशोधित अनुमान ।
६	५६	आर्थिक वर्ष २०६५/६६ देखि मौद्रिक नीति सञ्चालनका निमित्त समकक्षीको रूपमा वाणिज्य बैंक सहित विकास बैंक र वित्त कम्पनीहरुलाई पनि लिइने । समकक्षीको रूपमा लिइएका बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुलाई दिइँदै आएको दुई किसिमको विशेष सुविधामध्ये यस बैंकले मौद्रिक उपकरणको रूपमा दोस्रो खुला बजार कारोबार वाणिज्य बैंक, विकास बैंक र वित्त कम्पनीसँग	नीतिगत व्यवस्थाको अनुगमन सहित कार्यान्वयन गर्ने र यस सम्बन्धी विवरणहरु उपलब्ध गराउने ।	अनुसन्धान विभाग, राष्ट्र ऋण व्यवस्था विभाग	दोस्रो खुला बजार कारोबारमा विकास बैंक र वित्त कम्पनीहरुलाई समेत सहभागी गराउने व्यवस्था भएको । साथै विकास बैंक र वित्त कम्पनीहरुले समेत स्थायी तरलता सुविधा उपयोग गर्न पाउने व्यवस्था गरिएको ।

		मात्र सञ्चालन गर्ने र दोस्रो सुविधा, नेपाल सरकारको ट्रेजरी बिल्स र विकास ऋणपत्रको धितोमा अल्पकालीन स्थायी तरलता सुविधा पनि वाणिज्य बैंक, विकास बैंक र वित्त कम्पनीलाई मात्र उपलब्ध गराउने ।			
७	५७	वाणिज्य बैंकहरूसँगको अधिक तरलतालाई मौद्रिक सञ्चालन लक्ष्यको रूपमा लिइने व्यवस्थालाई यथावत् कायम गरिएको । तरलता अनुगमन तथा प्रक्षेपण संरचनाको आधारमा र उनीहरूसँग रहेको निक्षेप, कर्जा तथा नगद मौज्जातसम्बन्धी विवरणको आधारमा तरलता स्थितिको अनुगमन गर्ने व्यवस्थालाई समेत चालू आर्थिक वर्षमा निरन्तरता दिइने ।	साविक बमोजिम तरलता अनुगमन तथा प्रक्षेपण संरचनाले निर्यात गर्ने अधिक तरलताको स्थितिको आधारमा मौद्रिक उपायको रूपमा खुला बजार कारोबार सञ्चालन गर्ने ।	अनुसन्धान विभाग, राष्ट्र ऋण व्यवस्थापन विभाग	यथावत राखिएको । तरलता अनुगमन तथा प्रक्षेपण संरचनाले इङ्कित गरेको तरलताको आधारमा समीक्षा वर्षको पहिलो ६ महिनामा खुला बजार कारोवारबाट खुद रु २० अर्ब ७२ करोडको तरलता प्रशोधन भएको ।
८	५८	सोभै खरिद बोलकबोल (Outright purchase auction) तथा रिपो बोलकबोल र सोभै विक्री बोलकबोल (Outright sale auction) तथा रिभर्स रिपो बोलकबोल जस्ता खुला बजार उपकरणहरूको माध्यमबाट तरलता प्रवाह र प्रशोधन गरी मौद्रिक व्यवस्थापन गरिने ।	साविक बमोजिम तरलता अनुगमन तथा प्रक्षेपण संरचनाले निर्यात गर्ने अधिक तरलताको स्थितिको आधारमा मौद्रिक उपायको रूपमा खुला बजार कारोबार सञ्चालन गर्ने ।	अनुसन्धान विभाग, राष्ट्र ऋण व्यवस्थापन विभाग	यथावत राखिएको । समीक्षा अवधिमा सोभै विक्री बोलकबोलबाट रु. ७ अर्ब ४६ करोड र रिभर्स रिपो बोलकबोलबाट रु. १३ अर्ब २६ करोड तरलता प्रशोधन भएको छ ।
९	५९	खुला बजार कारोबार उपकरणहरूमध्ये सोभै विक्री तथा सोभै खरिद बोलकबोल बहु मूल्यमा गरिने र रिपो तथा रिभर्स रिपो बोलकबोल बहु ब्याजदर बोलकबोलमा सञ्चालन गरिने व्यवस्थालाई पनि निरन्तरता दिएको । आवश्यकताअनुसार खुला बजार कारोबार कुनै पनि कार्यालय दिनमा गरिने ।	नीतिगत व्यवस्थाको कार्यान्वयन गर्ने र यस सम्बन्धी विवरणहरू उपलब्ध गराउने ।	अनुसन्धान विभाग, राष्ट्र ऋण व्यवस्थापन विभाग	सो सम्बन्धी कार्यलाई निरन्तरता दिइएको ।
१०	६१	कुल स्वदेशी निक्षेपमा लगाउँदै आएको अनिवार्य नगद अनुपात विद्यमान ५.० प्रतिशतबाट ५.५ प्रतिशत कायम गरिएको ।	नीतिगत व्यवस्थाको अनुगमन सहित कार्यान्वयनको लागि परिपत्र जारी गर्ने ।	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग, बैंक सुपरिवेक्षण विभाग	मिति २०६५।६।१७ मा जारी परिपत्र अनुसार उक्त व्यवस्था कार्यान्वयन भइसकेको ।

११	६२	बैंकदरलाई ६.२५ प्रतिशतबाट बढाई ६.५ प्रतिशत कायम गरिएको ।	नीतिगत व्यवस्थाको विप्लेषण सहित आवश्यक कार्यान्वयन गर्ने ।	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग	मिति २०६५।६।१७ मा जारी परिपत्र अनुसार उक्त व्यवस्था कार्यान्वयन भइसकेको ।
१२	६३	नेपाली मुद्रामा प्रवाह हुने निर्यात पुनर्कर्जादरलाई साविकको २.५ प्रतिशतबाट घटाई २.० प्रतिशत कायम गरिएको । वाणिज्य बैंकहरूले त्यस सुविधा अन्तर्गत सम्बन्धित ऋणीलाई ऋण प्रवाह गर्दा ५ प्रतिशतभन्दा बढी लिन नपाउने । वाणिज्य बैंकहरूलाई विदेशी मुद्रामा उपलब्ध गराइने निर्यात पुनर्कर्जाको ब्याजदर प्रचलित लाइवोरमा (libor rate) ०.२५ बिन्दु प्रतिशत थपेर कायम गरिने ।	नीतिगत व्यवस्थाको अनुगमन तथा कार्यान्वयन गर्ने ।	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग, बैंकिङ्ग कार्यालय	मिति २०६५।६।१७ मा जारी परिपत्र अनुसार उक्त व्यवस्था कार्यान्वयन भइसकेको ।
१३	६४	आर्थिक वर्ष २०६५/६६ को लागि साविकको शर्तअनुसार रूग्ण उद्योग पुनर्कर्जा सुविधा रू २ अर्ब प्रदान गर्न सकिने व्यवस्था यथावत् कायम गरी पुनर्कर्जादर १.५ प्रतिशत यथावत् राखिएको ।	नीतिगत व्यवस्थाको आवश्यक कार्यान्वयन गर्ने ।	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग, बैंकिङ्ग कार्यालय	मिति २०६५।६।१७ मा जारी परिपत्र अनुसार उक्त व्यवस्था कार्यान्वयन भइसकेको । समीक्षा अवधिमा पश्चिमाञ्चल विकास बैंक मार्फत् रु. ७० लाख एक होटललाई रूग्ण उद्योग पुनर्कर्जा प्रदान गरिएको ।
१४	६५	मौद्रिक नीतिको उद्देश्य प्राप्तिका लागि नभई आन्तरिक भुक्तानी प्रणालीमा आउने जोखिमलाई सम्बोधन गर्ने उद्देश्यले व्यवस्था गरिएको स्थायी तरलता सुविधालाई वाणिज्य बैंकहरूको पहलमा उपलब्ध गराइने र यो सुविधाको समयावधि अधिकतम पाँच दिन यथावत् कायम गरिएको ।	नीतिगत व्यवस्थाको अनुगमन सहित आवश्यक कार्यान्वयन गर्ने ।	राष्ट्र ऋण व्यवस्थापन विभाग, बैंकिङ्ग कार्यालय	उपरोक्त व्यवस्था यथावत कायम गरिएको । स्थायी तरलता सुविधा उपयोगको विवरण तालिका १२ मा समावेश गरिएको ।
१५	६६	स्थायी तरलता सुविधाको अत्यधिक उपयोगले अर्थतन्त्रमा पर्नसक्ने दुष्परिमाणलाई रोक्न र अन्तरबैंक मुद्रा बजारलाई प्रोत्साहन गर्न स्थायी तरलता सुविधामा लगाउँदै आएको पेनाल ब्याजदर साविकको २.० प्रतिशतबाट ३.० प्रतिशत कायम गरिएको ।	नीतिगत व्यवस्थाहरूको अनुगमन सहित आवश्यक कार्यान्वयनको लागि परिपत्र जारी गर्ने ।	राष्ट्र ऋण व्यवस्थापन विभाग	कार्यान्वयन भइसकेको ।

22 नेपाल राष्ट्र बैंक

१६	६७	नयाँ सञ्चालनमा आएका वाणिज्य बैंकहरूसँग नेपाल सरकारको ट्रेजरी बिल्स र विकास ऋणपत्र आवश्यक मात्रामा हुन नसक्ने स्थितिलाई दृष्टिगत गरी स्थायी तरलता सुविधा सीमा विद्यमान ७५ प्रतिशतबाट ९० प्रतिशत कायम गरिएको ।	नीतिगत व्यवस्थाहरूको परिपत्र सहित आवश्यक कार्यान्वयन गर्ने ।	राष्ट्र ऋण व्यवस्थापन विभाग	व्यवस्था भएअनुरूप कार्यान्वयन गरिएको । (तालिका १२)
१७	७०	बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूबाट जलविद्युत जस्तो परियोजनाहरूमा लगानी गर्न सहज होस् भन्ने उद्देश्यले आर्थिक वर्ष २०६४/६५ मा एकल कर्जा सीमा २५ प्रतिशतबाट ५० प्रतिशत पुऱ्याइएको व्यवस्थालाई आर्थिक वर्ष २०६५/६६ मा पनि निरन्तरता दिइने । लघु जलविद्युत परियोजनामा लगानी गर्ने बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको कर्जालाई विपन्न वर्ग कर्जामा समावेश गरिने ।	नीतिगत व्यवस्थाको कार्यान्वयन गर्ने ।	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग, बैंक सुपरिवेक्षण विभाग	उक्त व्यवस्था अनुसारको कर्जा सीमालाई थयावत कायम गरिएको । नवीकरणीय उर्जा प्रविधि अन्तर्गत पचास किलोवाटसम्मको लघु जलविद्युत परियोजना, घरेलु सौर्य विद्युत प्रणाली, सौर्य चुलो, सौर्य ड्रायर, सौर्य विद्युत पम्प, बायोग्याँस, सुधारिएको पानी घट्ट, सुधारिएको चुलो र वायु उर्जा प्रयोजनमा प्रतिपरिवार साठीहजार रुपैयाँमा नवहने गरी प्रवाह गरेको कर्जालाई विपन्न वर्ग कर्जामा गणना गर्ने व्यवस्था भइसकेको । साथै, मुनाफा वितरण नगर्ने कम्पनीको रुपमा स्थापित अस्पताललाई प्रदान हुने र रु चार लाख सम्मको न्यून लागत आवास कर्जालाई समेत विपन्न वर्ग कर्जामा गणना गरिने व्यवस्था गरिएको ।
१८	७१	पूर्वाधार विकास बैंकको स्थापनाका लागि नेपाल सरकारले आर्थिक वर्ष २०६५/६६ को बजेटमा रु २५ करोड छुट्याएको र यस्तो प्रकृतिको बैंक स्थापनाका लागि निजी क्षेत्रलाई प्रोत्साहन गर्न यस बैंकले पूँजी, लगानी, खराब कर्जा जगडा जस्ता नियमन मापदण्डहरूको छुट्टै व्यवस्था गर्ने ।	नीतिगत व्यवस्थाको कार्यान्वयनको लागि आवश्यक कामकारवाही अगाडि बढाउने ।	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग	प्रस्तावित बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐनको मस्यौदामा प्रस्ताव गरिएको ।

१९	७३	ग्रामीण विकास बैंकहरूलाई दिइने पुनर्कर्जा सुविधाको पुनर्कर्जादर आर्थिक वर्ष २०६५/६६ मा पनि ३.५ प्रतिशतमा यथावत् राखिएको ।	नीतिगत व्यवस्थाको कार्यान्वयन गर्ने	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग, लघुवित्त विभाग ।	यथावत राखिएको ।
२०	७४	साना तथा घरेलु उद्योगहरूलाई प्रवाह गरेको कर्जा धितोमा वाणिज्य बैंक तथा विकास बैंकहरूलाई २.५ प्रतिशत ब्याजदरमा पुनर्कर्जा उपलब्ध गराउने व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइएको र वाणिज्य बैंक तथा विकास बैंकले यो सुविधाको उपयोग गर्दा सम्बन्धित ऋणीहरूबाट ५.५ प्रतिशतभन्दा बढी ब्याज लिन नपाउने ।	नीतिगत व्यवस्थाको अनुगमन सहित कार्यान्वयन गर्ने ।	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग ।	यस सम्बन्धी कार्यलाई निरन्तरता दिइएको ।
२१	७५	वित्तीय समावेशी मुद्दालाई सम्बोधन गर्न र लघुकर्जामा विस्तार ल्याउन आर्थिक वर्ष २०६५/६६ देखि वाणिज्य बैंकहरूको लागि विपन्न क्षेत्रमा जाने कर्जा साविककै ३ प्रतिशत, विकास बैंकहरूले १.५ प्रतिशत र वित्त कम्पनीहरूले समेत आफ्नो कुल कर्जाको १ प्रतिशत विपन्न वर्गमा अनिवार्य रूपले कर्जा प्रवाह गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिएको ।	नीतिगत व्यवस्थाको कार्यान्वयनको लागि परिपत्र जारी गर्ने र अनुगमन गर्ने	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग, वित्तीय संस्था सुपरिवेक्षण विभाग ।	मिति २०६५।६।१७ मा जारी परिपत्र अनुसार उक्त व्यवस्था कार्यान्वयन भइसकेको । साथै सो को नियमित रूपमा अनुगमन भइरहेको । २०६५ पौषमासान्तमा विकास बैंकहरूले रु ३९ करोड ४३ लाख विपन्न वर्गमा कर्जा प्रवाह गरेका ।
	७६	वाणिज्य बैंकहरूबाट आफ्नो स्वामित्वमा एउटा छुट्टै सहायक कम्पनीको रूपमा लघुवित्त संस्था खोली सो मार्फत विपन्न वर्गमा कर्जा प्रवाह गर्ने प्रस्ताव आएमा लघुवित्त कारोबार गर्ने “घ” वर्गको वित्तीय संस्थाको लागि एकाघर परिवार, फर्म, कम्पनी वा सङ्गठित संस्था वा एकै समूहका कम्पनीको शेयर लगानीको अधिकतम हद चूक्ता पूँजीको २५.० प्रतिशतसम्म हुनसक्ने हालको व्यवस्थामा छुट्टै दिन आवश्यक व्यवस्था मिलाइने ।	नीतिगत व्यवस्थाको कार्यान्वयनको लागि आवश्यक प्रक्रिया अगाडि बढाउने ।	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग, वित्तीय संस्था सुपरिवेक्षण विभाग ।	उक्त विषयमा प्रस्ताव प्राप्त हुनासाथ छुट्टै प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाइने ।

24 नेपाल राष्ट्र बैंक

२३	७७	नेपाल सरकारबाट राष्ट्रिय लघुवित्त नीति, २०६४ जारी भइसकेकोले उक्त नीतिको कार्यान्वयनका लागि आर्थिक वर्ष २०६५/६६ भित्रै लघुवित्त ऐन मस्यौदा तयार गरी नेपाल सरकार समक्ष पेश गरिने ।	यस सम्बन्धमा आवश्यक कामकारवाही अगाडि बढाउने ।	लघु वित्त विभाग	उक्त ऐनको मस्यौदा तयार गर्न एक कार्यदलको गठन भई सो सम्बन्धी कार्य जारी रहेको ।
२४	७८	राष्ट्रिय लघुवित्त नीति, २०६४ मा लघुवित्त विकास बैंक, वित्तीय सहकारी र वित्तीय गैरसरकारी संस्थाहरूको निरीक्षण तथा सुपरिवेक्षण गर्न एक छुट्टै दोस्रो तहको निकाय (Second Tier Institution) गठन गरिने उल्लेख भए बमोजिम सो संस्थाको स्थापनाको लागि बैंक प्रयत्नरत रहने र उक्त प्रस्तावित दोस्रो तहको निकायको नियमन तथा सुपरिवेक्षण यस बैंकले गर्ने ।	यस सम्बन्धमा आवश्यक कामकारवाही अगाडि बढाउने ।	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग, लघु वित्त विभाग	ऐनसंग सम्बन्धित विषय भएकाले यस्तो निकाय गठन सम्बन्धी ऐनमा व्यवस्था भए बमोजिम हुने ।
२५	७९	आर्थिक वर्ष २०६५/६६ को बजेट वक्तव्यमा विद्यमान थोक लघुवित्त प्रदायक संस्थाहरूलाई एकीकृत गरी राष्ट्रिय स्तरको लघुवित्त कोष स्थापना गर्ने उल्लेख छ । यस बैंकले सो प्रस्तावित कोषको स्थापनाका लागि आवश्यक सहयोग पुऱ्याउने ।	यस सम्बन्धमा आवश्यक कामकारवाही अगाडि बढाउने ।	लघु वित्त विभाग	लघुवित्त ऐनको मस्यौदामा सो सम्बन्धी व्यवस्था गरिएको ।
२६	८०	कफी खेतीको विकास र विस्तारको लागि ग्रामीण क्षेत्रमा कार्यरत वित्तीय संस्थाहरूलाई आर्थिक वर्ष २०६५/६६ देखि ग्रामीण स्वावलम्बन कोषबाट थोक कर्जा उपलब्ध गराइने ।	नीतिगत व्यवस्थाको कार्यान्वयनको लागि कारवाही अगाडि बढाउने ।	लघु वित्त विभाग	यस सम्बन्धी आवश्यक अध्ययन कार्य भइरहेको र यसबाट प्राप्त निष्कर्षका आधारमा कर्जा अवधि लगायतका विषयमा उपयुक्त नीति तर्जुमा गरिने ।

२७	८१	वैदेशिक रोजगारको लागि दलित, जनजाति, महिला, उत्पीडित, मधेशी अल्पसंख्यक तथा पिछडिएका वर्गका मानिसहरूले लिएको ऋणको धितोमा वाणिज्य बैंक तथा विकास बैंकहरूलाई रू ५० करोडसम्मको पुनर्कर्जा सुविधा उपलब्ध गराउने व्यवस्थालाई आर्थिक वर्ष २०६५/६६ मा पनि यथावत् कायम गरिएको। यो सुविधामा लगाइने पुनर्कर्जा दर १.५ प्रतिशत रहने र वाणिज्य बैंक तथा विकास बैंकहरूले सम्बन्धित ऋणीवाट ४.५ प्रतिशतभन्दा बढी व्याज लिन नपाउने।	नीतिगत व्यवस्थाको कार्यान्वयनको लागि कारवाही अगाडि बढाउने।	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग, लघु वित्त विभाग	सो सम्बन्धी कार्यलाई निरन्तरता दिइएको।
२८	८६	नेपाल बैंक लिमिटेडमा नेपाल सरकारको आंशिक र राष्ट्रिय वाणिज्य बैंकमा पूर्ण स्वामित्व रहेको विद्यमान स्थितिमा पूँजी थप गरी ऋणात्मक रहेको नेटवर्थलाई पूँजी पर्याप्तताको स्तरमा ल्याउन तत्काल सम्भव नभएकोले यी दुवै बैंकलाई वाह्य व्यवस्थापनमा राख्ने कार्यलाई आर्थिक वर्ष २०६५/६६ मा पनि निरन्तरता दिइने छ।	नीतिगत व्यवस्थाको अनुगमन तथा कार्यान्वयन गर्ने	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग।	सो सम्बन्धी कार्यलाई निरन्तरता दिइएको।
२९	८७	वित्तीय क्षेत्र सुधार कार्यक्रमको दोस्रो भाग अर्थात् नेपाल राष्ट्र बैंकको रि-ईञ्जिनियरिङ्गअन्तर्गत जनशक्तिको व्यवस्थापनमा सुधार, निरीक्षण तथा सुपरिवेक्षण क्षमतामा अभिवृद्धि, जनसम्पर्क कार्यमा सुधार र सूचना प्रविधि विकाससम्बन्धी कार्यक्रमहरूलाई आर्थिक वर्ष २०६५/६६ मा पनि निरन्तरता दिइने।	आवश्यक कारवाहि अगाडि बढाउने।	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग।	सो सम्बन्धी कार्यलाई निरन्तरता दिइएको।

३०	८८	आर्थिक वर्ष २०६५/६६ को बजेट वक्तव्यमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुबाट ऋण लिई नियतवश ऋण नतिर्नेहरुका विरुद्ध गत वर्षभन्दा सख्त कारवाही गरिने तथा पाँच करोडभन्दा कमको निश्चित रकम साँवा ऋण भएकाहरु विरुद्धसमेत कारवाही गरिने र ऋण असुली न्यायाधिकरणमा रहेको मुद्दाको चापलाई दृष्टिगत गरी थप इजलास स्थापना गरिने उल्लेख भएवाट बैकिङ्ग क्षेत्रको निष्क्रिय कर्जाको अनुपात चालू वर्षमा थप घट्ने ।	यस सम्बन्धमा आवश्यक कामकारवाहि अगाडि बढाउने ।	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग, बैंक सुपरिवेक्षण विभाग	यस सम्बन्धमा २०६५।१२२ मा “क” वर्गका बैंकहरुबाट रु. १ करोड वा सो भन्दा बढीले भाखा नाघेका ऋणीहरु विरुद्ध नेपाल सरकारवाट कारवाहीको प्रकृया शुरु भइसकेको ।
३१	८९	साख मूल्याङ्कन संस्था स्थापना गर्न यस बैंकले निजी क्षेत्रलाई प्रोत्साहन गर्ने ।	नीतिगत व्यवस्थाको लागि आवश्यक प्रकृया अगाडि बढाउने ।	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग	सो सम्बन्धी यस बैंकको नीति कायमै रहेको ।
३२	९०	सम्पत्ति शुद्धिकरण निवारण ऐनलाई कार्यान्वयनमा ल्याउन सम्पत्ति शुद्धिकरण निवारण नियम तयार गरी नेपाल सरकारमा पेश गरिने ।	यस सम्बन्धमा आवश्यक कामकारवाहि अगाडि बढाउने ।	कानून महाशाखा, बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग	यस सम्बन्धी नियमको मस्यौदा नेपाल सरकार समक्ष पेश गरिसकिएको ।
३३	९१	सम्पत्ति शुद्धिकरण तथा आतङ्कवादी कार्यमा हुने लगानी विरुद्ध सामूहिक अन्तर्राष्ट्रिय प्रयास स्वरूप विभिन्न देशहरुका वित्तीय जानकारी एकाइहरुको अन्तर्राष्ट्रिय सङ्गठन “इरमोण्ट ग्रुप” स्थापना भई सोमा १०६ राष्ट्र सामेल भइसकेको सन्दर्भमा नेपालको वित्तीय जानकारी एकाइलाई पनि सोमा सामेल हुने प्रक्रिया थालिने र अन्य मुलुकहरूसँग समझदारीपत्र तयार गरी सहयोग तथा सूचना आदान प्रदान गर्न शुरुवात गरिने । विश्वका धेरै राष्ट्रहरुले आपसी सहयोग कानून निर्माण गरी लागू गरिसकेको हुँदा नेपालको लागि आपसी सहयोग ऐनको मस्यौदा तयार गरी नेपाल सरकार समक्ष पेश गरिने ।	यस सम्बन्धमा आवश्यक कामकारवाहि अगाडि बढाउने ।	कानून महाशाखा, बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग	यस सम्बन्धी ऐनको मस्यौदा तयार गर्ने कार्य जारी रहेको ।

३४	९२	<p>वित्तीय संस्थाहरूले निक्षेप परिचालनलाई विस्तारै कम महत्व दिदै सापटीमार्फत् वित्तीय स्रोत परिचालनमा जोड दिएकोले यसबाट आउन सक्ने जोखिमलाई न्यूनीकरण गर्ने, वित्तीय स्रोत परिचालनमा निक्षेप सङ्कलनलाई बढी जोड दिने र सम्बन्धित संस्थाको तरलता व्यवस्थापनमा सुधार ल्याउने हेतुले वित्तीय स्रोत परिचालनमा कुल निक्षेपको एक तिहाईभन्दा बढी सापटी रकम हुन नहुने व्यवस्था गरिने। तर “घ” वर्गको वित्तीय संस्थालाई भने यस बमोजिमको सीमा लागू नहुने।</p>	<p>नीतिगत व्यवस्थाको अनुगमन सहित कार्यान्वयनको लागि परिपत्र जारी गर्ने</p>	<p>बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग, बैंक सुपरिवेक्षण विभाग, वित्तीय संस्था सुपरिवेक्षण विभाग</p>	<p>मिति २०६१/१९/६ मा जारी परिपत्र अनुसार उक्त व्यवस्था कार्यान्वयन भइसकेको। साथै सो को नियमित अनुगमन भइरहेको।</p>
३५	९३	<p>जुनसुकै प्रयोजनको लागि पूँजी वृद्धि गर्ने सन्दर्भमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाका संस्थापक/संस्थापक समूहअन्तर्गत शेयर खरिद गर्दा संस्थापक शेयरधनीहरूले तोकिएको ढाँचामा लगानी रकमको आयस्रोतसम्बन्धी विवरण अनिवार्य रूपमा पेश गर्नुपर्ने। सोको अभिलेख सम्बन्धित बैंक तथा वित्तीय संस्थाले अद्यावधिक गरी राख्नुपर्ने तथा सोसम्बन्धी सम्पूर्ण अभिलेखको प्रतिलिपी यस बैंकमा समेत पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिएको।</p>	<p>नीतिगत व्यवस्थाको कार्यान्वयनको लागि परिपत्र जारी गर्ने र अनुगमन गर्ने।</p>	<p>बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग, बैंक सुपरिवेक्षण विभाग, वित्तीय संस्था सुपरिवेक्षण विभाग</p>	<p>मिति २०६१/६/१७ को परिपत्र अनुसार उक्त व्यवस्था कार्यान्वयन भइसकेको।</p>
३६	९४	<p>नेपाल सरकारको राजस्व सङ्कलनमा निश्चित सिद्धान्तको अधीनमा रही डेबिट/क्रेडिट कार्ड प्रयोग गर्ने र भुक्तानीलाई स्वीकार्य मान्ने सम्बन्धमा नेपाल सरकारले नीतिगत निर्णय गरिसकेकोमा चालू आर्थिक वर्षमा वाणिज्य बैंकहरू समेतको राय तथा सुझाव लिई यसलाई कार्यान्वयनमा ल्याइने व्यवस्था मिलाइने।</p>	<p>आवश्यक कामकारवाहि अगाडि वढाउने।</p>	<p>बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग, बैकिङ्ग कार्यालय</p>	<p>कार्यान्वयनको क्रममा रहेको।</p>

३७	९५	यस बैंकले तोके अनुसारको न्यूनतम चुक्ता पूँजी कायम गर्ने क्रममा हकप्रद शेयर जारी गर्दा कुनै शेयरधनीले खरिद नगरेमा वा शेयर खरिद गर्ने हक अरूलाई विक्री वा हस्तान्तरण नगरेमा सम्बन्धित बैंक तथा वित्तीय संस्थाको सञ्चालक समितिले स्वविवेकीय आधारमा हकप्रद शेयरको विक्री गर्न सक्ने अवस्था रहेकोमा यस बैंकबाट तोकिएको पूँजी कोष अनुपात कायम गरेका बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको हकमा त्यसरी विक्री हुन नसकेको हकप्रद शेयरको अंश स्वतः खारेज गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिएको । यसरी खारेज गर्नुपर्ने अवस्थामा प्रत्येक वर्ष समानुपातिक रूपमा चुक्ता पूँजी वृद्धि गर्दै लैजानु पर्ने यस बैंकको प्रावधान पालना गर्ने प्रयोजनका लागि त्यस्तो खारेजी गर्नु परेको शेयरको रकमको हदसम्मलाई समायोजन गर्न सकिने ।	नीतिगत व्यवस्थाको आवश्यक अनुगमन सहित कार्यान्वयनको लागि परिपत्र जारी गर्ने ।	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग ।	मिति २०६५।८।१६ मा जारी परिपत्र अनुसार उक्त व्यवस्था कार्यान्वयन भइसकेको ।
३८	९६	वासल टु लागू नभएसम्मका लागि विकास बैंक, वित्त कम्पनी र लघुवित्त कारोबार गर्ने विकास बैंकहरूको हकमा पूँजीकोष अनुपात सम्बन्धी विद्यमान व्यवस्थालाई यथावत् कायम राखिएको ।	नीतिगत व्यवस्थाको अनुगमन गर्ने	वित्तीय संस्था सुपरिवेक्षण विभाग ।	यथावत् कायम राखिएको ।
३९	९७	यस बैंकले वासल कोर सिद्धान्तहरूको स्वःमूल्याङ्कन गर्ने कार्य र उक्त स्वःमूल्याङ्कनबाट देखिएका कमी कमजोरीलाई निर्दिष्ट समयमा पूरा गर्ने गरी लक्ष्य सहितको वासल कोर सिद्धान्तहरूको कार्यान्वयन योजना तयार गरिसकेकोले सोही योजनामा उल्लेखित कार्यहरू समय तालिकाअनुसार कार्यान्वयन गर्ने क्रममा यस वर्षदेखि “होम-होस्ट” सम्बन्ध, क्रस बोर्डर बैंकिङ तथा संस्थागत सुशासनसम्बन्धी कार्यहरूमा जोड दिइने ।	यस सम्बन्धमा आवश्यक कामकारवाहि अगाडि बढाउने ।	बैंक सुपरिवेक्षण विभाग ।	प्रारम्भिक प्रकृया भइरहेको ।

४०	९८	आर्थिक वर्ष २०६५/६६ देखि नयाँ उपकरणको रूपमा शीघ्र सुधारात्मक कारवाही (Prompt Corrective Action, PCA) कडाईका साथ लागू गरिने। बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूमा देखिएका कमजोरीहरूलाई समयमै निराकरण गर्न तथा सुधारात्मक कारवाहीहरूलाई पनि कमजोरीको स्तरअनुरूप मेल खाने गरी वर्गीकरण गर्दै सुधारका कारवाहीहरू अवलम्बन गर्न सुधारात्मक कारवाही विनियमावली तयार गरी २०६५ कार्तिक १ गतेदेखि लागू गर्ने।	नीतिगत व्यवस्थाको विप्लेषण सहित कार्यान्वयनको लागि आवश्यक कामकारवाहि अगाडि वढाउने।	बैंक सुपरिवेक्षण विभाग, वित्तीय संस्था सुपरिवेक्षण विभाग	सुधारात्मक कारवाही सम्बन्धी विनियमावली २०६५ कार्तिक १ गतेदेखि लागू भई सो को अनुगमन भइरहेको।
४१	९९	हरेक वर्ष बैंकहरूको कर्पोरेट तहमा स्थलगत निरीक्षण गरी आवश्यक निर्देशनका साथै प्राप्त विवरणको आधारमा केम्स रेटिङ (CAMELS Rating) गरेर सो बाट प्राप्त सूचकाङ्कको आधारमा बैंकहरूको मूल्याङ्कन गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइने।	नीतिगत व्यवस्थाको अनुगमन सहित कार्यान्वयन गर्ने।	बैंक सुपरिवेक्षण विभाग, वित्तीय संस्था सुपरिवेक्षण विभाग	सो सम्बन्धी कार्यलाई निरन्तरता दिइएको।
४२	१००	निश्चित वित्तीय परिसूचकहरूको आधारमा वित्तीय स्थिति नाजुक हुँदै गएका बैंक तथा वित्तीय संस्थालाई विशेष निगरानीमा राखी आवश्यकतानुसार विशेष स्थलगत निरीक्षणको व्यवस्था गरिने।	नीतिगत व्यवस्थाको अनुगमन सहित कार्यान्वयन गर्ने।	बैंक सुपरिवेक्षण विभाग, वित्तीय संस्था सुपरिवेक्षण विभाग	सो सम्बन्धी कार्यलाई निरन्तरता दिइएको।
४३	१०१	गैर-स्थलगत सुपरिवेक्षणबाट प्राप्त सूचनाको विश्लेषणको आधारमा केयल्स रेटिङ (CAELS rating) गरी पूर्व चेतावनी संकेतहरू (Early Warning Signal, EWS) तयार गरी सम्बन्धित बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले लागू गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइने।	नीतिगत व्यवस्थाको अनुगमन सहित कार्यान्वयन गर्ने।	बैंक सुपरिवेक्षण विभाग, वित्तीय संस्था सुपरिवेक्षण विभाग	सो सम्बन्धी कार्यलाई निरन्तरता दिइएको।

30 नेपाल राष्ट्र बैंक

४४	१०२	बैंकको सुपरिवेक्षण कार्यलाई अझ सान्दर्भिक बनाउँदै लैजाने नीति अनुरूप ठूला बैंकहरूको ठूला शाखाहरूको लागि छुट्टै बाह्य लेखापरीक्षकमार्फत् शाखाहरूको लेखापरीक्षण गराउँदै लैजाने कार्य आर्थिक वर्ष २०६५/६६ बाट शुरू गरिने र यस सम्बन्धी मापदण्डहरू तोक्ने ।	नीतिगत व्यवस्थाको अनुगमन सहित कार्यान्वयन गर्ने ।	बैंक सुपरिवेक्षण विभाग, वित्तीय संस्था सुपरिवेक्षण विभाग	यस सम्बन्धी मापदण्डहरूको मस्यौदा तयार भएको ।
४५	१०३	बाह्य लेखापरीक्षकहरूले लेखापरीक्षण पश्चात् नेपाल राष्ट्र बैंकमा पठाउने गरी तोकिएको ढाँचा अनुसारको लङ्ग फर्म अडिट रिपोर्ट (Long Form Audit Report) लाई समय अनुसार परिमार्जन गरी बैंक तथा वित्तीय संस्थाको निरीक्षणको रूपमा लिइने ।	नीतिगत व्यवस्थाको अनुगमन तथा विश्लेषण सहित कार्यान्वयन गर्ने ।	बैंक सुपरिवेक्षण विभाग, वित्तीय संस्था सुपरिवेक्षण विभाग	लङ्ग फर्म अडिट रिपोर्टलाई समय सापेक्ष बनाउँदै लिएको ।
४६	१०४	आर्थिक वर्ष २०६५/६६ देखि प्रत्येक बैंक तथा वित्तीय संस्थालाई जोखिमका आधारमा निरीक्षण गरिने विधि योजनाबद्ध रूपमा लागू गरिने । साथै, सो क्षेत्रमा देखा पर्नसक्ने जोखिमहरूलाई न्यूनीकरण गर्न समयमै मद्दत पुगोस् भन्ने हेतुले सम्बन्धित बैंकहरूले जोखिम व्यवस्थापन निर्देशिका तयार गरी लागू गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिने ।	नीतिगत व्यवस्थाको कार्यान्वयनको लागि आवश्यक प्रकृया अगाडि बढाउने ।	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग, बैंक सुपरिवेक्षण विभाग, वित्तीय संस्था सुपरिवेक्षण विभाग ।	जोखिमका आधारमा निरीक्षण गरिने विधि/निर्देशिका तर्जुमाको क्रममा रहेको ।
४७	१०५	आर्थिक वर्ष २०६५/६६ को बजेट वक्तव्यमा कर्मचारी सञ्चय कोष, नागरिक लगानी कोषजस्ता सम्भौतामूलक बचत परिचालन गर्ने निकायहरूको वित्तीय स्वास्थ्यलाई निश्चित मापदण्डको आधारमा अर्को नियमनकारी निकाय स्थापना नभएसम्म नेपाल राष्ट्र बैंकबाट सुपरिवेक्षण गराउने व्यवस्था मिलाउने उल्लेख भएकोमा यस बैंकले उपरोक्त वित्तीय संस्थाहरूको सुपरिवेक्षण कार्यका लागि २०६५ कार्तिक मसान्तभित्र अन्तर्राष्ट्रिय स्तरका वित्तीय मापदण्डहरू जारी गरी सुपरिवेक्षण, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने कार्य यसै वर्षदेखि थाल्ने ।	नीतिगत व्यवस्थाको कार्यान्वयनको लागि आवश्यक प्रकृया अगाडि बढाउने ।	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग, बैंक सुपरिवेक्षण विभाग, वित्तीय संस्था सुपरिवेक्षण विभाग ।	यस सम्बन्धी प्रारम्भिक छलफल भई मस्यौदा तर्जुमा भइरहेको ।

४८	१०७	देशको विभिन्न क्षेत्रमा मुद्रा सहज रूपमा आपूर्ति गर्न तथा यस बैंक र वाणिज्य बैंकको फण्ड ट्रान्सफर लागत घटाउन निजी क्षेत्रका बैंकहरूलाई समेत नोट कोष सुविधा दिइने ।	यस सम्बन्धमा आवश्यक कारवाहि अगाडि बढाउने ।	मुद्रा व्यवस्थापन विभाग ।	यस सम्बन्धमा निजी क्षेत्रका बैंकहरूसंग छलफल तथा सहमती भई सो सम्बन्धी कार्यान्वयनको प्रकृत्यामा रहेको ।
४९	१०८	यस बैंक र बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको अधिकांश शेयर स्वामित्व रहने गरी स्वचालित समाशोधन गृहको काम गर्ने एउटा छुट्टै संस्था खडा गर्नेतर्फ आवश्यक कारवाही अगाडि बढाई सकिएको छ । सोसम्बन्धी सम्पूर्ण प्रशासनिक तथा कानुनी प्रक्रियाहरू पूरा गरी आर्थिक वर्ष २०६५/६६ भित्रमा नै सो संस्था सञ्चालनमा ल्याइने ।	नीतिगत व्यवस्थाको अनुगमन सहित आवश्यक कारवाहि अगाडि बढाउने ।	बैंकिङ्ग कार्यालय	यस सम्बन्धी कारोवार गर्ने कम्पनी दर्ता भई कार्यान्वयनको प्रकृत्यामा रहेको ।
५०	१०९	आर्थिक वर्ष २०६५/६६ देखि यस बैंकमा खाता खोल्न पाउने बैंक तथा वित्तीय संस्थाको हकमा विकास ऋणपत्रको लागि कम्प्युटर रसिद उपलब्ध गराउन थालिने । उक्त रसिदलाई अन्तरबैंक कारोवार, ऋणपत्रको खरिद/विक्री, धितो लिने/दिने र भुक्तानी दिन समेत मान्यता दिइने ।	नीतिगत व्यवस्थाको कार्यान्वयनको लागि आवश्यक कारवाहि अगाडि बढाउने ।	राष्ट्र ऋण व्यवस्थापन विभाग	यस सम्बन्धी प्रकृत्या अघि वढेको ।
५१	११०	नेपालमा कार्य गर्ने अन्तर्राष्ट्रिय वायुसेवा, त्यस्ता वायुसेवाका जि.एस.ए./पि.एस.ए, तथा ट्राभल टुर एजेन्सीहरूले विदेशी मुद्रामा विक्री गरेको हवाई टिकटको मूल्य सम्बन्धित वायुसेवालाई भुक्तानी गर्दा यस बैंकबाट रिप्याट्रिएशन (Repatriation) को स्वीकृति लिनुपर्ने व्यवस्था रहेकोमा अबदेखि यस्तो भुक्तानीको लागि यस बैंकले तोकेको विवरणको आधारमा “क” वर्गका बैंकहरूबाट रिप्याट्रिएशन (Repatriation) को सुविधा उपलब्ध हुने व्यवस्था गरिने ।	नीतिगत व्यवस्थाको अनुगमन सहित कार्यान्वयन गर्ने ।	विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभाग ।	मिति २०६५।२।२८ मा जारी परिपत्र अनुसार उक्त व्यवस्था कार्यान्वयन भइसकेको ।

५२	१११	कूटनैतिक नियोग वा अन्तर्राष्ट्रिय एजेन्सी तथा संघ संस्थाको आपूर्ति आदेश (Supply Order) र द्विपक्षीय वा बहुपक्षीय अन्तर्राष्ट्रिय सहयोगअन्तर्गत परिवर्त्य विदेशी मुद्रामै भुक्तानी पाउने भएमा सम्झौताअनुसार आवश्यक पर्ने निर्माण सामग्री, मेशिन तथा उपकरणहरू भारतबाट परिवर्त्य विदेशी मुद्रा भुक्तानी गरी आयात गर्न एफ.ओ.बी. (FOB) मूल्यको सटही सुविधा यस बैंकमार्फत उपलब्ध गराउने व्यवस्था गरिने ।	नीतिगत व्यवस्थाको अनुगमन सहित कार्यान्वयन गर्ने ।	विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभाग ।	माग भए अनुरूप सटही सुविधा उपलब्ध गराउने व्यवस्था गरिएको ।
५३	११२	परिवर्त्य विदेशी मुद्रा भुक्तानी हुने गरी भारतबाहेक तेस्रो मुलुकहरूबाट ड्राफ्ट/टि.टि. का माध्यमबाट सामान आयात गर्दा एक पटकमा बढीमा अमेरिकी डलर ३०,०००/- बराबरसम्मको रकम अग्रिम भुक्तानी पठाउन सकिने विद्यमान सीमा व्यवस्थालाई बढाई अमेरिकी डलर ५०,०००/- बराबर पुऱ्याइने ।	नीतिगत व्यवस्थाको अनुगमन सहित कार्यान्वयन गर्ने ।	विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभाग ।	मिति २०६५।१।११ मा जारी परिपत्र अनुसार उक्त व्यवस्था कार्यान्वयन भइसकेको ।
५४	११३	यस बैंकबाट इजाजत प्राप्त रेमिट्यान्स कम्पनीहरूको प्रयासबाट हालका वर्षहरूमा उल्लेख्य परिमाणमा रेमिट्यान्स भित्रने क्रम बढ्दै गएको र त्यस्ता कम्पनीहरूले यस बैंकबाट हुने बजार हस्तक्षेपमा सहभागी हुन अनुरोध भइआएको सन्दर्भमा यस बैंकबाट इजाजत प्राप्त रेमिट्यान्स कम्पनीहरू तथा राष्ट्रिय स्तरका “ख” वर्गका वित्तीय संस्थाहरूलाई समेत यस बैंकबाट हुने परिवर्त्य विदेशी मुद्राको बजार हस्तक्षेपमा सहभागी गराउन नीतिगत व्यवस्था मिलाइने ।	नीतिगत व्यवस्थाको अनुगमन सहित कार्यान्वयन गर्ने ।	विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभाग ।	नीतिगत व्यवस्था गरी सम्बन्धित पक्षलाई जानकारी गराइ सकिएको ।
५५	११४	रेमिट्यान्स कम्पनीहरूले रेमिट्यान्सबापत भित्र्याएको परिवर्त्य विदेशी मुद्रा सात दिनसम्म आफ्नै खातामा राख्न सक्ने व्यवस्थालाई बढाई १५ दिन कायम गरिने ।	नीतिगत व्यवस्थाको अनुगमन सहित कार्यान्वयन गर्ने ।	विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभाग ।	मिति २०६५।१।१३ मा जारी परिपत्र अनुसार उक्त व्यवस्था कार्यान्वयन भइसकेको ।

५६	११५	विभिन्न प्रयोजनको लागि व्यक्ति तथा संघ/संस्थाहरु र बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुलाई अमेरिकी डलर २,५००।- सम्मको सटही सुविधा आवश्यक कागजातका आधारमा सोभै “क” वर्गका बैंक तथा राष्ट्रिय स्तरका “ख” वर्गका वित्तीय संस्थाहरुबाट प्राप्त गर्न सकिने व्यवस्था रहेकोमा यस्तो सटही सुविधाको सीमा वृद्धि गरी अमेरिकी डलर ४,०००।- सम्म पुऱ्याइने ।	नीतिगत व्यवस्थाको अनुगमन सहित कार्यान्वयन गर्ने ।	विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभाग ।	मिति २०६५।९।३ मा जारी परिपत्र अनुसार उक्त व्यवस्था कार्यान्वयन भइसकेको ।
५७	११६	प्रतिपत्र लगायत विभिन्न माध्यमबाट विदेशी पक्षलाई अग्रिम परिवर्त्य विदेशी मुद्रामा भुक्तानी पठाउँदा राख्ने गरिएको १० प्रतिशत धरौटी रकम यस बैंकको स्वीकृतबाट मात्र फुकुवा गर्न पाइने व्यवस्था रहेकोमा अबदेखि काम सम्पन्न भएको प्रमाणको आधारमा सम्बन्धित “क” वर्गका बैंक तथा राष्ट्रिय स्तरका “ख” वर्गका वित्तीय संस्थाबाटै यस्तो धरौटी रकम फुकुवा गर्न सकिने व्यवस्था गरिने ।	नीतिगत व्यवस्थाको अनुगमन सहित कार्यान्वयन गर्ने ।	विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभाग ।	मिति २०६५।९।३ मा जारी परिपत्र अनुसार उक्त व्यवस्था कार्यान्वयन भइसकेको ।
५८	११७	परिवर्त्य विदेशी मुद्रा भुक्तानी हुने गरी भारतबाट आयात गर्न सकिने वस्तुहरुको सूची हाल १२४ पुगेको छ । यस्ता वस्तुहरुको सूची थप गर्दै जाने साविकको नीतिलाई यथावत् राखिएको ।	नीतिगत व्यवस्थाको अनुगमन सहित कार्यान्वयन गर्ने ।	विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभाग ।	आवश्यकता अनुसार थप गर्ने गरिएको ।
५९	११८	नेपाल विद्युत् प्राधिकरणसँग विद्युत् खरिद सम्झौता (Power Purchase Agreement) गरी विदेशी मुद्रामा विद्युत् बिक्री गर्ने, जलविद्युत् कम्पनी/आयोजनाहरुले विद्युत् बिक्रीवापतको सटही सुविधा यस बैंकबाट प्राप्त गर्ने व्यवस्था रहेकोमा अबदेखि विद्युत् खरिद सम्झौता र नेपाल विद्युत् प्राधिकरणको सिफारिशको आधारमा “क” वर्गका बैंकहरुबाट यस्तो सटही सुविधा उपलब्ध हुने व्यवस्था गरिने ।	नीतिगत व्यवस्थाको अनुगमन सहित कार्यान्वयन गर्ने ।	देशी विनिमय स्थापन विभाग ।	मिति २०६५।९।३ मा जारी परिपत्र अनुसार उक्त व्यवस्था कार्यान्वयन भइसकेको ।

34 नेपाल राष्ट्र बैंक

५९	११९	नेपालस्थित विदेशी दुतावासहरूले भिषा दस्तुरबापत सङ्कलन गरेको नेपाली रुपैयाँ आफ्नो राष्ट्रमा पठाउनु पर्दा यस बैंकबाट सटही सुविधा प्रदान गर्ने गरिएकोमा अबदेखि सम्बन्धित दुतावासको अनुरोधमा यस्तो सटही सुविधा “क” वर्गका बैंक तथा राष्ट्रिय स्तरका “ख” वर्गका वित्तीय संस्थामार्फत् उपलब्ध हुने व्यवस्था गरिने ।	नीतिगत व्यवस्थाको अनुगमन सहित कार्यान्वयन गर्ने ।	विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभाग ।	मिति २०६५।९।३ मा जारी परिपत्र अनुसार उक्त व्यवस्था कार्यान्वयन भइसकेको ।
----	-----	---	---	----------------------------------	--

अनुसूची २
परिवर्त्य विदेशी मुद्रा भुक्तानी गरी भारतबाट
आयात गर्न पाइने वस्तुहरुको सूची

सि.नं.	हारमोनिक कोड नम्बर	सामानको नाम
१	भाग १३.०१.०२ मा उल्लेख भएको	Extracts
२	भाग २१.०६.९०.४० मा उल्लेख भएको	Soft Drink Concentrate
३	भाग २७.१०.१९.११ मा उल्लेख भएको	Furnace Oil
४	भाग २७.१३.२० मा उल्लेख भएको	Bitumen
५	भाग २८ मा उल्लेख भएको	यस भागमा उल्लेखित सबै औद्योगिक रसायनहरु (मानव औषधि बनाउने केमिकल बाहेक)
६	भाग २८.०३ मा उल्लेख भएको	कार्बन ब्ल्याक (Carbon Black)
७	भाग २९.०१.१० मा उल्लेख भएको	L.L.P. (Light Liquid Paraffin)
८	भाग २९.०२.२० मा उल्लेख भएको	Benzene र Toluene
९	भाग २९.०५.११ मा उल्लेख भएको	Methanol
१०	भाग २९.०५.१६.०० मा उल्लेख भएको	2-Ethyl Hexanol
११	भाग २९.०५.३१ मा उल्लेख भएको	Ethylene Glycol
१२	भाग २९.०५.४४.०० उल्लेख भएको	Sorbitol
१३	भाग २९.१५.०० मा उल्लेख भएको	Methylene Salicylate
१४	भाग २९.१५.२१.०० मा उल्लेख भएको	Acetic Acid
१५	भाग २९.१५.३२ मा उल्लेख भएको	Vinyl Acetate Monomer
१६	भाग २९.१६.१२ मा उल्लेख भएको	Buty Acrylate Monomer र 2 Etyl Hexyls Acrylate
१७	भाग २९.१७.३४ मा उल्लेख भएको	Dibutyl Phthalate
१८	भाग २९.१७.३५ मा उल्लेख भएको	Phthalic Anhydride
१९	भाग २९.१७.३६ मा उल्लेख भएको	Terephthalic Acid
२०	भाग २९.२२ मा उल्लेख भएको	Oxygen Function Amino-Compounds
२१	भाग २९.२४ मा उल्लेख भएको	Carboxamide-Function Compounds
२२	भाग २९.३३ मा उल्लेख भएको	Heterocyclic compound
२३	भाग २९.३४ मा उल्लेख भएको	Nucleic Acids
२४	भाग २९.४१ मा उल्लेख भएको	Antibiotics
२५	भाग ३२.१५ मा उल्लेख भएको	Printing Ink
२६	भाग ३३.०२.९० मा उल्लेख भएको	Flavour (टूथपेष्टमा प्रयोग हुने कच्चा पदार्थ), Odoriferous Substances र Perfume
२७	भाग ३४.०२.९०.१० मा उल्लेख भएको	LABSA (डिटरजेन्टमा प्रयोग हुने कच्चा पदार्थ)
२८	भाग ३८.१७.१० मा उल्लेख भएको	Mixed Alkyl benzenes
२९	भाग ३८.२३.११.०० मा उल्लेख भएको	Stearic Acid
३०	भाग ३८.२३.१९ मा उल्लेख भएको	Palm Stearin DFA / Palm Kernal DFA
३१	भाग ३९.०१. को १० र २० मा उल्लेख भएको	Polyethylene
३२	भाग ३९.०२.१० मा उल्लेख भएको	Polypropylene
३३	भाग ३९.०३.१९.०० मा उल्लेख भएको	Polysterence
३४	भाग ३९.०५.३० मा उल्लेख भएको	Polyvinyl Alcohol
३५	भाग ३९.०७.६०.०० मा उल्लेख भएको	Plastic Pet Chips / Pet Resin
३६	भाग ३९.११.९० मा उल्लेख भएको	PVC Resin

सि.नं.	हारमोनिक कोड नम्बर	सामानको नाम
३७	भाग ३९.२० मा उल्लेख भएको	Poethelyne
३८	भाग ३९.२०.२० मा उल्लेख भएको	Polypropylene Films/Noodle Strapper
३९	भाग ३९.२०.५९ मा उल्लेख भएको	Printed Laminated Web
४०	भाग ३९.२०.५९.०० मा उल्लेख भएको	Seasoning Wrapper
४१	भाग ४०.०१ मा उल्लेख भएको	प्राकृतिक रबर (Natural Rubber)
४२	भाग ४०.०२ मा उल्लेख भएको	सिन्थेटिक रबर (Synthetic Rubber)
४३	भाग ४८.०१.००.०० मा उल्लेख भएको	News Print Paper
४४	भाग ४८.०२.०० मा उल्लेख भएको	कागजहरू (Papers)
४५	भाग ४८.०६.०० मा उल्लेख भएको	कागजहरू (Papers)
४६	भाग ४८.१० मा उल्लेख भएको	Paper
४७	भाग ५०.०४ मा उल्लेख भएको	सिल्क यार्न (Silk Yarn)
४८	भाग ५०.०५ मा उल्लेख भएको	सिल्क यार्न (Silk Yarn)
४९	भाग ५१.०६ मा उल्लेख भएको	उनी यार्न Yarn of Carded wool (होजियारी बाहेक)
५०	भाग ५१.०७ मा उल्लेख भएको	उनी यार्न Yarn of Combed wool (होजियारी बाहेक)
५१	भाग ५१.०८ मा उल्लेख भएको	उनी यार्न Yarn of fine animal hair (होजियारी बाहेक)
५२	भाग ५२.०१ मा उल्लेख भएको	कपास
५३	भाग ५२.०५.११ देखि ५२.०५.१४ सम्म र ५२.०६.११ देखि ५२.०६.१४ सम्म उल्लेख भएको	कटन यार्न
५४	भाग ५४.०२.४२ मा उल्लेख भएको	पोलिष्टर पार्सियली ओरिन्टेड यार्न (५४.०२.४२.०० मा उल्लेखित Partially Oriented Polyester Yarn र ५४.०२.४९ मा उल्लेखित Synthetic Filament Yarn बाहेक)
५५	भाग ५४.०२.४९ मा उल्लेख भएको	Synthetic Filament Yarn
५६	भाग ५४.०३, ५५.९, ५५.१० मा उल्लेख भएको	कृत्रिम यार्न (होजियारी यार्न बाहेक)
५७	भाग ५५.०१, ५५.०२, ५५.०३, ५५.०४, ५५.०६, ५५.०७ मा उल्लेख भएको	मानव निर्मित कृत्रिम फाइबरहरू
५८	भाग ५५.०३.२० मा उल्लेख भएको	पोलिष्टर फाइबर
५९	भाग ५५.०४.१० मा उल्लेख भएको	भिस्कोज रेयन Viscose Rayon (फाइबर)
६०	भाग ५९.०२ मा उल्लेख भएको	टायर कर्ड फेब्रिक (Tyre Cord)
६१	भाग ७०.१०.९०.०० मा उल्लेख भएको	Carboys, Bottles, Plasks, Jar, Pots.
६२	भाग ७२.०३.९०.०० मा उल्लेख भएको	Sponge Iron
६३	भाग ७२.०४.४९ मा उल्लेख भएको	M. S. Scrap
६४	भाग ७२.०६ मा उल्लेख भएको	फलाम (इनगोट) Iron Ingots
६५	भाग ७२.०७ मा उल्लेख भएको	माइल्ड स्टील बिलेट
६६	भाग ७२.०८ को २७.००, ३६.००, ३७.००, ३८.००, ३९.००, ५१.००, ५२.०० मा उल्लेख भएको भाग ७२.०८.५१ र ७२.०८.५२ मा उल्लेख भएको	हटरोल सिट ईन क्वायल तथा हटरोल सिट नट ईन क्वायल
६७	भाग ७२.०९ को १५.००, १६.००, १७.०० र १८.०० मा उल्लेख भएको	कोल्डरोल सिट ईन क्वायल
६८	भाग ७२.१०.१२ मा उल्लेख भएको	टिन प्लेट

सि.नं.	हारमोनिक कोड नम्बर	सामानको नाम
६९	भाग ७२.११.१४.०० मा उल्लेख भएको	Hot Rolled Sheet in Coil
७०	भाग ७२.११.१९.०० मा उल्लेख भएको	Hot Rolled Sheet in Coil
७१	भाग ७२.१३.११.१० मा उल्लेख भएको	एम. एस. वायर रड ईन क्वायल
७२	भाग ७२ को ७२.१७.२०, ७२.१७.३०, ७२.१७.९० मा उल्लेख भएको	Bead Wire (कपर कोटेड)
७३	भाग ७२.१८.१९ मा उल्लेख भएको	स्टिल ब्युम
७४	भाग ७२.१९ मा उल्लेख भएको	स्टिल प्लेट
७५	भाग ७२.२६.११ मा उल्लेख भएको	Silicon Steel
७६	भाग ७४.०४ मा उल्लेख भएको	Aluminum Copper/Brass Scraps Re-Melted Ingots (वातावरण, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयको सूचना बमोजिम मात्र)
७७	भाग ७४.०७.१०.०० मा उल्लेख भएको	Copper Rods
७८	भाग ७४.०८.११.०० मा उल्लेख भएको	Copper Wire
७९	भाग ७६.०१ मा उल्लेख भएको	आल्मोनियम ईनगट बिलेट
८०	भाग ७६.०२.०० मा उल्लेख भएको	आल्मोनियम वेस्ट (वातावरण विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयको मिति २०६४ साउन २९ को सूचनाअनुसार)
८१	भाग ७६.०४ र ७६.०५ मा उल्लेख भएको	आल्मोनियम रड ईन क्वायल
८२	भाग ७६.१२.१०.०० मा उल्लेख भएको	Tubes
८३	भाग ७९.०१.११.०० मा उल्लेख भएको	Zinc
८४	भाग ७९.०१.२० मा उल्लेख भएको	Zinc Alloy
८५	भाग ८३.०९.१०.०० मा उल्लेख भएको	Metal Crown Corks
८६	भाग ८४ मा उल्लेख भएको	सम्पूर्ण मेसिनरी उपकरणहरू (पार्टपूजा बाहेक)
८७	भाग ८५.०१, ८५.०२ मा उल्लेख भएको	विद्युतीय मोटर, जेनेरेटिड सेट
८८	भाग ८५.०४.१० मा उल्लेख भएको	Amorphous Matalcores
८९	भाग ८५.०७.१०.०० मा उल्लेख भएको	PP Battery Container & Battery Separator
९०	भाग ८५.२९.१० मा उल्लेख भएको	TV PictureTube
९१	भाग ८५.४०.११ मा उल्लेख भएको	Spare Parts for TV Receiver
९२	भाग उल्लेख नभएको	तयारी पोशाक निर्यात उद्योगले आफ्नो परिवर्त्य विदेशी मुद्रा आर्जनको ५० प्रतिशतसम्मको आर्जनले खाम्ने गरी कच्चा पदार्थको रूपमा आयत गर्न पाउने कपडा (Fabrics)
	२०६४ बैशाख ४ गतेका मितिदेखि लागू हुने गरी थप भएका वस्तुहरूको सूची	
९३	भाग १७.०२.३० मा उल्लेख भएको	Dextrose Anhydrous I.P.
९४	भाग २५.२३.१०.०० मा उल्लेख भएको	क्लिकर
९५	भाग २७.१०.१९.१६ मा उल्लेख भएको	एम.टी.ओ. (मिनरल टरपेन्टाईन आयल)
९६	भाग २७.१०.१९.१० मा उल्लेख भएको	पेट्रोसोल
९७	भाग २९.१६ मा उल्लेख भएको	Unsaturated acyclin Monocarboxylic Acid
९८	भाग २९.३५ मा उल्लेख भएको	Sulphonamides: Sulphamethoxazole, Sulphafurazole, Sulphadiazine, Sulphadimidine, Sulphacetamide
९९	भाग २९.३५.११ मा उल्लेख भएको	Sulphamethoxazole
१००	भाग २९.३५.१२ मा उल्लेख भएको	Sulphafurazole
१०१	भाग २९.३५.१३ मा उल्लेख भएको	Sulphadiazine

सि.नं.	हारमोनिक कोड नम्बर	सामानको नाम
१०२	भाग २९.३५.१४ मा उल्लेख भएको	Sulphadimidine
१०३	भाग २९.३५.१५ मा उल्लेख भएको	Sulphacetamide Sulphamethoxy, Pyridarine, Sulphamethiazole, Sulphamoxole, Sulphamide
१०४	भाग २९.३५.२१ मा उल्लेख भएको	Sulphamethoxy, Pyridarine
१०५	भाग २९.३५.२२ मा उल्लेख भएको	Sulphamethiazole
१०६	भाग २९.३५.२३ मा उल्लेख भएको	Sulphamoxole
१०७	भाग २९.३५.२४ मा उल्लेख भएको	Sulphamide
१०८	भाग २९.४२ मा उल्लेख भएको	Other Organic Compounds
१०९	भाग ३२.१२.९०.०० मा उल्लेख भएको	जायलिन, लायट सोलभेन्ट नेप्था
११०	भाग ३३.०२.१० मा उल्लेख भएको	एसेन्स फ्लेवर
१११	भाग ३५.०३ मा उल्लेख भएको	Geltain Capsules
११२	भाग ३९.०५.४२.०० मा उल्लेख भएको	पेंटा एरीथ्रीटोल
११३	भाग ३९.२० मा उल्लेख भएको	Polyester, Polythelyne, BOPP, Pvc, OPP, CPP का Film
११४	भाग ३९.२१.१९ मा उल्लेख भएको	प्रिन्टेड र्यापर
११५	भाग ३९.२३.९० मा उल्लेख भएको	प्लाष्टिक ललिपप स्टीक
११६	भाग ४८.२३.९० (७६.०७.२०) मा उल्लेख भएको	चुइडङ्गम रैपर
११७	भाग ७०.१०.२० मा उल्लेख भएको	Stoppers, Lids and Other Closures
११८	भाग ७२.०१.१०.०० मा उल्लेख भएको	पिग आइरन
११९	भाग ७२.११.२३ मा उल्लेख भएको	CRCA Strips (76.20 MM)
१२०	भाग ७६.०७ मा उल्लेख भएको	Aluminum foils
१२१	भाग ७९.०१.१२.०० मा उल्लेख भएको	Zinc
१२२	भाग ८५.०४.२२.०० मा उल्लेख भएको	3000 KVA Transformer
	२०६४ कार्तिक २७ गतेका मितिदेखि लागू हुने गरी थप भएका वस्तुहरूको सूची	
१२३	भाग ७८.०१.१०.०० मा उल्लेख भएको	शुद्ध तथा प्रशोधित शिशा
१२४	भाग ७८.०१.११.०० मा उल्लेख भएको	Antimony Lead Alloy

List of Statistical Tables

Table 1	Real Gross Domestic Product
Table 2	Nominal Gross Domestic Product
Table 3	Gross National Disposable Income (GNDI)
Table 4	National Urban Consumer Price Index
Table 5	Monetary Survey
Table 6	Outright Sale Auction
Table 7	Outright Purchase Auction
Table 8	Repo Auction
Table 9	Reserve Repo Auction
Table 10	Foreign Exchange Intervention
Table 11	Foreign Exchange Intervention (in US Dollars)
Table 12	Standing Liquidity Facility (SLF)
Table 13	Interbank Transaction (Amount)
Table 14	Fresh Treasury Bills Auction
Table 15	Structure of Interest Rates
Table 16	Weighted Average Treasury Bills Rate (91-day)
Table 17	Weighted Average Treasury Bills Rate (364-day)
Table 18	Weighted Average Interbank Transaction Rate
Table 19	Government Budgetary Operation
Table 20	Outstanding Domestic Debt of Government of Nepal
Table 21	Direction of Foreign Trade
Table 22	Balance of Payments Situation
Table 23	Gross Foreign Exchange Holding of the Banking Sector
Table 24	Import from India Against US Dollar Payment
Table 25	Indian Currency Purchase
Table 26	International Market Prices for Non-fuel Fuel Commodities

Table 1
Real Gross Domestic Product
(At 2000/01 Prices)

Sectors	Rs. in million								Percent Change						
	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07R	2007/08P	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06	06/07R	07/08P
Agriculture	155,625	160,421	165,761	173,734	179,810	183,015	184,795	195,280	3.1	3.3	4.8	3.5	1.8	1.0	5.7
Agriculture and Forestry	153,781	158,417	163,676	171,394	177,304	180,260	181,958	192,241	3.0	3.3	4.7	3.4	1.7	0.9	5.7
Fishery	1,844	2,005	2,085	2,340	2,507	2,755	2,838	3,039	8.7	4.0	12.2	7.1	9.9	3.0	7.1
Non-Agriculture	269,830	266,979	276,366	291,092	298,822	316,499	329,493	347,799	-1.1	3.5	5.3	2.7	5.9	4.1	5.6
Industry	73,561	74,197	76,492	77,588	79,925	83,499	86,792	88,360	0.9	3.1	1.4	3.0	4.5	3.9	1.8
Mining and Quarrying	1,817	1,977	2,040	2,031	2,169	2,348	2,383	2,451	8.8	3.2	-0.4	6.8	8.3	1.5	2.8
Manufacturing	38,409	36,364	36,380	37,163	38,136	38,898	39,891	39,963	-5.3	0.0	2.2	2.6	2.0	2.6	0.2
Electricity, Gas and Water	7,750	8,631	10,274	10,693	11,117	11,562	13,065	13,514	11.4	19.0	4.1	4.0	4.0	13.0	3.4
Construction	25,585	27,225	27,798	27,701	28,503	30,690	31,453	32,432	6.4	2.1	-0.3	2.9	7.7	2.5	3.1
Services	196,269	192,782	199,874	213,504	218,896	233,000	242,701	259,439	-1.8	3.7	6.8	2.5	6.4	4.2	6.9
Wholesale and Retail Trade	69,928	61,837	63,233	70,066	65,694	68,099	65,066	69,247	-11.6	2.3	10.8	-6.2	3.7	-4.5	6.4
Hotels and Restaurant	8,459	6,917	7,056	7,955	7,525	7,976	8,258	8,881	-18.2	2.0	12.7	-5.4	6.0	3.5	7.5
Transport, Storage and Communications	31,425	34,055	35,825	38,509	39,272	42,001	43,868	46,764	8.4	5.2	7.5	2.0	6.9	4.4	6.6
Financial Intermediation	11,455	11,892	12,090	12,838	15,957	19,843	22,103	25,155	3.8	1.7	6.2	24.3	24.4	11.4	13.8
Real Estate, Renting and Business	35,267	33,543	32,212	31,538	34,700	36,900	41,240	43,064	-4.9	-4.0	-2.1	10.0	6.3	11.8	4.4
Public Administration and Defence	5,288	7,237	8,070	8,019	8,551	9,139	9,262	9,785	36.8	11.5	-0.6	6.6	6.9	1.3	5.6
Education	17,372	21,030	23,913	25,138	27,606	28,640	30,426	31,831	21.1	13.7	5.1	9.8	3.7	6.2	4.6
Health and Social Work	4,178	4,487	5,171	5,487	6,109	6,470	6,904	7,414	7.4	15.3	6.1	11.3	5.9	6.7	7.4
Other Community, Social and Personal Service	12,896	11,785	12,303	13,955	13,483	13,933	15,574	17,298	-8.6	4.4	13.4	-3.4	3.3	11.8	11.1
Total GVA including FISIM	425,454	427,400	442,127	464,826	478,632	499,514	514,288	543,079	0.5	3.4	5.1	3.0	4.4	3.0	5.6
Financial intermediation indirectly measured	12,026	13,308	12,428	16,172	17,180	19,105	21,476	22,867	10.7	-6.6	30.1	6.2	11.2	12.4	6.5
GDP at basic prices	413,428	414,092	429,699	448,654	461,452	480,409	492,812	520,212	0.2	3.8	4.4	2.9	4.1	2.6	5.6
Taxes less subsidies on products	28,090	27,957	29,789	32,350	34,574	34,051	38,078	35,639	-0.5	6.6	8.6	6.9	-1.5	11.8	-6.4
GDP at producers price	441,519	442,048	459,488	481,004	496,026	514,460	530,890	555,850	0.1	3.9	4.7	3.1	3.7	3.2	4.7

R= Revised estimate.

P= Preliminary estimate.

Source: Central Bureau of Statistics.

Table 2
Nominal Gross Domestic Product
(At Current Market Prices)

Sectors	Rs. in million								Percent change						
	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07R	2007/08P	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06	06/07R	07/08P
Agriculture	155,625	166,090	172,803	186,125	199,368	211,704	226,822	258,282	6.7	4.0	7.7	7.1	6.2	7.1	13.9
Agriculture and Forestry	153,781	163,925	170,634	183,621	196,686	208,591	223,535	254,453	6.6	4.1	7.6	7.1	6.1	7.2	13.8
Fishery	1,844	2,165	2,168	2,504	2,682	3,113	3,287	3,829	17.4	0.2	15.5	7.1	16.1	5.6	16.5
Non-Agriculture	269,829	277,962	300,743	331,869	367,211	418,596	470,167	533,848	3.0	8.2	10.3	10.6	14.0	12.3	13.5
Industry	73,561	77,860	83,538	89,409	97,059	105,098	115,529	126,356	5.8	7.3	7.0	8.6	8.3	9.9	9.4
Mining and Quarrying	1,817	2,149	2,310	2,507	2,748	3,134	3,417	3,857	18.3	7.5	8.5	9.6	14.0	9.0	12.9
Manufacturing	38,409	37,736	38,826	41,673	44,885	47,840	52,172	55,900	-1.8	2.9	7.3	7.7	6.6	9.1	7.1
Electricity, Gas and Water	7,750	9,138	11,447	11,974	12,782	13,172	14,841	15,556	17.9	25.3	4.6	6.7	3.1	12.7	4.8
Construction	25,585	28,838	30,955	33,254	36,644	40,952	45,099	51,044	12.7	7.3	7.4	10.2	11.8	10.1	13.2
Services	196,268	200,102	217,205	242,460	270,152	313,498	354,638	407,492	2.0	8.5	11.6	11.4	16.0	13.1	14.9
Wholesale and Retail Trade	69,928	64,778	68,695	79,219	79,839	90,214	93,749	107,731	-7.4	6.0	15.3	0.8	13.0	3.9	14.9
Hotels and Restaurant	8,459	7,143	7,540	8,942	8,895	9,368	10,018	11,378	-15.6	5.6	18.6	-0.5	5.3	6.9	13.6
Transport, Storage and Communications	31,425	34,959	39,362	46,283	51,336	61,250	69,364	73,697	11.2	12.6	17.6	10.9	19.3	13.2	6.2
Financial Intermediation	11,455	12,202	12,861	13,728	17,342	21,979	28,539	37,666	6.5	5.4	6.7	26.3	26.7	29.8	32.0
Real Estate, Renting and Business	35,267	36,525	38,251	39,991	49,242	60,042	70,791	78,524	3.6	4.7	4.5	23.1	21.9	17.9	10.9
Public Administration and Defence	5,288	7,237	8,070	8,019	9,548	10,967	12,227	15,069	36.8	11.5	-0.6	19.1	14.9	11.5	23.2
Education	17,372	20,823	24,582	26,313	31,671	34,996	40,517	47,455	19.9	18.0	7.0	20.4	10.5	15.8	17.1
Health and Social Work	4,178	4,626	5,408	5,825	7,017	7,842	8,956	10,786	10.7	16.9	7.7	20.5	11.8	14.2	20.4
Other Community, Social and Personal Service	12,896	11,808	12,436	14,140	15,262	16,840	20,476	25,186	-8.4	5.3	13.7	7.9	10.3	21.6	23.0
Total GVA including FISIM	425,454	444,052	473,545	517,994	566,579	630,301	696,989	792,130	4.4	6.6	9.4	9.4	11.2	10.6	13.7
Financial intermediation indirectly measured	12,026	13,655	13,221	17,294	18,094	19,212	21,505	23,298	13.6	-3.2	30.8	4.6	6.2	11.9	8.3
GDP at basic prices	413,428	430,397	460,325	500,699	548,485	611,089	675,484	768,832	4.1	7.0	8.8	9.5	11.4	10.5	13.8
Taxes less subsidies on products	28,090	29,046	31,906	36,050	40,927	42,966	51,605	51,982	3.4	9.8	13.0	13.5	5.0	20.1	0.7
GDP at producers price	441,519	459,443	492,231	536,749	589,412	654,055	727,089	820,814	4.1	7.1	9.0	9.8	11.0	11.2	12.9

R= Revised estimate.

P= Preliminary estimate.

Source: Central Bureau of Statistics.

Table 3
Gross National Disposable Income (GNDI)
(At Current Market Prices)

Sectors	Rs. in million								Percent change						
	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07R	2007/08P	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06	06/07R	07/08P
Consumption	390,017	415,843	450,090	473,685	521,301	595,327	656,276	726,685	6.6	8.2	5.2	10.1	14.2	10.2	10.7
Government consumption	35,785	38,586	42,652	46,397	52,453	56,794	66,847	81,482	7.8	10.5	8.8	13.1	8.3	17.7	21.9
Private consumption	348,989	371,402	400,468	419,290	459,530	527,814	576,914	631,231	6.4	7.8	4.7	9.6	14.9	9.3	9.4
Non-profit institutions	5,243	5,855	6,970	7,998	9,319	10,719	12,515	13,972	11.7	19.0	14.7	16.5	15.0	16.8	11.6
Gross Capital Formation	98,649	93,020	105,383	131,671	155,907	175,603	203,741	262,582	-5.7	13.3	24.9	18.4	12.6	16.0	28.9
Gross fixed capital formation	84,751	89,889	98,073	109,181	117,539	135,532	148,421	172,746	6.1	9.1	11.3	7.7	15.3	9.5	16.4
Government	18,063	17,439	14,719	14,955	17,213	17,509	20,843	25,521	-3.5	-15.6	1.6	15.1	1.7	19.0	22.4
Private	66,687	72,450	83,354	94,226	100,326	118,023	127,578	147,225	8.6	15.1	13.0	6.5	17.6	8.1	15.4
Change in stock	13,898	3,131	7,310	22,489	38,368	40,071	55,320	89,836	-77.5	133.5	207.6	70.6	4.4	38.1	62.4
Total Domestic Demand	488,666	508,863	555,473	605,356	677,208	770,930	860,017	989,268	4.1	9.2	9.0	11.9	13.8	11.6	15.0
Export of goods and services	99,610	81,492	77,280	89,544	85,958	87,952	94,979	98,836	-18.2	-5.2	15.9	-4.0	2.3	8.0	4.1
Imports of goods and services	146,757	130,912	140,522	158,151	173,754	204,828	227,907	267,290	-10.8	7.3	12.5	9.9	17.9	11.3	17.3
Net export of goods and services	-47,147	-49,420	-63,243	-68,607	-87,796	-116,876	-132,928	-168,454	4.8	28.0	8.5	28.0	33.1	13.7	26.7
Gross Domestic Product	441,519	459,443	492,231	536,749	589,412	654,055	727,089	820,814	4.1	7.1	9.0	9.8	11.0	11.2	12.9
Net Factor Income	1,701	(605)	(676)	(1,684)	1,637	4,956	7,432	10,187	-135.6	11.7	149.2	-197.2	202.8	50.0	37.1
Gross National Income	443,220	458,838	491,555	535,065	591,048	659,010	734,521	831,001	3.5	7.1	8.9	10.5	11.5	11.5	13.1
Net Transfer	65,595	68,186	75,533	84,889	97,704	126,146	128,992	158,381	4.0	10.8	12.4	15.1	29.1	2.3	22.8
Gross National Disposable Income (GNDI)	508,815	527,024	567,088	619,954	688,752	785,156	863,513	989,382	3.6	7.6	9.3	11.1	14.0	10.0	14.6

R= Revised estimate.

P= Preliminary estimate.

Source: Central Bureau of Statistics.

Table 4
National Urban Consumer Price Index
(1995/96 = 100)
(y-o-y changes)

Mid- Months	2006/07		2007/08		2008/09P	
	Index	% Change	Index	% Change	Index	% Change
Aug	183.1	7.3	194.7	6.3	220.2	13.1
Sept	184.8	6.6	197.8	7	224.5	13.5
Oct	186.9	7.5	198.7	6.3	226.8	14.1
Nov	186.9	7.1	198.7	6.3	227.5	14.5
Dec	185.6	7.3	196.1	5.7	223.7	14.1
Jan	183.6	7.6	194.2	5.8	222.1	14.4
Feb	184.5	8.0	196.3	6.4		
March	185.1	6.2	198.4	7.2		
Apr	185.9	5.6	202.4	8.9		
May	187.3	4.6	204.6	9.2		
June	187.6	4.5	208.3	11.0		
July	189.8	5.1	212.7	12.1		
Average	185.9	6.4	200.2	7.7	224.1	13.9

P: Provisional.

Table 5
Monetary Survey

Rs in million

Monetary Aggregates	2007 Jul	2008 Jan	2008 Jul (p)	2009 Jan (e)	Changes in the First Six Months			
					2007/08		2008/09	
					Amount	%	Amount	%
1. Foreign Assets, Net	131909.5	130333.1	171455.5	202367.9	-1952.4 1/	-1.5	28533.8 2/	16.6
1.1. Foreign Assets	165713.5	165372.6	213254.1	255146.8	-340.9	-0.2	41892.7	19.6
1.2 Foreign Currency Deposits	28247.2	28885.2	34229.1	45282.7	638.0	2.3	11053.7	32.3
1.3 Other Foreign Liabilities	5556.8	6154.4	7569.6	7496.2	597.6	10.8	-73.3	-1.0
2. Net Domestic Assets	263608.7	305933.1	323921.6	347348.5	42700.5 1/	16.2	25805.5 2/	8.0
2.1. Domestic Credit	360558.1	397507.8	437269.8	462273.2	36949.7	10.2	25003.4	5.7
a. Net Claims on Govt.	78343.6	74292.1	87079.6	70746.6	-4051.6	-5.2	-16333.0	-18.8
i. Claims on Govt.	81466.1	84487.9	91026.0	93340.7	3021.8	3.7	2314.7	2.5
ii. Govt. Deposits	3122.5	10195.9	3946.4	22594.1	7073.4	226.5	18647.7	472.5
b. Claims on Non-Financial Govt.	5114.9	5354.6	5646.5	5995.6	239.8	4.7	349.1	6.2
c. Claims on Financial Institutions	3622.2	6118.0	4709.5	6861.8	2495.8	68.9	2152.3	45.7
i. Government	1713.0	1826.1	1670.5	1524.2	113.1	6.6	-146.2	-8.8
ii. Non-government	1909.2	4291.9	3039.1	5337.6	2382.7	124.8	2298.5	75.6
d. Claims on Private Sector	273477.4	311743.1	339834.2	378669.1	38265.7	14.0	38835.0	11.4
2.2. Net Non-monetary Liabilities	96949.4	91574.7	113348.2	114924.6	-5750.7 1/	-5.9	-802.1 2/	-0.7
3. Broad Money (M2)	395518.2	436266.2	495377.1	549716.4	40748.0	10.3	54339.3	11.0
3.1. Money Supply (M1)	126887.9	134727.5	154343.9	168512.8	7839.5	6.2	14168.9	9.2
a. Currency	83553.3	88196.8	100175.2	112924.7	4643.5	5.6	12749.4	12.7
b. Demand Deposits	43334.4	46530.8	54168.7	55588.1	3196.4	7.4	1419.4	2.6
3.2. Time Deposits	268630.2	301538.7	341033.2	381203.6	32908.5	12.3	40170.4	11.8
4. Broad Money Liquidity (M3)	423765.4	465151.4	529606.2	594999.1	41386.0	9.8	65392.9	12.3
Reserve Money	119269.3	120426.9	144591.6	153770.7	1157.6	1.0	9179.1	6.3
Money Multiplier (M1)	1.064	1.119	1.067	1.096	0.1	5.2	0.0	2.7
Money Multiplier (M2)	3.316	3.623	3.426	3.575	0.3	9.2	0.1	4.3

1/ Adjusting the exchange valuation gain of Rs. 376.01 million.

2/ Adjusting the exchange valuation gain of Rs 2378.56 million.

e = estimates., P=Provisional

Table 6
Outright Sale Auction*

(Rs. in million)

Mid-Month	2004/05		2005/06		2006/07		2007/08		2008/09	
	Amount	Wtd. Int. Rate (%)	Amount	Wtd. Int. Rate (%)	Amount	Wtd. Int. Rate (%)	Amount	Wtd. Int. Rate (%)	Amount	Wtd. Int. Rate (%)
August	-	-	1,440.0	3.47	1,000.0	2.51	-	-	3,500.0	4.94
September	-	-	-	-	1,250.0	3.06	-	-	-	-
October	9,550.0	3.64	2,000.0	3.85	1,020.0	3.38	-	-	-	-
November	-	-	300.0	3.02	-	-	500.0	3.44	2,000.0	5.20
December	-	-	830.0	1.90	2,620.0	1.59	740.0	4.33	1,960.0	4.95
January	950.0	2.23	-	-	-	-	-	-	-	-
February	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
March	-	-	470.0	3.74	2,000.0	2.94	2,460.0	4.87	-	-
April	-	-	930.0	4.01	1,010.0	2.54	770.0	4.05	-	-
May	-	-	-	-	1,300.0	3.37	2,000.0	5.38	-	-
June	-	-	3,390.0	3.50	6,050.0	2.80	3,430.0	5.98	-	-
July	-	-	4,150.0	3.68	2,150.0	4.51	4,950.0	5.65	-	-
Total	10,500.0		13,510.0		18,400.0		14,850.0	4.81	7,460.0	-

Wtd. Int. Rate = Weighted interest rate.

* Since 2004/05, the outright sale auction of treasury bills has been used as a monetary instrument which takes place at the initiative of NRB.

Table 7
Outright Purchase Auction*

(Rs. in million)

Mid-Month	2004/05		2005/06		2006/07		2007/08		2008/09	
	Amount	Wtd. Int. Rate (%)	Amount	Wtd. Int. Rate (%)	Amount	Wtd. Int. Rate (%)	Amount	Wtd. Int. Rate (%)	Amount	Wtd. Int. Rate (%)
August	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
September	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
October	-	-	530.0	4.99	-	-	-	-	-	-
November	49.6	2.43	300.0	3.52	-	-	-	-	-	-
December	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
January	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
February	1,072.2	2.29	-	-	-	-	-	-	-	-
March	190.0	2.11	-	-	-	-	-	-	-	-
April	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
May	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
June	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
July	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Total	1,311.8		830.0		-	-	-	-	-	-

Wtd. Int. Rate = Weighted interest rate.

* Since 2004/05, the outright purchase auction of treasury bills has been used as a monetary instrument which takes place at the initiative of NRB.

Table 8
Repo Auction*

(Rs. in million)

Mid-Month	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09
August	-	-	-	-	-
September	-	-	-	-	-
October	-	-	-	-	-
November	1,050.0	-	-	-	-
December	1,610.0	-	-	-	-
January	-	-	-	2,000.0	-
February	2,800.0	450.0	-	5,000.0	-
March	300.0	-	-	2,000.0	-
April	-	-	-	-	-
May	600.0	-	2,000.0	-	-
June	-	-	-	-	-
July	320.0	-	-	-	-
Total	6,680.0	450.0	2,000.0	9,000.0	-

* Since 2004/05, the repo auction of treasury bills has been used as a monetary instrument which takes place at the initiative of NRB.

Table 9
Reverse Repo Auction*

(Rs. in million)

Mid-Month	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09
August	-	-	2,590.0	-	2,000.0
September	-	-	1,500.0	1,000.0	3,520.0
October	1,500.0	-	1,500.0	4,570.0	-
November	-	500.0	6,150.0	-	-
December	-	1,500.0	750.0	-	3,500.0
January	2,570.0	2,000.0	1,070.0	-	4,240.0
February	-	1,000.0	-	-	-
March	-	-	500.0	-	-
April	1,200.0	1,500.0	-	1,000.0	-
May	-	-	-	-	-
June	-	-	-	-	-
July	-	-	280.0	-	-
Total	5,270.0	6,500.0	14,340.0	6,570.0	13,260.0

* Since 2004/05, the reverse repo auction of treasury bills has been used as a monetary instrument which takes place at the initiative of NRB.

Table 10
Foreign Exchange Intervention*

(Rs. in million)

Mid-Month	2004/05			2005/06			2006/07			2007/08			2008/09		
	Purchase	Sale	Net Injection	Purchase	Sale	Net Injection	Purchase	Sale	Net Injection	Purchase	Sale	Net Injection	Purchase	Sale	Net Injection
August	1,357.50	-	1,357.50	1,699.84	522.74	1,177.11	6,548.66	-	6,548.66	2,250.71	-	2,250.71	5,574.13	183.84	5,390.29
September	2,067.50	-	2,067.50	2,160.84	-	2,160.84	4,746.41	-	4,746.41	4,792.01	400.38	4,391.63	7,770.00	974.74	6,795.26
October	3,687.80	-	3,687.80	3,783.86	-	3,783.86	5,593.18	-	5,593.18	7,387.13	-	7,387.13	18,467.03	-	18,467.03
November	2,435.07	1,088.43	1,346.64	6,195.49	-	6,195.49	5,134.50	-	5,134.50	6,602.39	-	6,602.39	11,548.76	-	11,548.76
December	3,233.32	-	3,233.32	4,826.32	-	4,826.32	6,876.10	-	6,876.10	9,124.41	-	9,124.41	17,492.02	-	17,492.02
January	4,718.09	-	4,718.09	4,487.17	131.74	4,355.43	5,420.58	-	5,420.58	5,915.13	-	5,915.13	13,494.70	-	13,494.70
February	2,090.36	1,750.53	339.83	2,934.97	-	2,934.97	3,363.40	511.49	2,851.92	7,033.14	548.94	6,484.18	-	-	-
March	2,120.21	-	2,120.21	5,263.02	-	5,263.02	7,260.27	-	7,260.27	12,834.02	-	12,834.02	-	-	-
April	6,237.81	-	6,237.81	3,922.80	-	3,922.80	3,531.87	-	3,531.87	10,993.26	-	10,993.26	-	-	-
May	3,808.95	780.34	3,028.61	5,023.75	-	5,023.75	4,500.14	-	4,500.14	10,622.39	-	10,622.39	-	-	-
June	2,288.94	-	2,288.94	9,752.21	-	9,752.21	5,395.53	-	5,395.53	12,503.12	-	12,503.12	-	-	-
July	3,849.10	-	3,849.10	5,827.24	-	5,827.24	6,596.01	-	6,596.01	13,516.69	215.42	13,301.27	-	-	-
Total	37,894.65	3,619.30	34,275.35	55,877.51	654.48	55,223.03	64,966.65	511.49	64,455.16	103,574.40	1,164.74	102,409.66	74,346.64	1,158.58	73,188.06

* The purchase and sale of foreign exchange takes place at the request (initiative) of commercial banks.

Table 11
Foreign Exchange Intervention*

(US\$ in million)

Mid-Month	2004/05			2005/06			2006/07			2007/08			2008/09		
	Purchase	Sale	Net Injection	Purchase	Sale	Net Injection	Purchase	Sale	Net Injection	Purchase	Sale	Net Injection	Purchase	Sale	Net Injection
August	18.20	-	18.20	24.10	7.40	16.70	87.50	-	87.50	34.55	-	34.55	81.75	2.70	79.05
September	27.60	-	27.60	30.50	-	30.50	63.85	-	63.85	72.90	6.00	66.90	109.60	13.75	95.85
October	49.40	-	49.40	53.00	-	53.00	76.25	-	76.25	115.90	-	115.90	245.20	-	245.20
November	32.90	14.60	18.30	84.35	-	84.35	71.05	-	71.05	104.10	-	104.10	149.53	-	149.53
December	44.50	-	44.50	65.00	-	65.00	95.85	-	95.85	143.40	-	143.40	219.45	-	219.45
January	66.20	-	66.20	62.30	1.80	60.50	75.95	-	75.95	93.30	-	93.30	174.50	-	174.50
February	29.50	24.50	5.00	41.20	-	41.20	47.55	7.20	40.35	111.05	8.60	102.45			-
March	29.90	-	29.90	73.60	-	73.60	102.50	-	102.50	199.60	-	199.60			-
April	88.00	-	88.00	54.70	-	54.70	50.90	-	50.90	170.25	-	170.25			-
May	53.90	11.00	42.90	69.25	-	69.25	67.50	-	67.50	164.30	-	164.30			-
June	32.40	-	32.40	133.00	-	133.00	82.75	-	82.75	183.45	-	183.45			-
July	54.50	-	54.50	78.80	-	78.80	101.30	-	101.30	196.35	3.10	193.25			-
Total	527.00	50.10	476.90	769.80	9.20	760.60	922.95	7.20	915.75	1,589.15	17.70	1,571.45	980.03	16.45	963.58

* The purchase and sale of foreign exchange takes place at the request (initiative) of commercial banks.

Table 12
Standing Liquidity Facility (SLF)*

(Rs. in million)

Mid-Month	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09
August	585.00	400.00	-	-	17,130.00
September	189.00	550.00	370.00	4,080.00	3,720.00
October	3,367.28	220.00	1,575.00	9,665.00	11,155.00
November	15,836.81	-	2,101.50	13,135.00	200.00
December	2,362.50	-	1,074.70	9,310.00	-
January	200.00	753.50	3,070.00	10,780.00	6,010.00
February	6,224.80	200.00	-	25,532.00	
March	11,402.00	160.00	300.00	-	
April	4,027.90	950.00	8,630.00	3,850.00	
May	1,040.00	4,800.00	13,821.00	21,250.00	
June	600.00	-	350.00	4,500.00	
July	3,472.05	1,850.00	15,687.00	1,730.00	
Total	49,307.34	9,883.50	46,979.20	103,832.00	38,215.00

* Introduced as a safety valve for domestic payments system since 2004/05.

This fully collateralised lending facility takes place at the initiative of commercial banks.

Table 13
Interbank Transaction (Amount)

(Rs. in million)

Mid-Month	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09
August	4,309.0	20,554.2	13,397.0	35,455.0	22,432.0
September	13,165.0	24,670.5	18,830.0	31,353.0	21,897.0
October	12,145.0	12,021.0	15,855.0	35,062.0	23,934.0
November	9,056.0	10,369.0	14,880.0	21,472.0	36,880.0
December	11,018.0	15,533.0	14,180.0	20,418.0	21,661.0
January	11,030.0	11,255.5	17,395.0	24,379.0	19,955.0
February	12,710.0	14,541.0	8,962.0	12,236.0	
March	9,500.0	20,075.0	7,713.0	10,443.0	
April	18,162.0	15,654.0	7,295.0	12,583.9	
May	13,050.0	7,970.0	20,300.0	21,570.0	
June	18,334.3	10,245.0	17,397.0	17,413.0	
July	20,358.5	12,862.0	13,980.0	15,934.2	
Total	152,837.8	175,750.2	170,184.0	258,319.1	146,759.0

Table 14
Fresh Treasury Bills

(Rs. in million)

Mid-Month	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09
August	-	-	-	-	-
September	-	-	-	1,000.00	-
October	500.00	1,185.00	-	875.00	-
November	850.00	-	2,480.00	2,000.00	-
December	-	-	-	-	-
January	850.00	1,950.00	-	1,125.00	6,000.00
February	-	-	1,000.00	1,000.00	-
March	141.20	-	2,180.00	-	-
April	1,300.00	2,962.50	730.00	2,125.00	-
May	500.00	-	-	-	-
June	1,000.00	2,000.00	-	-	-
July	330.00	2,736.70	5,661.58	4,375.00	-
Total	5,471.20	10,834.20	12,051.58	12,500.00	6,000.00

Table 15
Structure of Interest Rates
(Percent per Annum)

Year Mid-month	2003 Jul	2004 Jul	2005 Jul	2006 Jul	2007 Jul	2008 Jan	2008 Feb	2008 Mar	2008 Apr	2008 May	2008 Jun	2008 Jul	2008 Aug	2008 Sept	2008 Oct	2008 Nov	2008 Dec	2009 Jan
A. Policy Rates																		
CRR	6.0	6.0	5.0	5.0	5.0	5.0	5.0	5.0	5.0	5.0	5.0	5.0	5.0	5.0	5.0	5.5	5.5	5.5
Bank Rate	5.5	5.5	5.5	6.25	6.25	6.25	6.25	6.25	6.25	6.25	6.25	6.25	6.25	6.25	6.5	6.5	6.5	6.5
Refinance Rates Against Loans to:																		
Sick Industries	3.0	2.0	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5
Export Credit in Domestic Currency	4.5	4.5	3.0	3.5	3.5	2.5	2.5	2.5	2.5	2.5	2.5	2.5	2.5	2.5	2.0	2.0	2.0	2.0
Rural Development Banks (RDBs)	4.5	4.5	3.0	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5
Export Credit in Foreign Currency	2.0	2.0	2.0	3.25	3.25	3.25	3.25	3.25	3.25	3.25	3.25	3.25	3.25	3.25	LIBOR+.25	LIBOR+.25	LIBOR+.25	LIBOR+.25
Standing Liquidity Facility (SLF) Penal Rate [#]	-	-	1.5	1.5	1.5	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	3.0	3.0	3.0	3.0
B. Government Securities																		
T-bills* (28 days)	-	1.82	-	2.40	2.13	4.35	6.30	5.79	3.17	3.17	5.75	5.16	3.13	3.13	-	-	-	4.2
T-bills* (91 days)	2.98	1.47	3.94	3.25	2.77	3.86	5.79	5.54	4.07	5.32	5.41	5.13	5.17	3.73	6.08	5.55	4.72	4.32
T-bills* (182 days)	-	-	4.42	3.86	3.51	4.33	0.00	0.00	4.39	4.98	4.5	5.16	5.16	4.75	5.64	-	3.98	5.17
T-bills* (364 days)	4.93	3.81	4.79	4.04	4.00	4.67	6.45	5.95	4.82	5.30	5.66	6.47	6.47	3.56	5.57	5.65	4.96	5.20
Development Bonds	3.0-8.0	3.0-8.0	3.0-8.0	3.0-6.75	3.0-6.75	5.0-6.75	5.0-6.75	5.0-6.75	5.0-6.75	5.0-7.5	5.0-7.5	5.0-8.0	5.0-8.0	5.0-8.0	5.0-8.0	5.0-8.0	5.0-8.0	5.0-8.0
National/Citizen SCs	7.0-13.0	6.5-13.0	6.5-13.0	6.0-8.5	6.0-8.5	6.0-7.0	6.0-7.0	6.0-7.0	6.0-7.0	6.0-7.5	6.0-7.5	6.0-7.5	6.0-7.5	6.0-7.5	6.0-7.5	6.0-7.5	6.0-7.5	6.0-8.0
C. Interbank Rate	4.50	0.71	4.71	2.13	3.03	4.93	7.55	5.07	2.69	6.48	4.64	3.61	5.15	2.33	5.16	5.34	2.38	3.37
D. Commercial Banks																		
1. Deposit Rates																		
Savings Deposits	2.5-6.0	2.0-5.0	1.75-5.0	2.0-5.0	2.0-5.0	2.0-5.0	2.0-5.25	2.0-5.50	2.0-6.50	2.0-6.50	2.0-6.50	2.0-6.50	2.0-6.50	2.0-6.50	2.0-6.75	2.0-6.75	2.0-6.75	2.0-7
Time Deposits																		
1 Month	-	2.0-3.5	1.75-3.5	1.5-3.5	1.5-3.5	1.5-3.5	1.5-6.75	1.5-3.75	1.5-3.75	1.5-3.75	1.5-3.75	1.5-3.75	1.5-5.25	1.5-5.25	1.5-5.25	1.5-5.25	1.5-5.25	1.5-5.25
3 Months	2.0-5.0	2.0-4.0	1.5-4.0	1.5-4.0	1.50-4.0	1.50-4.0	1.50-6.75	1.50-6.75	1.50-6.75	1.50-6.75	1.50-6.75	1.50-6.75	1.50-5.5	1.50-5.5	1.50-5.5	1.50-5.5	1.50-5.5	1.50-5.5
6 Months	2.5-6.0	2.0-4.5	2.5-4.5	1.75-4.5	1.75-4.5	1.75-4.5	1.75-6.75	1.75-6.75	1.75-6.75	1.75-6.75	1.75-6.75	1.75-6.75	1.75-5.75	1.75-5.75	1.75-5.75	1.75-5.75	1.75-5.75	1.75-5.75
1 Year	3.0-7.0	2.75-5.75	2.25-5.0	2.25-5.0	2.25-5.0	2.25-5.0	2.25-6.75	1.75-5.75	2.5-5.75	2.5-6.0	2.5-6.0	2.5-6.0	2.5-7.25	2.5-7.25	2.5-7.25	2.5-7.25	2.5-7.25	2.5-7.25
2 Years and Above	3.25-7.5	3.0-6.0	2.5-6.05	2.5-6.4	2.5-5.5	2.5-5.5	2.75-6.75	2.75-6.75	2.75-6.75	2.75-6.75	2.75-6.75	2.75-6.75	2.75-6.75	2.75-7.75	2.75-7.75	2.75-7.75	2.75-7.75	2.75-7.75
2 Lending Rates																		
Industry	8.50-14.0	8.5-13.5	8.25-13.5	8.0-13.5	8.0-13.5	7.0-13.5	7.0-13.5	7.0-13.0	7.0-13.0	7.0-13.0	7.0-13.0	7.0-13.0	7.0-13.0	7.0-13.0	7.0-13.0	7.0-13.0	7.0-13.0	7.0-13.0
Agriculture	10.5-14.5	10.5-13	10-13	9.5-13	9.5-13	9.5-13	9.5-13	9.5-12	9.5-12	9.5-12	9.5-12	9.5-12	9.5-12	9.5-12	9.5-12	9.5-12.0	9.5-12.0	9.5-12.0
Export Bills	4.0-12.5	4.0-11.5	4.0-12.0	5.0-11.5	5.0-11.5	4.0-11.5	5.0-11.5	5.0-11.5	5.0-11.5	5.0-11.5	5.0-11.5	5.0-11.5	5.0-11.5	5.0-11.5	5.0-11.5	5.0-11.5	5.0-11.5	5.0-11.5
Commercial Loans	7.50-16.0	9-14.5	8.0-14	8.0-14	8.0-14.0	8.0-14.0	8.0-14.0	8.0-13.5	8.0-13.5	8.0-13.5	8.0-13.5	8.0-13.5	8.0-13.5	8.0-13.5	8.0-13.5	8.0-13.5	8.0-13.5	8.0-13.5
Overdrafts	10.0-17.0	10.0-16.0	5-14.5	6.5-14.5	6.0-14.5	6.0-14.5	6.50-14.5	6.50-13.5	6.50-13.5	6.50-13.5	6.50-13.5	6.50-13.5	6.50-13.5	6.50-13.5	6.50-13.5	6.50-13.5	6.50-13.5	6.50-13.5
CPI Inflation (annual average)	4.8	4.0	4.5	8.0	6.4								7.7					

* Weighted average discount rate.

The SLF rate is determined at the penal rate added to the weighted average discount rate of 91-day Treasury Bills of the preceding week.

Table 16
Weighted Average Treasury Bills Rate (91-day)

(Percent)

FY	Mid-Month												Annual
	Aug	Sept	Oct	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar	Apr	May	Jun	Jul	Average
1991/92	8.43	8.78	8.84	8.70	8.82	8.93	9.33	9.56	9.60	9.64	9.59	9.64	9.24
1992/93	10.17	10.45	12.17	11.68	12.03	12.36	12.57	12.43	11.30	9.56	11.28	11.92	11.34
1993/94	8.49	5.94	7.24	8.74	6.05	3.93	7.57	7.56	6.38	4.93	5.31	6.01	6.50
1994/95	6.36	6.26	6.54	7.02	6.91	6.99	7.38	7.97	8.12	7.94	7.89	8.33	7.35
1995/96	8.34	8.61	8.78	9.14	9.69	11.83	12.68	12.21	10.93	12.70	12.88	12.66	10.93
1996/97	12.18	11.75	11.43	11.63	11.51	11.47	11.62	10.99	9.77	8.51	6.03	5.62	10.22
1997/98	4.87	3.36	3.81	3.36	2.63	2.71	3.90	4.00	4.17	3.44	3.24	2.87	3.52
1998/99	1.61	0.90	0.85	2.88	3.24	3.29	1.61	1.21	2.16	3.09	3.35	3.32	2.33
1999/00	3.40	2.90	3.41	4.09	3.99	4.44	5.16	5.60	5.46	5.73	5.46	5.36	4.66
2000/01	5.43	5.22	4.87	5.24	5.30	5.26	5.17	4.55	3.87	4.67	4.94	4.95	4.96
2001/02	4.78	3.78	4.66	4.96	4.95	4.85	5.19	5.39	5.05	4.86	4.52	3.78	4.71
2002/03	3.42	3.49	3.60	4.03	3.75	4.10	4.01	3.91	4.06	2.91	1.67	2.98	3.48
2003/04	4.03	3.66	3.70	3.68	3.85	3.95	3.94	3.81	1.70	0.70	0.82	1.47	2.93
2004/05	0.62	0.63	1.34	1.97	2.40	2.08	2.38	2.94	3.11	3.70	3.82	3.94	2.46
2005/06	2.26	3.38	3.10	2.69	2.20	2.46	2.20	2.65	2.89	3.63	3.31	3.25	2.84
2006/07	2.99	2.78	2.54	2.11	1.98	2.67	2.60	2.36	1.85	2.43	2.17	2.77	2.42
2007/08	4.25	2.14	2.35	3.03	3.59	3.86	5.79	5.54	4.07	5.32	5.41	5.13	4.22
2008/09	5.17	3.73	6.08	5.55	4.72	4.32							

Table 17
Weighted Average Treasury Bills Rate (364-day)

(Percent)

FY	Mid-Month												Annual Average
	Aug	Sept	Oct	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar	Apr	May	Jun	Jul	
1996/97	-	-	-	-	-	11.96	-	-	10.53	-	8.98	-	10.34
1997/98	-	-	-	-	-	6.30	-	-	7.25	-	6.99	-	6.86
1998/99	-	-	-	-	-	-	-	-	4.91	5.42	5.31	-	5.13
1999/00	-	-	-	-	5.67	5.57	6.08	7.28	6.14	-	-	-	6.16
2000/01	-	-	-	-	5.73	5.44	5.46	5.11	4.92	5.27	5.52	5.62	5.26
2001/02	-	-	-	-	5.51	5.15	5.66	5.56	5.14	5.04	4.99	4.43	5.20
2002/03	-	-	-	-	4.08	4.46	4.22	4.94	5.13	4.63	3.31	4.93	4.71
2003/04	5.31	5.18	5.30	5.15	5.12	4.95	4.70	4.04	3.02	2.65	2.57	3.81	4.15
2004/05	-	-	3.53	-	3.06	2.49	2.78	3.54	3.98	4.84	4.87	4.79	4.32
2005/06	-	-	3.87	3.93	3.09	3.42	3.50	3.80	4.31	4.20	3.74	4.04	3.95
2006/07	-	-	3.78	3.33	3.04	3.14	3.21	3.01	3.09	3.55	3.19	4.00	3.50
2007/08	-	3.04	3.04	3.28	3.40	4.67	6.44	5.95	4.82	5.30	5.66	6.47	5.49
2008/09	-	3.56	5.57	5.65	4.96	5.2							

Table 18
Weighted Average
Interbank Transaction Rate

(Percent)

Mid-Month\Year	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09
August	4.15	1.02	2.47	2.07	4.10	5.15
September	2.67	0.39	3.87	1.83	2.18	2.33
October	3.60	0.83	3.18	2.11	3.35	5.16
November	4.21	2.24	2.36	1.20	3.73	5.34
December	4.63	3.54	0.96	1.34	4.73	2.38
January	4.68	3.49	1.22	3.03	4.93	3.37
February	4.82	3.95	2.48	2.01	7.55	
March	3.67	4.33	2.84	1.39	5.07	
April	0.83	4.50	1.97	1.69	2.69	
May	1.01	4.28	3.52	3.35	6.48	
June	0.99	4.11	1.77	2.72	4.64	
July	0.71	4.71	2.13	3.03	3.61	
Annual Average	3.03	3.39	2.47	2.26	4.20	

Table 19
Government Budgetary Operation+
(On Cash Basis)
First Six Months

Rs in million

Heads	Amount			Percent Change	
	2006/07	2007/08	2008/09P	2007/08	2008/09P
Sanctioned Expenditure	53053.4	67654.2	79570.9	27.5	17.6
Recurrent	36899.3	44584.9	52298.8	20.8	17.3
Capital	8656.9	12930.6	12089.6	49.4	-6.5
<i>a.Domestic Resources & Loans</i>	7312.9	11494.4	10788.8	57.2	-6.1
<i>b.Foreign Grants</i>	1344.0	1436.2	1300.8	6.9	-9.4
Principal Repayment	5377.8	7760.1	10266.4	44.3	32.3
Others (Freeze Account)	2119.4	2378.6	4916.1	12.2	106.7
Unspent Government Balance	8283.6	9370.8	14113.6	13.1	50.6
Recurrent	5503.2	6344.3	9054.3	15.3	42.7
Capital	2474.1	2647.2	4209.2	7.0	59.0
Principal Repayment	306.3	379.3	850.1	23.8	124.1
Actual Expenditure	44769.8	58283.4	65457.3	30.2	12.3
Recurrent	31396.1	38240.6	43244.5	21.8	13.1
Capital	6182.8	10283.4	7880.4	66.3	-23.4
Principal Repayment	5071.5	7380.8	9416.3	45.5	27.6
Others (Freeze Account)	2119.4	2378.6	4916.1	12.2	106.7
Resources	48715.5	55019.4	72878.8	12.9	32.5
Revenue	37800.8	47389.5	59481.6	25.4	25.5
From Foreign Grants	7925.0	5222.2	10958.0	-34.1	109.8
Non-Budgetary Receipts,net	1736.7	1426.8	1371.8	-17.8	-3.9
Others #	-26.9	-14.6	59.2	-45.7	-505.5
V.A.T.	-11.8	70.2	273.9	-694.9	290.2
Local Authority Accounts	1291.7	925.3	734.3	-28.4	-20.6
Deficit (-) Surplus (+)	3945.7	-3264.0	7421.5	-182.7	-327.4
Sources of Financing	-3945.7	3264.0	-7421.5	-182.7	-327.4
Internal Loans	-5844.0	902.3	-10211.3	-115.4	-1231.7
Domestic Borrowings	3680.0	8200.0	8700.0	122.8	6.1
<i>a.Treasury Bills</i>	2480.0	5000.0	6000.0	101.6	20.0
<i>b.Development Bonds</i>	1200.0	2400.0	2000.0	100.0	-16.7
<i>c.National Savings Certificates</i>	0.0	0.0	0.0	-	-
<i>d. Citizen Saving Certificates</i>	0.0	800.0	700.0	-	-
Overdrafts++	-9525.9	-7073.4	-18647.7	-25.7	163.6
Others@	1.9	-224.3	-263.6	-11905.3	17.5
Foreign Loans	1898.3	2361.7	2789.8	24.4	18.1

+ As per NRB records.

Change in outstanding amount disbursed to VDC/DDC remaining unspent.

++ Minus (-) indicates surplus.

@ Interest from Government Treasury transactions and others.

P : Provisional.

Table 20
Outstanding Domestic Debt of the GON

Rs in million

No.	Name of Bonds/Ownership	2007	2007	2008	2008	Amount Change	
		Mid-Jul	Mid-Jan	Mid-Jul	Mid-Jan	Jan-Jul	
						2007/08	2008/09
1	Treasury Bills	74445.3	79443.0	85033.0	86609.0	4997.7	1576.0
	a. Banking Sector	72380.3	77633.0	82545.4	83749.5	5252.7	1204.2
	<i>i. Nepal Rastra Bank</i>	13768.8	20686.5	17579.0	18245.0	6917.7	666.0
	<i>ii. Commercial Banks</i>	58611.5	56946.5	64966.3	65504.5	-1665.0	538.2
	b. Non-Banking Sector	2065.0	1810.0	2487.7	2859.5	-255.0	371.8
2	Development Bonds	19177.1	18065.4	21735.4	23735.4	-1111.7	2000.0
	a. Banking Sector	7798.9	5521.1	7313.2	8265.1	-2277.8	951.9
	<i>i. Nepal Rastra Bank</i>	1518.6	0.0	296.5	303.4	-1518.6	6.9
	<i>ii. Commercial Banks</i>	6280.3	5521.1	7016.7	7961.7	-759.2	945.0
	b. Non-Banking Sector	11378.2	12544.3	14422.3	15470.4	1166.1	1048.1
3	National Saving Certificates	1516.9	1516.9	1116.9	1116.9	0.0	0.0
	a. Banking Sector	279.5	301.1	447.2	511.4	21.6	64.2
	<i>i. Nepal Rastra Bank</i>	279.5	301.1	447.2	511.4	21.6	64.2
	<i>ii. Commercial Banks</i>	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
	b. Non-Banking Sector	1237.4	1215.9	669.8	605.5	-21.6	-64.2
4	Citizen Saving Bonds	1391.0	1888.0	3014.4	3466.6	497.0	452.2
	a. Banking Sector	62.7	88.1	562.7	657.1	25.4	94.3
	<i>i. Nepal Rastra Bank</i>	62.7	88.1	562.7	657.1	25.4	94.3
	b. Non-Banking Sector	1328.3	1799.9	2451.6	2809.5	471.6	357.9
5	Special Bonds	2773.5	2773.5	339.4	287.8	0.0	-51.6
	a. Banking Sector	944.6	944.6	157.6	157.6	0.0	0.0
	<i>i. Commercial Banks</i>	944.6	944.6	157.6	157.6	0.0	0.0
	b. Non-Banking Sector	1828.9	1828.9	181.8	130.2	0.0	-51.6
	(Of which duty drawback)	355.4	355.4	181.8	181.8	0.0	0.0
6	Short Term Loan & Advances	-3122.5	-10195.9	-3946.4	-22594.1	-7073.4	-18647.7
	Nepal Rastra Bank	-3122.5	-10195.9	-3946.4	-22594.1	-7073.4	-18647.7
7	Grand Total	96181.4	93490.9	107292.7	92621.6	-2690.4	-14671.1
	a Banking Sector	78343.6	74291.9	87079.6	70746.6	-4051.6	-16333.1
	<i>i NRB</i>	12507.2	10879.7	14939.0	-2877.3	-1627.4	-17816.3
	<i>ii. Commercial Banks</i>	65836.4	63412.2	72140.6	73623.8	-2424.2	1483.2
	b. Non-Banking Sector	17837.8	19199.0	20213.1	21875.1	1361.2	1662.0

Table 21
Direction of Foreign Trade*
First Six Months

Rs in million

	2006/07	2007/08P	2008/09P	Percent Change	
				2007/08	2008/09
TOTAL EXPORTS	30523.4	29548.7	35032.7	-3.2	18.6
To India	21655.4	20054.3	20232.7	-7.4	0.9
To Other Countries	8868.0	9494.4	14800.0	7.1	55.9
TOTAL IMPORTS	94970.2	108464.7	134084.6	14.2	23.6
From India	57490.6	67037.8	74333.8	16.6	10.9
From Other Countries	37479.6	41426.9	59750.8	10.5	44.2
TOTAL TRADE BALANCE	-64446.8	-78916.0	-99051.9	22.5	25.5
With India	-35835.2	-46983.5	-54101.1	31.1	15.1
With Other Countries	-28611.6	-31932.5	-44950.8	11.6	40.8
TOTAL FOREIGN TRADE	125493.6	138013.4	169117.3	10.0	22.5
With India	79146.0	87092.1	94566.5	10.0	8.6
With Other Countries	46347.6	50921.3	74550.8	9.9	46.4

1. Ratio of export and import	32.1	27.2	26.1
India	37.7	29.9	27.2
Other Countries	23.7	22.9	24.8
2.Share in total export			
India	70.9	67.9	57.8
Other Countries	29.1	32.1	42.2
3.Share in total import			
India	60.5	61.8	55.4
Other Countries	39.5	38.2	44.6
4.Share in trade balance			
India	55.6	59.5	54.6
Other Countries	44.4	40.5	45.4
5.Share in total trade			
India	63.1	63.1	55.9
Other Countries	36.9	36.9	44.1
6. Share of export and import in total trade			
Export	24.3	21.4	20.7
Import	75.7	78.6	79.3

* On customs data basis

P = Provisional

Table 22
Summary of Balance of Payments

(Rs in Million)

Particulars	2006/07		2007/08P		2008/09 P	% Change During 6 months	
	6 Months	Annual	6 Months	Annual	6 Months	2007/08	2008/09 P
A. Current Account	-1329.3	-902.2	-10908.3	21658.9	16726.1	720.6	-253.3
Goods: Exports f.o.b.	31541.4	61488.4	30790.2	63939.2	36537.7	-2.4	18.7
Oil	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	-	-
Other	31541.4	61488.4	30790.2	63939.2	36537.7	-2.4	18.7
Goods: Imports f.o.b.	-92459.6	-190437.1	-106178.0	-221650.2	-131809.8	14.8	24.1
Oil	-17044.7	-33567.6	-16274.4	-39879.5	-22441.4	-4.5	37.9
Other	-75414.9	-156869.5	-89903.6	-181770.7	-109368.4	19.2	21.7
Balance on Goods	-60918.2	-128948.7	-75387.8	-157711.0	-95272.1	23.8	26.4
Services: Net	-3222.2	-8377.3	-9260.9	-11393.4	-6887.3	187.4	-25.6
Services: credit	15956.1	32078.9	17770.8	42236.1	25994.3	11.4	46.3
Travel	4676.1	10125.3	7728.7	18653.1	12520.0	65.3	62.0
Government n.i.e.	6520.8	12336.4	5630.4	13301.8	8289.8	-13.7	47.2
Other	4759.2	9617.2	4411.7	10281.2	5184.5	-7.3	17.5
Services: debit	-19178.3	-40456.2	-27031.7	-53629.5	-32881.6	40.9	21.6
Transportation	-7113.9	-14557.4	-11958.6	-22969.2	-12093.8	68.1	1.1
Travel	-7732.0	-15785.0	-10053.9	-20862.0	-15857.5	30.0	57.7
O/W Education	-2882.6	-6336.6	-4218.5	-7373.0	-6335.6	46.3	50.2
Government services:debit	-116.7	-189.4	-342.9	-635.7	-525.2	193.8	53.2
Other	-4332.4	-10113.8	-5019.2	-9798.3	-4930.3	15.9	-1.8
Balance on Goods and Services	-64140.4	-137326.0	-84648.7	-169104.4	-102159.4	32.0	20.7
Income: Net	649.1	7431.8	2378.8	7946.8	4762.9	266.5	100.2
Income: credit	4510.1	14500.8	4988.1	13447.7	7781.0	10.6	56.0
Income: debit	-3861.0	-7069.0	-2609.3	-5500.9	-3018.1	-32.4	15.7
Balance on Goods, Services and Income	-63491.3	-129894.2	-82269.9	-161157.6	-97396.5	29.6	18.4
Transfers: Net	62162.0	128992.0	71361.6	182816.5	114122.6	14.8	59.9
Current transfers: credit	64830.8	133196.8	72585.7	185462.9	116342.0	12.0	60.3
Grants	10058.2	18218.2	5699.4	20993.2	14471.1	-43.3	153.9
Workers' remittances	48269.4	100144.8	57058.3	142682.7	94301.9	18.2	65.3
Pensions	5832.5	12937.0	7980.6	18789.9	6221.4	36.8	-22.0
Other (Indian Excise Refund)	670.7	1896.8	1847.4	2997.1	1347.6	175.4	-27.1
Current transfers: debit	-2668.8	-4204.8	-1224.1	-2646.4	-2219.4	-54.1	81.3
B Capital Account (Capital Transfer)	2247.3	4449.9	2725.0	7912.5	2536.6	21.3	-6.9
Total, Groups A plus B	918.0	3547.7	-8183.3	29571.4	19262.7	-	-335.4
C Financial Account (Excluding Group E)	-2019.6	-2362.1	3351.3	12831.7	17400.6	-265.9	419.2
Direct investment in Nepal	0.0	362.3	28.9	293.9	-194.5	-	-773.0
Portfolio Investment	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	-	-
Other investment: assets	-7983.5	-10690.0	-3899.5	-12354.6	502.1	-51.2	-112.9
Trade credits	-3956.8	-5127.6	-1820.7	-105.3	1279.9	-54.0	-170.3
Other	-4026.7	-5562.4	-2078.8	-12249.3	-777.8	-48.4	-62.6
Other investment: liabilities	5963.9	7965.6	7221.9	24892.4	17093.0	21.1	136.7
Trade credits	6361.8	1727.8	8336.0	15241.2	8248.7	31.0	-1.0
Loans	-1437.4	1455.6	-1247.3	3391.5	-1886.1	-13.2	51.2
General Government	-888.9	2150.7	-1224.1	3455.9	-1831.1	37.7	49.6
Drawings	2890.5	9689.7	2362.5	11325.5	2905.1	-18.3	23.0
Repayments	-3779.4	-7539.0	-3586.6	-7869.6	-4736.2	-5.1	32.1
Other sectors	-548.5	-695.1	-23.2	-64.4	-55.0	-95.8	137.1
Currency and deposits	1039.5	4782.2	133.2	6259.7	10730.4	-87.2	-
Nepal Rastra Bank	-6.2	2.4	-4.8	-5.6	-3.1	-22.6	-35.4
Deposit money banks	1045.7	4779.8	138.0	6265.3	10733.5	-86.8	-
Other liabilities	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	-	-
Total, Group A through C	-1101.6	1185.6	-4832.0	42403.1	36663.3	338.6	-858.8
D Miscellaneous Items, Net	7632.4	9500.9	3012.8	-6468.7	2600.9	-60.5	-13.7
Total, Group A through D	6530.8	10686.5	-1819.2	35934.4	39264.2	-127.9	-
E Reserves and Related Items	-6530.8	-10686.5	1819.2	-35934.4	-39264.2	-127.9	-
Reserve assets	-8087.6	-13410.2	751.6	-37002.0	-39264.2	-109.3	-
Nepal Rastra Bank	-9338.8	-10963.2	1440.7	-29636.8	-27009.4	-115.4	-
Deposit money banks	1251.2	-2447.0	-689.1	-7365.2	-12254.8	-155.1	-
Use of Fund Credit and Loans	1556.8	2723.7	1067.6	1067.6	0.0	-31.4	-100.0
Changes in reserve net (- increase)	-5491.3	-5904.3	1952.4	-29674.7	-28533.8	-135.6	-

Table 23
Gross Foreign Exchange Holding of the Banking Sector

(Rs in Million)

	Mid-Jul 2007	Mid-Jan 2008	Mid-Jul 2008	Mid-Jan 2009	Percent Change	
					Mid-Jul To Mid-Jan	
					2007/08	2008/09
Nepal Rastra Bank	129626.4	128562.5	169683.6	199218.3	-0.8	17.4
Convertible	123755.3	121973.8	142848.8	176957.9	-1.4	23.9
Inconvertible	5871.1	6588.7	26834.8	22260.4	12.2	-17.0
Commercial Bank	35499.6	36233.7	42939.9	55274.1	2.1	28.7
Convertible	31681.0	32873.1	38827.1	51305.3	3.8	32.1
Inconvertible	3818.6	3360.6	4112.8	3968.8	-12.0	-3.5
Total Reserve	165126.0	164796.2	212623.5	254492.4	-0.2	19.7
Convertible	155436.3	154846.9	181675.9	228263.2	-0.4	25.6
Share in total (in percent)	94.1	94.0	85.4	89.7		
Inconvertible	9689.7	9949.3	30947.6	26229.2	2.7	-15.2
Share in total (in percent)	5.9	6.0	14.6	10.3		
Import Capacity(Equivalent Months)						
Merchandise	10.2	10.0	11.3	11.4		
Merchandise and Services	8.4	7.9	9.1	9.1		
1.Gross Foreign Exchange Reserve	165126.0	164796.2	212623.5	254492.4	-0.2	19.7
2.Gold,SDR,IMF Gold Tranche	587.5	576.5	630.6	654.4	-1.9	3.8
3.Gross Foreign Assets(1+2)	165713.5	165372.7	213254.1	255146.8	-0.2	19.6
4.Foreign Liabilities	33804.0	35039.6	41798.7	52778.9	3.7	26.3
5.Net Foreign Assets(3-4)	131909.5	130333.1	171455.4	202367.9	-1.2	18.0
6.Change in NFA (before adj. ex. val.)	7529.7	1576.4	-39545.9	-30912.5	-	-
7.Exchange Valuation	-13434.0	376.1	9871.4	2378.6	-	-
8.Change in NFA (6+7)**	-5904.2	1952.5	-29674.5	-28533.9	-	-

Sources: Nepal Rastra Bank and Commercial Banks; Estimated.

*= Change in NFA is derived by taking mid-July as base and minus (-) sign indicates increase.

** = After adjusting exchange valuation gain/loss

Period-end Buying Rate 64.85 62.90 68.50 77.75

Table 24
Import from India
Against US Dollar Payment

(Rs. in million)

Mid-Month	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09
August	728.7	726.1	980.1	957.5	2133.8	3417.4
September	980.1	1117.4	977.6	1208.0	1655.2	2820.1
October	1114.2	1316.8	907.9	865.7	2411.6	1543.5
November	1019.2	1186.5	1103.2	1188.3	2065.7	1571.4
December	1354.5	1205.8	1583.7	1661.4	2859.9	2301.6
January	996.9	1394.9	1156.2	1644.0	3805.5	2016.8
February	1503.6	1154.4	603.8	717.0	2962.1	
March	1717.9	1107.8	603.0	1428.5	1963.1	
April	2060.5	1567.2	1398.6	2052.9	3442.1	
May	1309.9	1830.8	916.4	2714.8	3420.2	
June	1455.4	1825.2	1181.5	1711.2	2205.7	
July	1016.0	1900.2	1394.0	1571.8	3091.4	
Total	15256.9	16333.1	12805.9	17720.9	32016.4	13670.8

Table 25
Indian Currency Purchase

(In million)

Mid-Month	2004/05		2005/06		2006/07		2007/08		2008/09	
	IC Purchase	US\$ Sale	IC Purchase	US\$ Sale	IC Purchase	US\$ Sale	IC Purchase	US\$ Sale	IC Purchase	US\$ Sale
August	1,847.36	40.00	2,611.31	60.00	2,334.58	50.00	3,641.63	90.00	5,969.58	140.00
September	-	-	2,191.90	50.00	2,786.48	60.00	3,675.43	90.00	2,644.05	60.00
October	-	-	2,652.09	50.00	3,205.30	70.00	5,542.73	140.00	3,257.10	70.00
November	-	-	1,810.73	40.00	3,602.15	80.00	3,932.35	100.00	10,657.10	220.00
December	1,340.73	30.00	2,290.13	50.00	2,689.33	60.00	5,531.60	140.00	6,950.80	140.00
January	437.30	10.00	1,348.15	40.00	3,112.01	70.00	3,943.45	100.00	4,381.80	90.00
February	2,183.23	50.00	2,213.55	50.00	1,326.74	30.00	5,125.83	130.00		
March	2,624.23	60.00	3,106.10	70.00	3,093.78	70.00	4,799.95	120.00		
April	436.25	10.00	3,124.50	70.00	3,457.58	80.00	5,624.83	140.00		
May	3,052.16	70.00	452.95	10.00	4,950.64	120.00	6,474.78	160.00		
June	2,177.63	50.00	2,742.23	60.00	5,293.27	130.00	7,678.38	180.00		
July	1,306.88	30.00	2,304.98	50.00	4,475.85	110.00	14,631.58	340.00		
Total	15,405.75	350.00	26,848.61	600.00	40,327.67	930.00	70,602.53	1730.00	33,860.43	720.00

Table 26
International Market Prices for Non-fuel and Fuel commodities

S.N.	Commodities	Unites	Jul-08	Oct-08	Nov-08	Dec-08	Jan-09
1	Rice (Thailand)	\$/MT	732.0	624.0	563.0	551.0	615.0
2	Wheat	\$/MT	401.0	237.0	227.0	220.0	239.0
3	Soybean oil	\$/MT	1511.0	809.0	729.0	681.0	755.0
4	Palm oil	\$/MT	1128.0	486.0	433.0	4400.0	522.0
5	Aluminum	\$/MT	3071.0	2122.0	1857.0	1504.0	1420.0
6	Copper	\$/MT	8414.0	4895.0	3729.0	3105.0	3260.0
7	Energy (WTI)	\$/barrel	132.0	77.0	57.0	41.0	42.0

Source: www.imf.org

WTI - West Texas Intermediate